
Ukiumoortumik nalunaarusiaq 2021

Juuni 2022

Ukiumoortumik nalunaarussiaq 2021

Allorfik, Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik
Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik

Ukioq saqqummiunneqarfia: 2022

Suliarinnittut:

Caroline Mørk Andersen

Maja Holm Schou

Birgit Niclasen

Allorfik, Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik

Niels Hammekensvej 41

3900 Nuuk

Nittartagaq: <https://allorfik.gl/>

Nalunaarusiamut najoqqutassaq: Andersen CM, Schou MH, Niclasen, B. Allorfik, Årsrapport 2021. Nuuk: Allorfik, Videnscenter om Afhængighed, 2022: 1-59

Nalunaarussiaq uannga aaneqarsinnaavoq: <https://allorfik.gl/Emner/Vidensportal>

EQIKKAGAQ	5
Innersuussinernik katsorsaanernillu nakkutilliineq	5
2021-mi innersuussinerit pillugit paasisutissat	6
2021-mi katsorsartittut pillugit paasisutissat	6
Nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugit paasisutissiivik (KN-ASI)	6
Ukioq manna sammisaq: Katsorsartinnermik naammassinneq, immikkoortunilu aalajangersimasuni katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni assigiinngissutaasoq	7
2022-mi iliuuserisassatut pilersaarutit	7
1. ALLORFIK INNUTTAASUNILLU AANNGAJAARNIUTINIK ANINGAASANOORNERMILLU	
AJORNARTORSIUTILINNIK KATSORSARTINNISSAMIK NEQEROORUT	8
Allorfik, Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik	9
Katsorsartinnissamik neqeroorut	10
2. Allorfimmi pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfimmi 2021-imi suliat	12
Innersuussinernik katsorsaanernillu nakkutilliineq	12
Ilinniartitsineq	13
2020-mi neqeroorutit	14
Aanngajaarniutitik ajornartorsiuteqartunik katsorsaanermi kommuninik, ilisimatusarfinnik soqutigisaqaqatigiinillu suleqateqarnissamat isumaqatigiisutit	15
3. 2021 -IMI NALILIIVIGINEQAREERNERMI INNERSUUNNEQARTUT PILLUGU PAASISSUTISSAT	16
Innersuunneqarnerminni ukiumikkut agguataarsimanagerat	16
Suiaassutsikkut agguataarsimanagerat	17
Kommuninut agguataarineq	18
Innersuussinermi imigassamik ajornartorsiutip annertussusaa	18
Innersuunneqarnermi hashimik ajornartorsiuteqarnerup annertussusaa	20
Innersuunneqarnermi aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarneq	22
Aanngajaarniutitik arlalinnik ajornartorsiuteqarneq	23
4. 2021-MI KATSORSAANERMUT TUNNGATILLUGU PAASISSUTISSAT	25
2016-imiit 2021-mut katsorsaanerit	25
2012-imiit 2021-mut katsorsartittut	26
Katsorsaanermi killiffik	27
Katsorsaanermi killiffiup suiaassutsinut agguataarneqarnera	28
Katsorsaanermi killiffiup ukiunut agguataarneqarnera	29
Innersuusseriaaseq	29
5. NUNA TAMAKKERLUGU AANNGAJAARNIUTIT PILLUGIT PAASISSUTISSIIVIK (KN-ASI) 2021	30
Imigassamik hashimillu ajornartorsiuteqarnerit sivissusaaat katsorsarteqqinnissamillu pisariaqartitsineq	30
Atuarsimaneq, inuussutissarsiummik ilinniagaqarsimaneq suliffeqarnerlu	32
Katsorsartittut 18-it inorlugit ukiulinnik meerallit	33
Meeraanermi angerlarsimaffimmi pissutsit	34
6. UKIOQ MANNA SAMMISAQ: KATSORSARTINNERUP NAAMMASSINERA QAAMMATILLU ARFINILLIT	
QAANGIUNNERANNI QANOQ SUNNIUTEQARNERA	36
Katsorsaanerit naammassisat	37
Naammassisut ukiui suiaassusaallu	37
Naammassininnermut tunngatillugu siornatigut katsorsartissimasut	39
Katsorsartereernermi sunniutaasutut misigisat	39
Imigassaq	40
Hashi	42
Aningaasanoorneq	44
Pinerluuteqarneq	44
Ajornartorsiutitik suliffeqarnermut tunngasunik naliliineq	46
Inuttut attavigisat	48
Tarnikkut peqqissuseq nalerisimaarnerlu	52
Nalerisimaarnerlu	52

Tarnikkut peqqissutsikkut ajornartorsiuteqarneq	54
Imminut toqunnissamik eqqarsarneq	56
Imminut toqoriartut	58
7. 2022-IMI ALLORFIMMI ILIUUSISSATUT PILERSAARUTIT	59

Eqikkagaq

Allorfik aqqisuusaaanikkut Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfiup ataani immikkoortortaavoq. Nuna tamakkerlugu imigassamik, hashimik aningaasanoormillu pinngitsuuisinnaajunnaarnermut katsorsartinnissamik neqeroorut Allorfimmit isumagineqarpoq. Allorfiup pilersinneqarneranut tunuliaqutaasoq tassaavoq ” *Siunissami atonerluisunik katsorsaanissamut nuna tamakkerlugu pilersaarutissatut siunnersuut*”¹, nuna tamakkerlugu inersimasut aanngajaarniutitik aningasanoormillu ajornartorsiuteqartut akeqanngitsumik katsorsartinnissaannaannut nassuiaat. Allorfik 2016-imi januaariip ulluisa aallaqqaataanni pilersinneqarmat, akisussaaffik Peqqinnissaqarfimmiit Allorfimmut nuunneqarpoq. Allorfik qitiusumik pinngitsuuisinnaajunnaarnermik paasisimasaqarfimmik, 2016-imiit 2018-imum kommunini tamani innuttaasunut 18-ileereersimasunut katsorsaavinnik pilersitsisumik, immikkoortortaarpoq. 2019-imi aanngajaarniutitun tunngatillugu katsorsaaneq immikkut inatsiseqalerpoq ” *pinngitsuuisinnaajunnaarnermik katsorsaasarneq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 10, 12. juni 2019-imeersoq*”²

Ataatsimut isigalugu katsorsaasarneq, najukkami Allorfimmit - namminersorlunilu neqeroortumit- Qaanaami Ittoqqortoormiinilu ukiumut ataasiarlutik katsorsaasartumit, illoqarfinni allani tamani ukiumut marloriarluni katsorsaasartumit, Nuummilu inissaqartitsilluni katsorsartinnissamik neqeroorsinnaasumit, ingerlanneqartarpoq.

Innuttaasut 62%-ii illoqarfimmi Allorfilimmi najugaqartut pinngitsuuisinnaajunnaarnermik katsorsaasarneq pillugu inatsit naapertorlugu tassani katsorsartittarput. Allorfinni katsorsaariaatsit tassaapput oqaloqatigiinneq kajumilersitsisoq inuullu nammineq imminut ajornartorsiutiminullu qanoq isumaqarfiginera qitiutillugit katsorsaariaaseq. Katsorsaaneq maanna angerlarsimaffimmiit sap. ak. ataasiarluni tallimariarluniluunniit takkuttarnikkut, minnerpaamik sap. ak. qulini ingerlanneqartarpoq. Katsorsaariaatsit allat maanna suliarineqarput.

Innuttaasut 38 %-ii illoqarfiit Allorfillit avataanni najugaqartut, namminersorluni ingerlataq Katsorsaavik Nuuk suleqatigalugu katsorsartinnissamik neqeroorfigineqartarput. Nuummi Katsorsaavimmi katsorsaariaaseq Minnesota/CENAPS tunngavigalugu, sap. ak. arfinililit arfineq pingasullu akornanni, ullormut nal. ak. tallimani katsorsaasoqartarpoq.

Katsorsarterernermi sap. ak. 26-ni ikorfartorneqarnissaq/ikorfartoqatigiinnissaq, katsorsartinnissamut neqeroorutini tamani atuuttoq, neqeroorutaasarpog. Allorfinni najukkanilu katsorsaanerni qanigisaasunik katsorsaaneq neqeroorutaavoq. Allorfinni katsorsartittumik qanigisaqanngikkaluanut, qanigisaasunik katsorsaaneq aamma neqeroorutaavoq.

Innersuussinernik katsorsaanernillu nakkutillineq

Neqeroorut pitsaanagerusog – innersuussutit, katsorsartinneq innuttaasullu ataasiakkaat tunuliaqutaat pillugit paasisutissanik pitsaanagerusunik piomasaaqatitaqarpoq. Nuna tamakkerlugu nakkutillinerup pitsaanagerulersinnissaa, Paasisimasaqarfiup suliaasa pingaarnerit ilaigisimavaat. Tamanna pingaarnertut paasisutissiiviit pingasut- ataatsimut nuna tamakkerlugu katsorsartinneq pillugu paasisutissiivimik taaguuteqartut uku aqutugalugit ingerlanneqarpoq:

- Innersuussanut paasisutissiivik (innersuussutit)
- Katsorsartittut pillugit paasisutissiivik
- Nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugu paasisutissiivik, KN-ASI

¹http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanog/Files/Publications/Departement%20for%20Sundhed%20og%20Infrastruktur/Sundhed/Fremtidens_misbrugsbehandling_2015/DK_PDF_DOK%201_Forslag_til%20_Fremtidens_misbrugsbehandling_DK%20DOK1945242.pdf

² <http://lovgivninging.gl/lov?rid={EF1F3690-77F8-4FA9-A585-51A44FB97041}>

2021-mi innersuussinerit pillugit paasissutissat

2021-mi innuttaasut 948-t katsorsartinnissamut Allorfimmit innersuunneqarput. Innersuunneqartuni 25-it 34-illu akornanni ukiullit amerlanerupput, arnallu (59 %) angutinit (41%) amerlanerullutik (takussutissiaq 3.1 aamma 3.3). Innersuunneqarnermi imigassamik ajornartorsiuteqarneq nalileeriaaseq AUDIT atorlugu naliliivigineqartarpoq. 2021-mi innersuunneqartut 30%-ii imigassamik ajornartorsiuteqanngillat, sinneruttut 70%-it annertuumik atuisuunngikkunik (12 %), ajoqusiisinaasumik atueriaaseqarput (10 %) imaluunniit pingitsuisinnaanngivillutik (46 %) (takussutissiaq 3.8). hashimik ajornartorsiuteqarnermik naliliineq: 2021-imi 49%-it hashimik pujortartannginnerarput, taakkulu 2020-imiit amerlanerupput (takussutissiaq 3.10). Hashimik ajornartorsiuteqarneq, uuttueriaaseq DUDIT atorlugu, ajornartorsiutip annertussusaanut tunngatillugu suaassutsinut agguataaraluni aamma naliliivigineqarpoq (takussutissiat 3.11 - 3.12). Aningaasanoormik ajornartorsiuteqarneq: 80 %-it aningaasanoortanngillat. Naliliivigineqareerlutik innersuussat aningaa-sanoortarnerartut akornanni 49%-it - 2020-imiit amerlanerulaartut - aningaasanoorajuttuupput (takussutissiat 3.16-3.17). Katsorsartissimasut amerlasuut imigassamut, hashimut aningaasanoormullu tunngatillugu arlalinnik ajornartorsiuteqartut, takussutissiami 3.18-imi takuneqarsinnaavoq:

- Aanngajaarniutini imigassaq aningaasanoormerlu katsorsartinniartuni akulikinnerpaajupput.
- Imigassamik ajornartorsiuteqartut 30 %-ii hashimik aamma ajornartorsiuteqarput
- Hashimik ajornartorsiuteqartut 80%-ii imigassamik aamma ajornartorsiuteqarput
- Aningaasanoormik ajornartorsiuteqartut 18%-ii hashimik aamma ajornartorsiuteqarput
- Aningaasanoormik ajornartorsiuteqartut 60%-ii imigassamik aamma ajornartorsiuteqarput.

2021-mi katsorsartittut pillugit paasissutissat

Naliliivigineqareerluni innersuunneqarnerup katsorsartillunilu naammassinerup akornat pisoqarfiuvoq. Innuttaasut 696-it 2021-mi katsorsartinnertik naammassivaat. Katsorsartinnerit naammassineqartut taamaatinneqartullu kisitsimmi ilaapput. Allorfiit suilliit atulerneranniit katsorsartinnerit naammassineqartut amerliartorput maannali amerliartoratillu ikiliartoratik (takussutissiaq 4.2). Katsorsaanerup sapinngisamik najukkami ingerlanneqarnissaa kommuninit annertuumik kissaataavoq. Najukkami katsorsartinneq nutaamik neqerooruteqalernikkut kommuninilu illoqarfiit annersaanni Allorfeqalernikkut nukittorsarneqarpoq. Katillugit 87%-it 2021-imi najukkaminni katsorsartipput (takussutissiaq 4.3). Katillugit 68%-it katsorsartinnertik naammassivaat, 24%-it taamaatippaat 8 %-illu katsorsartinnertik ingerlallugu (takussutissiaq 4.4). Katsorsartinnerit naammassiat, sivisussusissaat aallaqqaammut allaasussatut eqqarsaataasimangippat, innuttaasup minnerpaamik sap.ak. arfinilinni katsorsartissimaneratut nassuiarneqarput.

Nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugit paasissutissiivik (KN-ASI)

Imigassamik atuiavallaat 45%-iinnaat hashimillu ajornartorsiuteqartut 52%-ii ajornartorsiutip pilerneraniit ukiut tallimat iluanni katsorsartipput, aanngajaarniutinilu taakkunani marlunni 14%-it 16%-illu akornanniittuni ukiuni 20-imi sivisunermilluunniit ajornartorsiutaasimalluni (takussutissiat 5.1 - 5.2). Ukiulli tallimat qaangiutinnginnerini katsorsartittut amerliartortutut isikkoqarput, tamannalu najukkani katsorsartissinnaanermik neqeroorutit amerlinerannik patsiseqarsinnaavoq. Katsorsartittuni katillugit 51%-it sionratigut katsorsartereersimasuupput (takussutissiaq 5.3). Katsorsartittut amerlasuut sivikitsumik atuarsimapput, amerlanerillu (59 %) meeqqat atuarfianniit anigamik ilinniagaqarsimanatik (takussutissiat 5.4 -5.5). Katillugit 87%-it sulinermik inuussutissarsiutillittut (80 %) imaluunniit namminersortutut (7 %) suliffeqarput (takussutissiaq 5.6). Innuttaasut katsorsartittut amerlasuut 18-it inorlugit ukiulinnik meeraqarput. Innuttaasuni 594-imi katsorsartittuni apeqqummut akissuteqartuni 38%-iinnaat angerlarsimasunik 18-it inorlugit ukiulinnik meeraqanngillat, 29 %-it ataatsip marlullu akornanni angerlarsimaffimmiittunik 18-it inorlugit ukiulinnik meeraqarput, 13 %-it 18-it inorlugit ukiulinnik angerlarsimaffimmiittunik pingasunik amerlanerusunilluunniit meeraqarput, 20%-illu ilisimatitsissutaanatik (takussutissiaq 5.9). Katsorsartittut amerlaqisut meeraanermi angerlarsimaffimmi toqqissinanngitsumi peroriartortuupput (takussutissiaq 5.10), taamatutaaq amerlaneroqisut aangajaarniutinik ajornartorsiuteqartunik angajoqqaqarput, qatannguteqarput aamma/imaluunniit aanakkoqarput (takussutissiat 5.11-17).

Ukioq manna sammisaq: Katsorsartinnermik naammassinnineq, immikkoortunilu aalajangersimasuni katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni assigiingissutaasoq

Kapitalit arfernanni katsorsartinnerit naammassineqarnerat katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni katsorsartissimasut qanoq innerat immikkut ukkanneqarput. Kapitalimi qitiusut tassaapput katsorsartinnerup sunniutai taakkulu innuttaasup nammineq, makku allannguuteqarnerannut tunngatillugu naliliinera aallaavigalugu ersersinneqarput: Pinerlunniarneq, suliffeqarneq, inunut allanut attaveqarneq, imigassaq, hashi aningaasanoornerlu kiisalu makkununga tunngatillugu allannguutiniq innuttaasup nammineq naliliinera: Imminut toqunnissamik eqqarsarneq, imminullu toqoriarneq, inuunerup naleqassusaa/nalerisimaarneq tarnikkullu peqqissuseq. Immikkoortut aalajangersimasut allannguuteqarnerisa aanngajaarniutiniq aningaasanoornermillu ajornartorsiuteqarnermut utersaarnerup imminnut ataqatigiinnerat misissorneqarportaaq.

Katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni innuttaasup nammineq naliliinera tunngavigalugu killiffimmik assersuussigaanni, katsorsartinnerup iluaqutaanera misissueqqissaarnerit tamarmik paasinarsisippaat. Ajornartorsiutinut aalajangersimasunut tunngatillugu katsorsartinnerup nammineq pitsaasumik sunniuteqarnera, katsorsartinnerulli naammassinerata immikkut annertuumik sunniuteqarnera, misissueqqissaarnerit takutippaat. Taamatuttaaq aanngajaarniutiniq atuinermut aningaasanoornermillu utersaarneq, katsorsartinnerup sunniutaatut nammineq naliliivigisanut sunniuteqarpassipportaaq. Innuttaasuni ajornartorsiutimik aalajangersimasuni annikillisisanerannik naliliisuni, ikittunnguit utersaarsimapput, akerlianilli innuttaasuni ajornartorsiutaat annertusisuni, amerlasuut utersaarsimapput.

Katsorsartinnerup sunniutai aalajangersimasut kapitalit arfernanni immikkoortuni misissuiffigineqartuni takuneqarsinnaapput.

2022-mi iliuuserisassatut pilersaarutit

Taakku kapitalit arfineq aappaanni takussutissiissutaapput.

1. Allorfik innuttaasunillu aangajaarniutitik aningaasanoormillu ajornartorsiutilinnik katsorsartinnissamik neqeroorut

Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliap isumaqatigiissutigalugu innersuussutaa naapertorlugu, 2014-imi upernaakkut ataatsimiinnermi saqqummiussassamik, akeqanngitsumik katsorsartittalernissamik neqerooruteqalernikkut, atornerluinnermut katsorsartinnissamik pisariaqartitsinerimik inuiaqatigiinnullu iluaqutitassaanik misissueqqissaartoqarnissaanik Naalakkersuisut peqquneqarnissaat, Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinnerminni aalajangerpaat (UKA) 2013 (UKA2013/61). 2015-imi upernaakkut ataatsimiinner-mi piviusunngortinneqarsinnaanngorlugit 2014-imi ukiakkut ataatsimiinnermi saqqummiussassamik, siunissami atornerluinnermut katsorsartinnissamat neqerooruteqalernissamat pilersaarusiornissaanik, Naalakkersuisut piumaffigineqarnissaat Inatsisartut aalajangerpaattaaq.

Misissueqqissaarneq *"Atornerluisunik katsorsaaneq, pisariaqartitsineq inuiaqatigiinnullu iluaqutitariusaaq"*³ Naalakkersuisunit 2014-imi upernaakkut ataatsimiinnermi saqqummiunneqartumi, atornerlunneqartut pingaarnerit, imigassaq, hashi aningaasanoor-nerlu ukkanneqarput. Kikkut aangajaarniutitik ajornartorsiuteqarnerisut, ajornartorsiutip kingunerisai, katsorsartinnissamik pisariaqartitsineq atornerluinnerullu pinngitsuuisinnaannginnerullu inuiaqatigiinnut kingunerisai nassuarneqarput.

Misissueqqissaarnerup ataatsimut eqikkarlugu siunnerfeqarluni iliuuseqarnerup, nunatsinni aangajaarniutit ajornartorsiutaanerannik annikillisisinnaanikkut, annertuumik angusaqarfiusinnaanera takutipaa. Ukiut inuuffiusinnaasut amerlunerisigut, peqqinnerulernikkut inuunerullu naleqarnerulerneragut, kiisalu inuttut atukkat kingornutakkat pitsaanngitsut unitsinneqarnerisigut peqqissutsikkullu naligiinnginnerup annikillisinneqarneragut, inuiaqatigiinni inunnilu ataasiakkaani annertuumik angusaqartoqarsinnaavoq.

"Nuna tamakkerlugu siunissami atornerluisunik katsorsaasarnissamat pilersaarutissatut siunnersuummi" 2015-imi upernaakkut ataatsimiinnermi saqqummiunneqartumi, imigassamik, hashimik aningaasanoormillu ajornartorsiuteqarnermi katsorsartinnissamat neqeroorut ataatsimoortoq ilisimatusarnermillu tunngaveqartoq nassuarneqarpoq. Ajornartorsiutit sapinngisamik piaartumik suussuserisissaat innuttaasut qanigisaasullu pilertortumik ikiorserneqarnissaat anguniagaapput. Pilersaarummi aangajaarniutitik aningaasanoormillu ajornartorsiuteqarnermik pitsaaliuinnermi katsorsaanerimilu maanna iliuuserineqartut nassuarneqarput. Pilersaarummi pinngitsuuisinnaajunnaarnermut tunngatillugu inatsisilornissaq kajumissaarutaavortaaq. Pilersaarut naapertorlugu katsorsaanerimik inuiaqatigiinni kissaataavoq:

- Inuttut atukkat pitsaanngitsut kingornunneqartarnerisa unitsinneqarnissaa
- Katsorsartinnerup sunniutaata attanneqaannarnissaa
- Aangajaarniutitik atuisuusimasut inuiaqatigiinni sulinnikkut aningaasatigullu inerisaaqataasinnaanngorlutik suliffeqalernissaat aamma/imaluunniit ilinniagaqarnissaat.

2016-imi januaarip ulluisa aallaqqaataanni aangajaarniutitik ajornartorsiutilinnik katsorsaaneq Peqqinnissaqarfimmiit Allorfimmut nunneqarpoq. Allorfik tassaavoq aqqisuussaannikkut Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfiup ataani immikkoortut inissisimasooq, nuna tamakkerlugu aangajaarniutitik pingitsuuisinnaannginnermut aningaasanoorajunermullu katsorsartinnissamat neqeroorutitik isumagisalik. Allorfimmi neqeroorut *"Nuna tamakkerlugu siunissami atornerluisunik katsorsaasarnissamat pilersaarutissatut siunnersuummik"* tunngaveqarpoq. Nuna tamakkerlugu neqeroormik katsorsaanerimik assigiinngitsunik amerlanernik pilersitsinissaq, innuttaasullu najugaanut sapinngisamik qaninnerpaami neqeroorutaanissaa pilersaarummi kissaataavoq. Tamatuma saniatigut katsorsaaneq katsorsartittunilu ataasiakkaani isumagininnermut peqqinnermullu tunngatillugu iliuuserisat iluaqutaasussat pisariaqartinneqarsinnaa-

³http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Publications/Departement%20for%20Sundhed%20og%20Infrastruktur/Sundhed/Misbrugsbehandling/Redegoerelse_Misbrugsbehandling.PDF

sut ataqatigiissapput. Tamanna Allorfiup, kommunit Peqqinnissaqarfiullu akornanni, innuttaasunut tunngatillugu iliuserisat, pisortaqarfinni assigiinngitsuni, attuumassuteqarfinni pingaarutilinni suleqatigiinnermut tunngatillugu isumaqatigiissuteqarnikkut qulakkeerneqassaaq. Tamatumunnga atatillugu innuttaasut katsorsartittut tamarmik, katsorsaannermit inuunermit nutaamut aannajaarniutini atuiiffiunngitsumut ikaarsaarfissinnissaat, assersuutigalugu ilinniartitaanissaq suliffeqarnissarlul qulakkeerniarlugit, katsorsartereerneermi pisussanut pilersaarusiunneqassapput.

*” Nuna tamakkerlugu pilersaarut siunissami atornerluinnermut katsorsaasarneq pillugu siunnersuut ”*Allorfinni katsorsaaneq ilisimatusarnermik tunngaveqarpoq, aannajaarniutinullu aningaasanoornermullu tunngatillugu ineriartorneq nutaanerpaaq Pinngitsuuisinnaajunnaarnermut Paasisimasaqarfimmi malittarineqarluni. Tunngaviusumik periutsinik Allorfinni atornerqartunik allannguissamut tunngavisasaqsamangilaq, kisiannili maanna inuunermit akuersarneq tamatumunngalu atatillugu utersaarnissamik pitsaaliuineq pilersinneqarput, taamatutaaq katsorsaasutut ilinniartitaaneq, appariinnik ilaqutariinnillu katsorsaannermik 2018-imi ingerlariaqqiffissinneqarluni. Nuna tamakkerlugu pilersaarut naapertorlugu katsorsaaneq, peqqissutsimut tunngatillugu nakorsaantut allatuulli ”stepped care model” (alloriarnerit tulleriaarlugit) katsorsaanerup neqeroorutaasumi akuliunnerup tamatigut innuttaasup najugaanut sapinngisamik qaninnerpaami ingerlanneqarnissaa aallaavigalugit aqqisuussaavoq. Alloriarnerit tulleriaarineq makkunanga tunngaveqarpoq:

1. ajornartorsiutigisat, naatsorsuutigisat, nukissat katsorsartinnissamullu periarfissat aallaavigalugit, inunnut ataasiakkaanut katsorsartinnissamik neqeroorutit naleqqussarnissaat kiisalu
2. katsorsartinnissamut neqeroorutip, tamatumunnga tunngatillugu, ilisimatusarnikkut ilisimasanut naapertuuttuunissaa

2019-imi aannajaarniutini ajornartorsiutitinnik katsorsaaneq inatsisiliunneqarpoq ” *Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik katsorsaasarneq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 10, 12. juni 2019-imeersoq*”.

Allorfik, Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik

Siunissami atornerluisinik katsorsaannermit nuna tamakkerlugu pilersaarummi neqeroorutinut ataatsimoortunut akisussaaffik maanna Allorfimmi Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfimmiilerpoq. Paasisimasaqarfiup Allorfinnut tunngatillugu suliassat aalajangersimasut katsorsaanerlu tamakkiisoq isumagisarai, tamatumalu peqatigisaanik ataqatigiissarinerit pitsaassutsimillu qulakkeerisut isumagisaralugit. Suliat qiterisaat tassaapput:

- Aannajaarniutini ajornartorsiuteqarnermit aningaasanoorajunnermullu nuna tamakkerlugu iliuseqarnermik ataqatigiissarineq
- Nuna tamakkerlugu aannajaarniutit pillugit paasisutissiivik (KN-ASI) (paasisutissiivinnillu allanik) isumaginnineq
- Iliuserisani nakkutilliineq naliliinerlu
- Allorfinni katsorsartinnerup paasisani nutaanerpaanik, periutsit pitsaanerpaatut nalilikkani tunngaveqarnissaanik qulakkeerineq
- Aannajaarniutinut aningaasanoornermullu tunngatillugu ilinniartitaanernik inerisaaneq pilersaarusiunerlu, tamatumunngalu atatillugu katsorsaannermit assersuutigalugu oqaloqatigiinnermik kajumilersitsisumik inuullu nammineq ajornartorsiutiminullu qanoq isumaqarfiginninnera qitiutillugit katsorsaariaatsimik piginnaasat, Allorfinni pigineqarnissaannik qulakkeerineq
- Nalilivigeriikkanik katsorsartinnissamut innersuussinermi innersuussinermullu maleruagassiornermi pingaarnertut akisussaaneq
- Aannajaarniutinut aningaasanoornermullu tunngatillugu ajornartorsiutiniq suliaqarnermi paasisutissiinissamut ingerlatitseqqinissamullu pingaarnertut akisussaaneq
- Namminersortut katsorsaannermik neqeroorutaannik akuersisarneq nakkutilliinerlu (immikkulli inatsisiliunneqarnissaa pi-umasaqataalluni)

- Allorfinni aanngajaarniutitik ajornartorsiutilinnik katsorsaasunik ajornartorsiutillillu pingaarnertut attaviinik ikorfartuinissamut/supervision pingaarnertut akisussaasuuneq
- Ullumikkut katsorsartinnissamik neqeroorfigineqarsinnaanngitsunut katsorsaaneermi neqeroorutitik inerisaanissaq
- Pisortaqaarfiit akimorlugit ataqatigiissaarinnermi suleqatigiinnermilu pingaarnertut inissisimaneq
- Aanngajaarniutitut tunngatillugu pisortani- namminersortuni assigiimmik anguniagaqartuni peqataaneq
- Aanngajaarniutitik ajornartorsiutilinnik katsorsaaneermut tunngatillugu kommuninut, ilisimatusarfinnut soqutigisaqatigiinnullu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissusiorneq

Maanna kommunini tamani Allofeqalerpoq. 2016-imi 2017-imilu Qaqortumi, Nuummi Sisimiunilu katsorsaaviit pilersinneqarput. 2018-imi Aasianni Ilulissanilu pilersinneqarput.

Nittartakkani www.sullissivik.gl aamma www.allorfik.gl -imi qanoq ililluni katsorsartittoqarsinnaaneranut paasisutissat pissarsiassaapput. Innersuussinerit tamarmik qarasaasiaq atorlugu ingerlanneqarput. Illoqarfiit Allorfeqartut avataanni nalinginnaasumik sulianik ingerlatsisut katsorsartinnissamut innersuussisarput. Innuttaasut illoqarfinni Allorfilinni toqqaannartumik saaffiginnikkajunnerupput. Suliffeqarfiit annerusut Kofoed skole-lu sulisumik/ilinniartuutimik katsorsartinnissaannut namminneq innersuussisinnaanermut periarfissaqarput.

Katsorsartinnissamik neqeroorut

Nunaseriaatsip neqeroorutillu atituujunissaannik kissaateqarneq, katsorsaaneerup maanna periutsit assigiinngitsut arlallit tunngavigalugit ingerlanneqarneranik kinguneqarpoq, ulluunerani angerlarsimaffimmiillu katsorsartinnermik neqeroorummik imaqaarluni.

Allorfinni katsorsaaneq, oqaloqatigiinneq kajumilersitsisoq inuullu nammineq imminut ajornartorsiutiminullu qanoq isiginninneranik qitiutitsineq aallaavigalugit, ingerlanneqarpoq. Katsorsaaneq maanna ulluunerani katsorsartinnermi 20-eriarluni oqaloqatigiinnissatut ingerlanneqarpoq. Katsorsaariaatsit allat inerisarneqartuupput.

2023-imi apriliip ulluisa aallaqqaataata tungaanut, innuttaasut najukkami Allorfilimmi najugaqanngitsut, Nuummi Katsorsaavimmit namminersortumit, kingullermik suliarinnittussarsiuussanik 17-iusunik tamanik suliarinnittussanngortumit kiffartuunneqarput. Katsorsaavik Nuummi katsorsaaneq periutsimik Minnesota/CENAPS-imik, ulluunerani nal. ak. tallimani, sap. ak. arfinillit arfineq pingasullu akornanni katsorsartinnermik tunngaveqarpoq.

Allorfiit avataanni katsorsartinneq, Nuummi najukkanilu ukiumut marloriarluni neqeroorutigineqartarpoq, taamaattorli Qaanaami Ittoq-qortoormiinilu ukiumut ataasiarluni innuttaasut aqqanillit tungaannut katsorsaasoqarneratigut pisarluni. Tasiilami katsorsaasoqarnissaanut ukiumut marloriarluni neqeroortoqartarpoq, tassani inuit 22-it katsorsarneqarsinnaasarlutik. Innuttaasut najukkaminni katsorsartinnissaanngitsut Nuummi najugaqartinneqarlutik katsorsartinnissamik neqeroorfigineqartarput.

Katsorsartereernermi sap. ak. 26-imi ataatsimoorluni ikorfartoqatigiinneq katsorsartinnissamik neqeroorutini tamani atuuppoq, imaluunniit Allorfinni qaammatit arfinillit ingerlaneranni arfineq marloriarluni kisimiilluni oqaloqateqarneq neqeroorutaavoq. Allorfinni najukkanilu katsorsaaneermi qanigisaasunik katsorsaaneq neqeroorutaavoq. Qanigisaasunut neqeroorutaareersut saniatigut innuttaasunut aanngajaarniutitik ajornartorsiutilinnut katsorsartinningsut qanigisaasut aamma innersuunneqartarput. Taanna Allorfinni taamaallaat neqeroorutaavoq.

Aningaasanoormermik ajornartorsiuteqarnermi katsorsartinnissamut neqeroorut, aanngajaarniutitik pinngitsuuisinnaajunnaarnermi neqeroorummit immikkooruteqalaarpoq. Innuttaasunut aningaasanoormermik ajornartorsiuteqartunut, angerlarsimaffimmiit katsorsartinnissamik neqeroorut immikkut ittoq Allorfilimmi neqeroorutaavoq, najukkanili katsorsaaneermi imaluunniit Nuummi Katsorsaavimmi,

innuttaasut aanngajaarniutunik ajornartorsiutillit peqatigalugit ingerlanneqartarluni. Tamatuma saniatigut allorfik Odensimi aningaasa-
noorajuttunik qitiusumik sullissivimmik /Center for Ludomani innuttaasunik (qallunaatulli oqaasiliinnarnik) innersuussiviusinnaasumit-
taa q suleqateqarpoq. Tamanna, internetsikkut imaluunniit Odensimi eqikkakkamik sivikitsumik, ulluni aqqanilinni internetsikkut malit-
seqartinneqartumik, ingerlanneqarsinnaavoq.

2. Allorfimmi Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfimmi 2021-imi suliati

Allorfik, Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfik assigiinngitsorpassuarnik suliassaqaqpoq, "Nuna tamakkerlugu pilersaarut siunissami atornerluinermut katsorsaasarneq pillugu siunnersuut" ataaniittunik siunertanullu aalajangersimasunut tunngasunik suliassaqaqpoq. Allorfimmi Pinngitsuuisinnaajunnaarnermik Paasisimasaqarfimmi suliati qiterisaanni suliati pingaarnarpaat ataani nasuiarneqarput.

Innersuussinernik katsorsaaneq nakkutilliineq

Pitsaasumik katsorsaaneq kikkut innersuunneqarnerannut, katsorsarneqarnerannut, katsorsartereerneermi ikorfartorneqarnerannut katsorsartinnermilu angusap attatiinnarneqarsinnaanerannut pitsaasunik paasisutissaqaqarneranik piumasaqaatitaqarpoq. Siunissami kikkunut neqeroorutit suut iluaqutaanerannik, kikkullu immaqa allamik neqeroorfigineqarnissaat pillugu sukumiinerujussuarmik akisuteqarsinnaanissaq, tamakkuninnga nakkutilliinerup siunertaraa.

Taamaalilluni innersuussinernik katsorsaaneq nuna tamakkerlugu nakkutilliinermik pitsangorsaanissaq, kiisalu innuttaasut katsorsartittut aannngajaarniummik aamma/imaluunniit aningaasanoorajunnermik ajornartorsiutillit unammilligassaannut allanut tunngatilugu, pisortaqaqarfiit akimorlugit iliuuseqarnissamik qulakkeerinissaq, Paasisimasaqarfiup suliassaasa pingaarnarpaat ilagaat.

Nuna tamakkerlugu nakkutilliineq pingaarnertut paasisutissiiviit pingasut aqutugalugit ingerlanneqarpoq. Paasisutissiiviit taakku pingasut tassaapput:

- Innersuussanut paasisutissiivik (innersuussutit)
- Katsorsartittut pillugit paasisutissiivik
- Nuna tamakkerlugu aannngajaarniutit pillugu paasisutissiivik, KN-ASI

Innersuussanut paasisutissiivik 2016-imi pilersinneqarpoq. Taanna katsorsartittussatut innersuussat pillugit paasisutissanik imaqaqpoq. Immersugassaq WHO-mit inerisarneqarsimasooq AUDIT (The Alcohol Use Disorders Identification Test), aningasanoorajunnerlu pillugu immersugassaq innersuussinermi immersugassami ilaapput. Taakku pingasut sakkugalugit innuttaasooq katsorsartinniarluni saaffiginninniarip, aannngajaarniutinik aningaasanoornermilluunniit ajornartorsiutip qanoq annertutiginerata naliliiviginissaa perarfissaavoq.

Katsorsartittut pillugit paasisutissiivik 2016-imi aamma pilersinneqarpoq. Taanna katsorsartissimasut, katsorsartinnerit naammassineqartut sumilu katsorsartissimaneq pillugit paasisutissanik imaqaqpoq.

Nuna tamakkerlugu aannngajaarniutit pillugu paasisutissiivik (KN-ASI), innuttaasup aannngajaarniummik atuinermut atatillugu ajornartorsiutigisinnaasaasa arfineq marlunnut ukununga attuumassuteqarnerannik aqqisuussamik qulaajaneq: Timikkut peqqinneq, suliffik aningaasaqarnerlu, pinerlunneq, imigassaq, aannngajaarniutit allat nakorsaatiillu, ilaqutariinnermut inuttullu atukkanut tunngasut tannikkullu peqqinneq.

Allorfiup paasisutissiiviit paasisutissat ilisimatusarnermissaaq atornerqarnissaat Paasisimasaqarfiup kissaatigaa. 2019-imi ilisimatusarnermi allaaserisaq Allorfiup paasisutissiiviani paasisutissanik tunngaveqartoq siulleq saqqummersinneqarpoq. Allaaserisap qulequtaraa "Does establishing local treatment institutions lead to different populations seeking treatment among Greenlandic Inuit?"

Ilisimatusarnermi paasisutissanik tunngaveqarluni allaaserisaq ataaseq ukioq 2020-mi saqqummiunneqarpoq 2021-imi aamma ataaseq saqqummiunneqarluni. Allaaserisap siulliup AUDIT atorlugu misissueriaaseq imaraa. Appaalu angerlarsimaffeqanngitsut katsorsartittarnerat pillugu pissutsinut immikkut ittunut tunngassuteqarluni.

Coronap ajornartoortitsinera Allorfillu

Allorfimmi katsorsaaneq corona ajornartoortitsigaluaq ingerlanneqarsinnaasimavoq, Allorfiilli piffissap ilaanni 2021-imissaaq takkulluni saaffiginnisinaaneq innuttaasut takkunnissamik immikkut ittumik pisariaqartitsisut saniatigut matoqqatinneqarsimavoq. Maanna qarasaasiakkut nakorsartitsissut aqqutigalugu taama kissaateqarsinnaasunut tamanut katsorsartinnissamik qanigisaasunillu katsorsaanissamik Allorfiup neqerooruteqarsinnaalernera, internetsikkut oqarasuaatikullu katsorsaanerit misilittagaalersut pitsaaqutigaa. Ittoqqortoormiineersut katsorsartillutik Peqqissaavimmiit oqaloqateqarsinnaasimapput, taamatuttaaq nunaqarfiit ataasiakkaat nakorsartitsiviini imaluunniit nunaqarfimmi kommunip allaffianiit innuttaasut katsorsarneqarsinnaasimapput. Katsorsaanerit sinneri innuttaasup angerlarsimaffianiit oqarasuaatikkunerusoq ingerlanneqarsimapput.

Skype-ikkut katsorsartinneq- angerlareernerimi illoqarfigisami nanginneqartussa q pillugu- Allorfik 2021-imi Københavnimi Kalaallit Peqqissartut Illuannik suleqateqarportaaq.

Ilinniartitsineq

Ilinniartitsineq katsorsaariaatsinut katsorsaanerullu immikkoortuinut tunngatillugu nunarsuaq tamakkerlugu innersuussutaasunik tunngaveqarpoq. Allorfiup ataani tunngaviummik ilinniartitaanerit tassaapput:

1. Aangajaarniutitut aningaasanoornermullu tunngatillugu ajornartorsiuteqartut pingaarnertut attaviattut ilinniartitaaneq
2. Aangajaarniutitut ajornartorsiutillinnik katsorsaasutut ilinniartitaaneq

Ilinniartitaaneq modulunik katillugit tallimanik immikkoortortaqarpoq. Modulit tamarmik ullunik eqikkakkanik tallimanik sivilissuseqarput. Aangajaarniutitut ajornartorsiutillit aningaasanoorajuttullu pingaarnertut attaviattut ilinniartitaaneq, aangajaarniutitut aningaasanoornermullu tunngatillugu katsorsaaneq pillugu ilisimasamik katsorsaanerimillu ilisimasamik, kiisalu oqaloqatigiinnermik kajumilersitsisumik ilinniartitsinermik imaqartunik, modulunik marlunnik immikkoortaqarpoq. Aangajaarniutitut ajornartorsiutillinnik katsorsaasutut ilinniartitaaneq; ajornartorsiutillit pingaarnertut attaviattut ilinniartitaanermik inuullu nammineq imminut ajornartorsiutiminnullu qanoq isumaqarfiginninnera qitiutillugit, katsorsaariaatsimut tunngasut nalingiinnaasut modulit pingajuanniit tallimaannut, aangajaarniutitut pinngitsuisinnaajunnaarnermut aningaasanoorajunnermullu ajornartorsiuteqartup ajornartorsiutini pillugit eqqarsaatai tunngavigalugit oqaloqatigiinnikkut katsorsaanerimik, kiisalu aappariinnik ilaqutariinnillu katsorsaanerimik immikkoortaqarpoq.

Aangajarniutitut ajornartorsiutillit pingaarnertut attaviattut ilinniartitaaneq 2016-imiit upernaakkut ukiakkullu ingerlanneqarpoq. Ilinniartitaanermut tamatumunnga qinnuteqartut amerliartuinnaq 2019-imilu kissaataasoq naaportorlugu Qaqortumi immikkut ilinniatitsisoqarluni. Katsorsaasutut ilinniartitaaneq 2020-ip tungaanut ukiut tamaasa ingerlanneqarpoq. Ilinniartitaanerit Peqqissaanerimik ilinniarfik suleqatigalugu ingerlanneqarput.

Tunngaviummik ilinniartitaanerit imigassamik ajornartorsiutillinnik tunngaviummik katsorsaasutut ilinniartitaanermik, Danmarkimi Sundhedsstyrelseersumik nunatsinnut naleqqussakkamik, hashimik aningaasanoornermillu ajornartorsiuteqarnermut katsorsartinnermut tunngatillugu ilinniartitsinertalimmik tunngaveqarput.

Ilinniartitaanerit annertusisamik ilinniartitaanermik akunnattumik sivilissusilimmik ilinniagalinnut ilinniaqqinnernik nutaamik aqqissuussineq naaportorlugu 2022-mi allangortinneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Ilinniartitaaneq nutaaq maanna oqaaseqarfigisasanngorlugu Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfimmut tunniunneqareerpoq.

Paasissutissiineq

Paasissutissiineq sulii qitiuvoq. Inunnik sullissinissamik siunertaqarlutik ilinniagaqarsimasut, inuit pinngitsuisinnaangitsut qanigisaasullu, katsorsartinnissamut periarfissanik katsorsartinnerullu sunik imaqarnera pillugu ilisimasani pisariitsumik pissarsisinnaassapput. Katsorsaanerup iluaqutitaqarnera ilisimavarput. Ilisimasarlu taanna inuiaqatigiinni ilisimaneqassaaq.

Allorfik, kommuninut susassaqtunullu allanut aangaajarniutinut aningaasanoormullu kiisalu katsorsartinnissamut innersuussinermut tunngasunik ullut tamaasa ilitsersuivoq. Oqarasuaatikkut siunnersuisarfik: 52 53 43 ulluinnarni nalunaaqutaq ullaakkut qulingiluat ualikkullu pingasut akornanni ammasarpoq. Nittartagaq www.allorfik.gl ilaatigut imigassamik ikiaroornartumillu ajornartorsiuteqarneq paasiniallugu apeqqutinik akisassanik aallerfiusinnaasoq, katsorsartinnissamut neqeroorut pillugu paasissutissanik najukkanilu katsorsaaviit pillugit paasissutissanik imaqartoq, Allorfimmit pilersinneqarpoq. Nittartakkap saniatigut aamma KNR-imi ussasaarutit ingerlanneqarput. Allorfiit ataasiakkaat Nuummilu Katsorsaavik Nuuk namminneq Facebookkimi qupperneqarput.

Sulianik ingerlatsisunut inuusuttunik hashimik ajornartorsiutilinnik oqaloqateqarneq pillugu pikkorissaaneq, aangaajarniutillu pillugit pikkorissaaneq ullunik pingasunik sivissussilik, aangaajarniutit pillugit oqaloqatigiinneq aangaajarniummillu ajornartorsiuteqarnerup ilaqtariinnut qanoq sunniuteqarsinnaanera pillugu pikkorissaaneq Allorfimmit neqeroorutaapput.

Katsorsartinnissamut ajornangitsumik innersuussisoqarsinnaanissaa Allorfiup sulissutiguarpa. Innuttaasut kommunemi sullissisumut saaffiginnikkut imaluunniit nammineq Allorfimmut saaffiginnikkut ullumikkut innersuunneqarsinnaapput. Pisortat suliffeqarfiutaasa suliffeqarfiillu annerusut, katsorsartereermi ikorfartorneqarnissap pilersaarusiornissaanik aamma nuna tamakkerlugu aangaajarniutit pillugit paasissutissiivimmuut nalunarutiginninnissamut akisussaaffimmik tigusinikkut, namminneq sulisuminnik katsorsartinnissamut innersuussisinnaanissaat anguniarlugu suliniuteqarneq Allorfiup suliaasa 2020-mi nangingneqartut ilagaat.

2020-mi neqeroorutit

Aangaajarniutinik ajornartorsiuteqarnermut ulluunerani katsorsaasarnissaq pilersaarut naapertorlugu 2019-imi ukiassakkut suliarinnittussarsiuunneqarpoq. Taamaammat isumaqatigiissutaareersoq 2021-imi marsip ulluisa 31-ata tungaanut sivitsorneqarpoq.

2020-mi nutaamik suliarinnittussarsiuussisoqarpoq. Isumaqatigiissutigineqartorlu taanna immikkoortunut 17-nut aggulugaavoq, taakulu tamarmik katsorsaavik Nuumminngaanniit suliarineqartussat akuerineqarlutik. Sullissinissamik isumaqatigiissutigineqartoq 2020-meersoq, 2024-mi marsip ulluisa 31-ata tungaanut atuuttussat isumaqatigiissutaavoq.

Meeqqanik inuusuttunillu katsorsaansamik neqeroorut

Allorfik meeqqanut inuusuttunullu katsorsartinnissamut immikkut neqeroorummik pilersaarusoqullugu, Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmit qinnuigineqarpoq. Pilersaarut 2019-imi upernaakkut ataatsimiinnermi Inatsisartuni ilaasortanut agguanneqarpoq. Inatsisartuni ilaasortat 2017-imi upernaakkut ataatsimiinnermimi imm. 185 oqaluserisaat: *”Kingusinnerpaamik 2018-imi ukiakkut ataatsimiinnermi meeqqanik inuusuttunillu 18-it inorlugit ukiulinnik hashimik atuisunik immikkut katsorsaasarnissamut neqeroorutiniq pilersaarusiornissaannik Naalakkersuisut peqquneqarnissaasa, Inatsisartunit aalajangiivigineqarnissaanut siunnersuut”*, tamatumani tunuliaqutaavoq. Pilersaarummi 15-iniit 24-nut ukiullit immikkut pineqarput, Avannaatalu Kommuniani Allorfik Avannaani 2019-ip naalernerani isumaqatigiissut siulleq atuutilersinneqarluni.

Coronap ajornartoortitsinera, immikkut meeqqanik inuusuttunillu katsorsaasussanut Allorfiup ilinniartitaanikkut suliniutaanik kinguartsitsortaaq pissutaalluni, 2021-imi pilersaarummi piviusunngortitsiniarneq kinguardeqqinneqarpoq. Ilinniartitaanermit tunngatillugu suliniut septembari qaammat Sisimiuni naammassineqarpoq.

Aangajaarniutitik ajornartorsiuteqartunik katsorsaannermi kommuninik, ilisimatusarfinnik soqutigisaqaqatigiinnillu suleqateqarnissamat isumaqatigiissutit

Pisortat akimorlugit suleqatigiinneq qulakkeerniarlugu kommunit ataasiakkaat Allorfiullu akornanni suleqatigiinnissamat isumaqatigiissusiortoqarpoq. 2021-imi Kommune Kujalleq Avannaatalu Kommunea kisiisa pinnagit kommuninut tamanut isumaqatigiissusiortoqarpoq. 2020-imi innuttaasut tarnikkut nappaateqartut aangajaarniummillu ajornartorsiuteqartut immikkut ukkallugit Peqqinnissaqarfimmut isumaqatigiissusiortoqarpoq. Taanna aangajaarniummik ajornartorsiuteqarnermut katsorsartinnissamat toqqaannarnerusumik innersuussisinnanissaq qulakkeerniarlugu 2021-imi ukiakkulli nutarterneqarpoq.

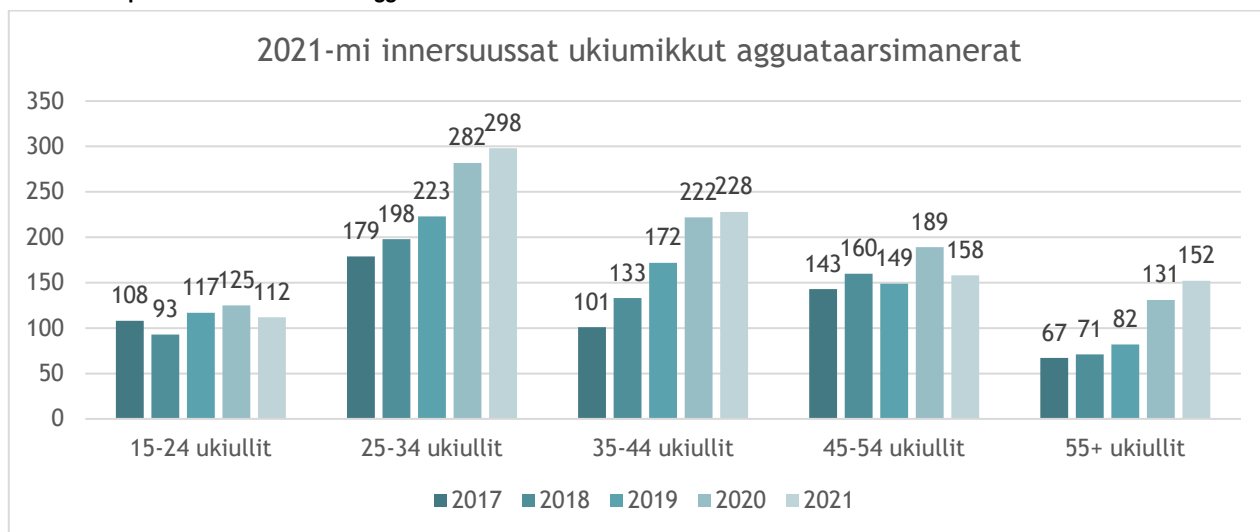
Allorfik, aningaasanoorajuttunut qitiusumik sullissivimmik /Center for Ludomani Odense-miittumik, inunnik aningaasanoornermik ajornartorsiutilinnik katsorsaannermut tunngatillugu, qanimut suleqateqarpoq. Allorfik Københavnip Kommuniani meeqqanut inuusutunullu aangajaarniutitik ajornartorsiutilinnut katsorsartinnissamat neqeroorummik U-turnimik qanimut suleqateqarportaaq. Tamatumani saniatigut Allorfik Syddansk Universitetimi imigassaq pillugu ilisimatusarnermut immikkoortortamik, Danmarkimi naalagaaffiup innuttaasut peqqissusaannut ilisimatusarfianik, Ilisimatusarfimmik NOVAVI-millu maanna inuunermet akuersaarnermik ilinniartitaannermut tunngatillugu suleqateqarpoq.

3. 2021-mi naliliivigineqareermermi innersuunneqartut pillugit paasissutissat

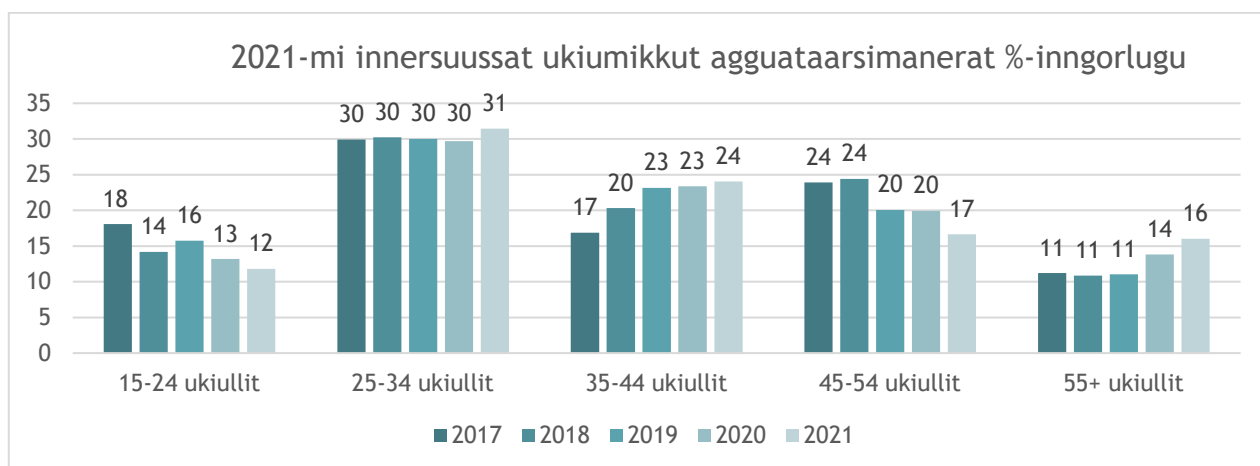
Allorfik 2021-imi innersuunneqarnianit 1.000-it sinneqartunit saaffigineqarpoq taakkunanga 948-t naliliivigineqareerlutik katsorsartinnissamut innersuunneqarput.

Katsorsartilersunut sanilliullugit katsorsartinnissamut innersuussat ukiut tamaasa amerlanerusarput. Tamatumunnga patsisaasut arlaqarput, ilaatigut innersuussat naammassineqartanngimmat, innuttaasup taamaatiinnarmagu, innuttaasoq aanngajaarniummik ajornartorsiuteqanngitsoq paasineqarmat imaluunniit innuttaasoq arlaleriarluni innersuunneqarsimammat. 2021-mi innersuussinermi paasissutissanut ilaapputaaq qanigisaasunut katsorsartinnissamik kissaateqartunut innersuussutit. Taakku misissueqqissaarnerni aanngajaarniutini ajornartorsiuteqarnerup aningaasanoorajunnerullu annertussusaannut tunngassuteqanngitsuni ilaapput.

Innersuunneqarnerminni ukiumikkut agguataarsimanerat

Takussutissiaq 3.1 Naliliivigineqareerlutik innersuussat ukiunut agguataarneqarnerat 2017 (N = 598), 2018 (N = 655), 2019 (N = 743), 2020 (N = 949) og 2021 (N = 948).

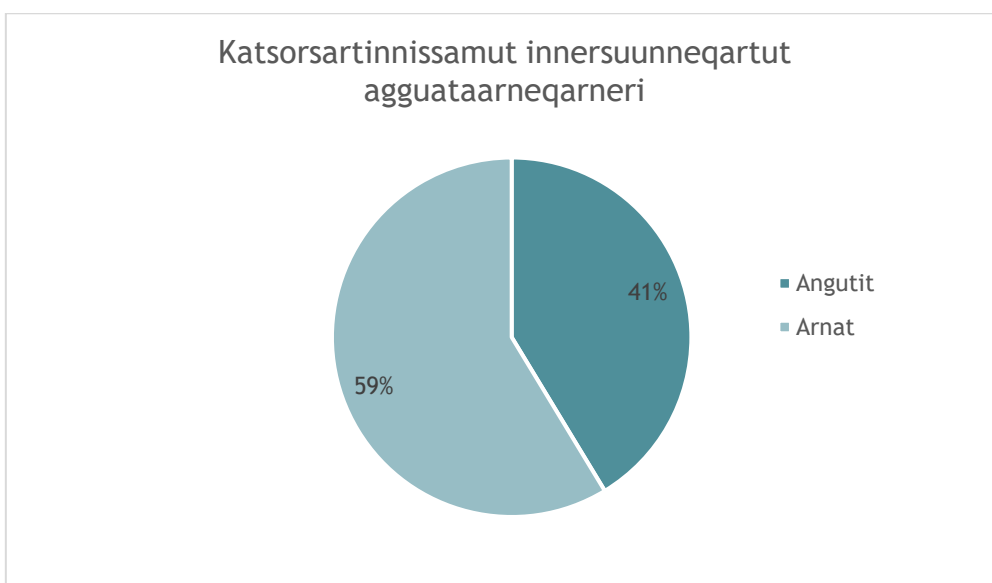
Takussutissiaq 3.2 Naliliivigineqareerlutik innersuussat ukiunut agguataarneqarnerat 2017 (N = 598), 2018 (N = 655), 2019 (N = 743), 2020 (N = 949) og 2021 (N = 948).

Takussutissiami 3.1-mi takuneqarsinnaasut katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut 2017-imiit 2020-mut amerliartorput, 2020-miilli 2021-mut uniimisimallutik. Katsorsaanerit maanna aalaakkaanerulernissaat naatsorsuutigisinnaassaneripput imaluunniit coronap ajornartoortitsinera sunniuteqarsimanersoq, siunissap takutikkumaarpaa.

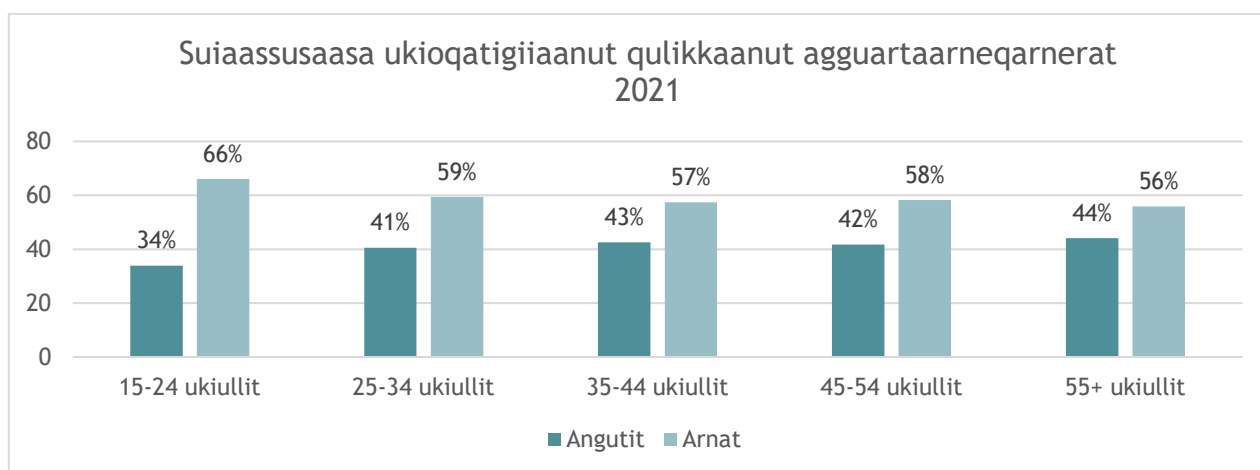

Ukioqatigiiaanut agguataarinermi 2021-mi nalilivigineqareerlutik katsorsartinnissamut innersuussat 25-niit 34-nut ukiulinni, 35-niit 44-nut ukiulinni 55-ileereersunilu amerlipput. Katsorsartinnerminnik naammassinnittuni piffissap ingerlanerani procentingorlugu allannguut, takussutissiami 3.2-mi takutinneqarpoq. 2020-mut saniliullugit 45-niit 54-inut ukiulinni procentpointinik pingasunik appariaateqarnikkut, procentingorlugu allannguut annertunerpaaq takuneqarsinnaavoq. 2017-imiit 2021-mut ukiut akimorlugit assersuussi-nermi nalinginnaasumik 35-niit - 44-nik ukiulinni 55-ileereersimasunilu amerlisimanagerat, akerlianilli nalilivigiteerlutik innersuussat 15-iniit 24-nut ukiulinni 45-niillu 54-inut ukiulinni ikileriarsimanagerat takuneqarsinnaavoq. Piffissami pineqartumi 25-niit 34-nut ukiulinni katsorsartissimasut amerlassutsimikkut aalaakkaanerukannersimapput.

Suiaassutsikkut agguataarsimanagerat

Takussutissiaq 3.3 Nalilivigineqareerlutik innersuussat suiaassusaannut agguataarneqarnerat (N = 948).

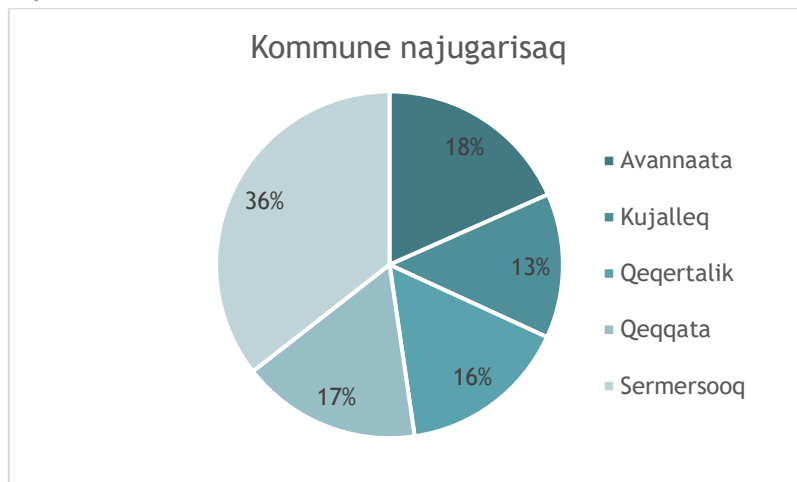

Takussutissiaq 3.4 Suiaassusaasa ukioqatigiiaanut qulikkaanut agguartaarneqarnerat (N = 948).

Suiaassutsinut agguataarneqarnerat takussutissiami 3.3-mi takutinneqartumi angutinit (41 %) arnat (59 %) amerlanerusut 2021-mi katsorsartinnissamut innersuunneqarsimapput. Ukiuni tamani arnat angutinit amerlanerusut innersuunneqartarnerat nalinginnaa-

suuvoq. Nunani amerlanerni katsorsartittuni angutit marlunnik pingajorarterutaasa missigisarmatigik, arnat katsorsartittut amerlanerunerat, nunat tamalaat akornannit isigalugu qaqtigoorpoq. Suiaassutsikkut assigiinngissut annerpaaq ukiukinnerniippoq, naliliivigineqareerlutik innersuunneqartunit 66 %-it arnaallutik, ukioqatigiiaanili tamani naliliivigineqareerlutik innersuussani arnat amerlanerpaapput.

Kommunit agguataarineq

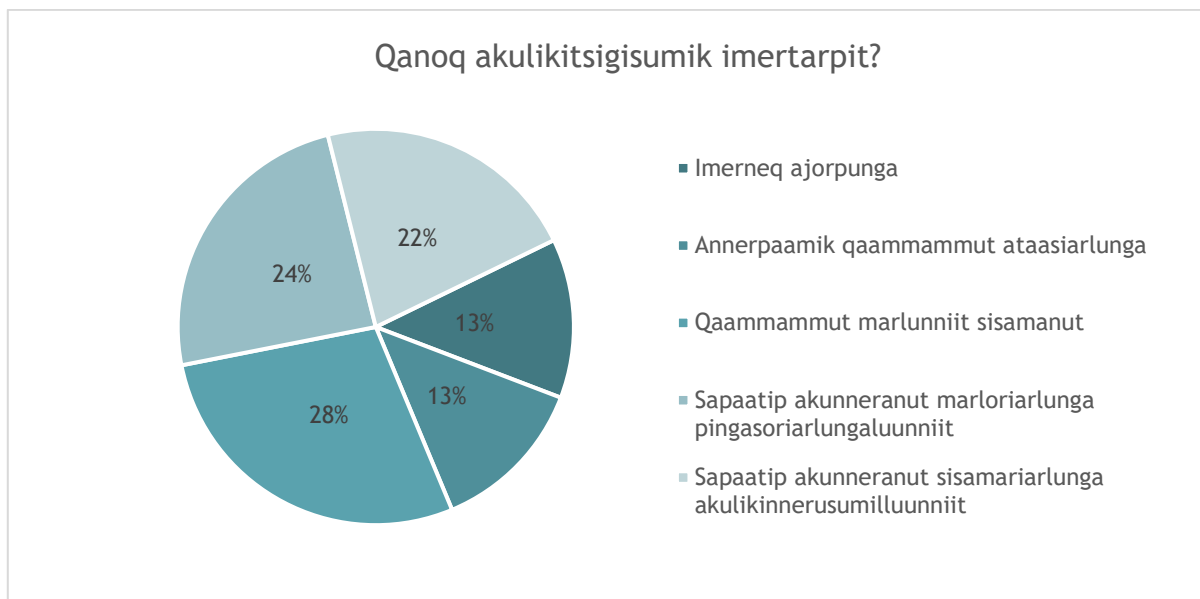

Takussutissiaq 3.5. naliliivigineqareerlutik innersuussat kommuninut najukkaminut agguataarneqarnerat (N = 948).

Innuttaasut amerlanersaasa Kommuneqarfik Sermersuumi najugaqarnerat ikinnerpaallu Kommune Kujallermi najugaqarnerat takussutissiami 3.5-imi takuneqarsinnaavoq. Kommunit angissusaat inuttussusaallu eqqarsaatigineqanngillat. Kommunimi innuttasunut inersimasunut sanilliullugit 15-ileereersimasut aanngajaarniutinik ajornartorsiuteqarnermut katsorsartinnissamut innersuunneqartartut procentinngorlugit amerlassusaat nalinginnaasumik isigissagaanni naligiinnangajapput. Kommunimi innuttaasut ukiut ingerlanerini assigiinngissuteqalaartarlutik 1,4 % - 2,4 % -illu missingisa akornanniittut katsorsartinnissamut innersuunneqartarput. Taama agguataarsimarnertat kommunit innersuussisarnerannut nassuiaataasinnaavoq, innuttaasullu aanngajaarniutinik ajornartorsiuteqartut amerlassusaanut attuumassuteqartariaqarani.

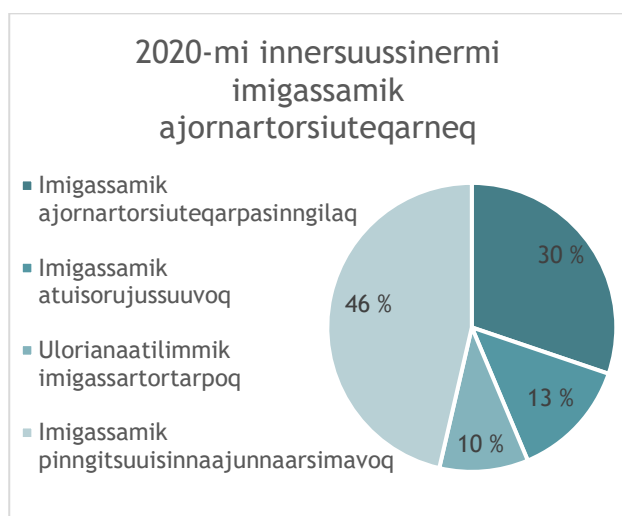
Innersuussinermi imigassamik ajornartorsiutip annertussusaa

Innersuussinermi imigassamik ajornartorsiuteqarneq nalileeriaaseq AUDIT score tunngavigalugu naliliivigineqartarpoq. AUDIT (The Alcohol Use Disorders Identification Test) misissueriaasaavoq qulinik apeqqutitalik. Misissueriaaseq nunarsuaq tamakkerlugu peqqinnissaq pillugu kattuffissuarmit WHO-mit imigassamik atuineramik, aalakoorniutigalugu imigassartortarnermik imigassamullu attuumassuteqartunik ajornartorsiuteqarnermik naliliinermi atugassatut inerisagaavoq. Misissuerissaseq tamakkiisoq "Imigassartorpallaarpit?" qulequtsiullugu imminut misiliutissaq Allorfiup nittartagaani, www.allorfik.gl -imi, pissarsiaasaavoq.

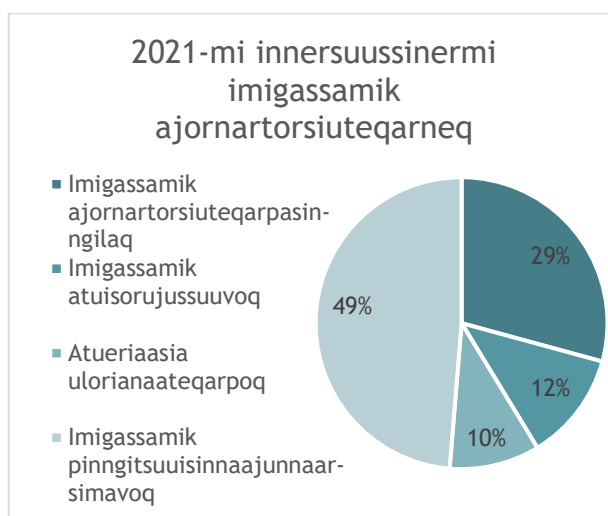

Takussutissiaq 3.6. Innersuussinermi imigassamik ajornartorsiutillit amerlassusaat (N= 752).

AUDIT-imi apeqqutini quliusuni siulleq tassaavoq *Qanoq akulikitsigisunik imigassartortarpit?* 22 %-it sap.ak. sisamariarlutik akulikinnerusumilluunniit imigassartortarnerat 24 %-illu sap.ak. marlorianggikkunik pingasoriarlutik imigassartortarnerat, takussutissiami 3.6-mi takutinneqarpoq. Innuttaasut affangajaat (46 %) 2021-mi sap.ak. minnerpaamik marloriarlutik imigassartortarput. Katsorsartittut tamarmik apersorneqarmata imigassartunngisaannartunik 13%-inik ilaqarput. Innuttaasut 127-t apeqqummut akissuteqanngillat.

Takussutissiaq 3.7 2020-mi innersuussinermi imigassamik ajornartorsiuteqarneq (N = 884).

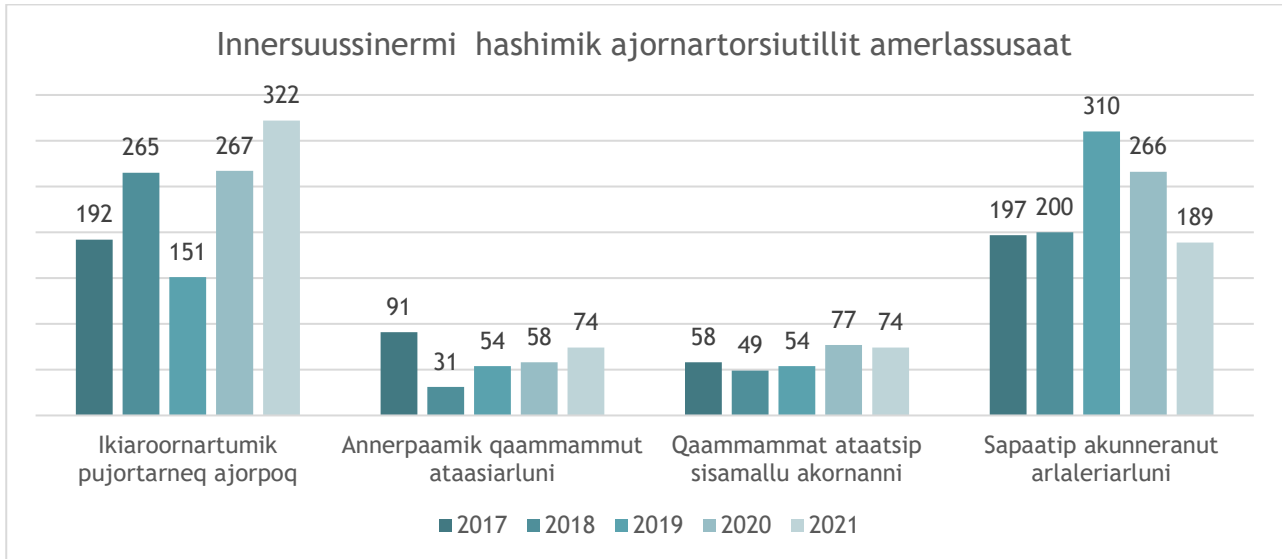

Takussutissiaq 3.8 2021-mi innersuussinermi imigassamik ajornartorsiuteqarneq (N = 879).

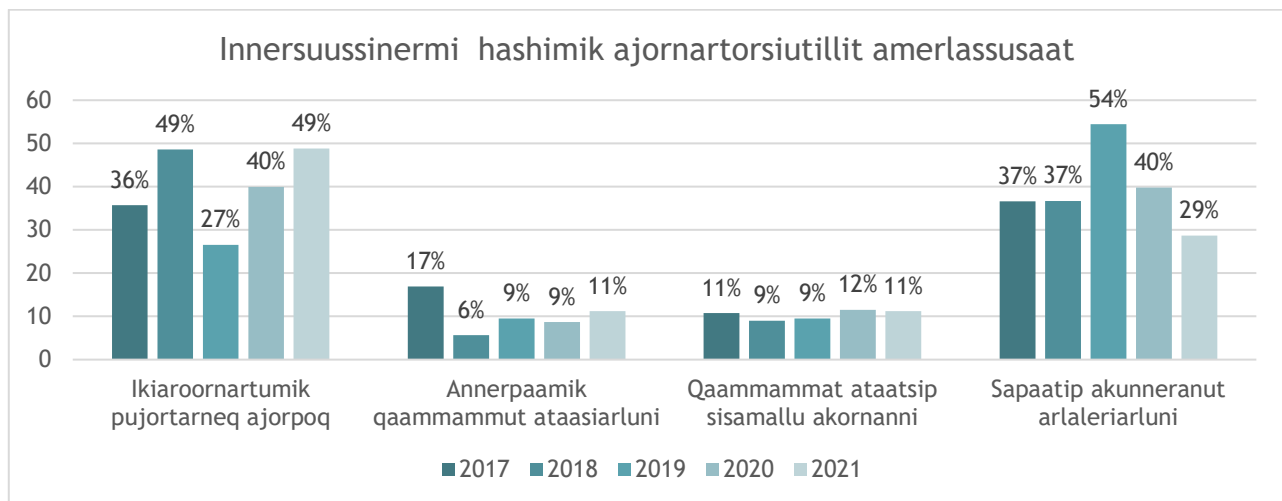
Innuttaasut affaasa missaat (49 %) 2021-mi sakkortuumik pinngitsuuisinnaannginnerannik ilimanarsisitsusumik imigassamik atuisuunerat takussutissiami 3.8-mi takutinneqarpoq. 2021-mi nalilivigineqareerlutik innersuussat procentingorlugit agguataarneqarneranni 29 %-it imigassamik ajornartorsiuteqarpasinngitsut takuneqarsinnaavoq. Katillugit 12%-it akissutaanni annertuumik atuisimarpasipput 10%-illu akissutaat ajoqusiinnaasumik atuisuunerannik tikkuussivoq. Innuttaasut nalileeriaatsimut AUDIT-imut tunngatillugu apeqqutininik tamanik akiuisimangitsut, 2020-mut assersuussinnaanissaq qulakkeerniarlugu "imigassamik ajornartorsiuteqarpasinngilaq" imikkootinneqarput. 2020-mi 2021-milu ajornartorsiutip annertussusaata taamatungajaq agguataarsimanera takutinneqarpoq.

Innersuunneqarnermi hashimik ajornartorsiuteqarnerup annertussusaa

2017-imi hashimik ajornartorsiuteqarnerup annertussusaa "Qanoq akulikitsigisunik hashimik pujortartarpit?" tunngavigalugu naliliivigineqarpoq. 2018-imi hashimik ajornartorsiuteqarnerup annertussusaa apeqqu "siorna qanoq akulikitsigisunik hashimik pujortartarpit?" tunngavigalugu naliliivigineqarpoq. Akissutaasinnaasut ukiut ataasiakkaat akimorlugit assersuunneqarsinnaanngorlugit nalimassagaapput. 2017-ip naalernerani DUDIT (Drug Use Disorders Identification Test) atorveqalerpoq. DUDIT tassaavoq immersugassaq aqqanilinnik apeqquitalik AUDIT-itulli hashimik ikiaroorartunillu allanik ajornartorsiuteqarnerup imaluunniit pinngitsuisinnaannginnerup nammineq annertussusaanik naliliisoq. DUDIT imminut misiliitut www.allorfik.gl -imi pissarsiasaavoq.

Takussutissiaq 3.9 Innersuussinermi hashimik ajornartorsiutillit amerlassusaat 2017-imi (N = 538), 2018-imi (N = 545), 2019-imi (N = 569), 2020-mi (N = 668) 2021-imi (N = 659).

Takussutissiaq 3.10 Innersuussinermi hashimik ajornartorsiutillit amerlassusaat 2017-imi N = 538, 2018-imi N = 545, 2019-imi N = 569, 2020-mi N = 668) 2021-milu N = 659).

Ukiuni kingullerni sisamani hashimik atuinerup tamakkiisumik procentinngorlugulu agguataarnera, takussutissiani 3.9-mi 3.10-milu takutinneqarpoq. 2020-mit sanilliullugit sap.ak. ataasiarnermiit akulikinnerusunik hashimik pujortartartut 2021-mi ikileriarsimapput. Taamaaqataanik hashimik pujortartanngitsut amerleriarsimapput. Tamanna takussutissiami 3.10-mi takuneqarsinnaavortaaq. Katillugit 220-t hashimik atuneq pillugu apeqquumut akissuteqanngillat.

Katsorsartittut akornanni hashimik atuneq nalinginnaasumik allannguteqalernersoq imaluunniit piffissap ingerlanerani allannguutip coronap ajornartoortitsinerata hashimik pissarsisinnaanermut sunniuteqarnerlussimaneranut attuumassuteqarsinnaanera ilisimassallugu

maanna ajornakusoorpoq. Ilaatigut inuit nunatsinnut nunatsinniillu angalasut aqutugalugit hashi eqqunneqartarmat, coronap ajornartoortitsineranut atatillugu angalanissamik killilersuinerit, piffissap ilaani haship 2020-mi 2021-milu pissarsiariniarsinnaanera sunnersimasinnaavaa.

Takussutissiaq 3.11 2020-mi angutit hashimik ajornartorsiutillit naliliivigereerlugit katsorsartinnissamat innersuussat (N=366).

Takussutissiaq 3.12. 2020-mi arnat hashimik ajornartorsiutillit naliliivigereerlugit katsorsartinnissamat innersuussat (N=497).

Takussutissiaq 3.13. 2021-mi angutit hashimik ajornartorsiutillit naliliivigineqareerlugit katsorsartinnissamat innersuussat amerlassusaat (N=377).

Takussutissiaq 3.14. 2021-mi arnat hashimik ajornartorsiutillit naliliivigineqareerlugit katsorsartinnissamat innersuussat amerlassusaat (N=500).

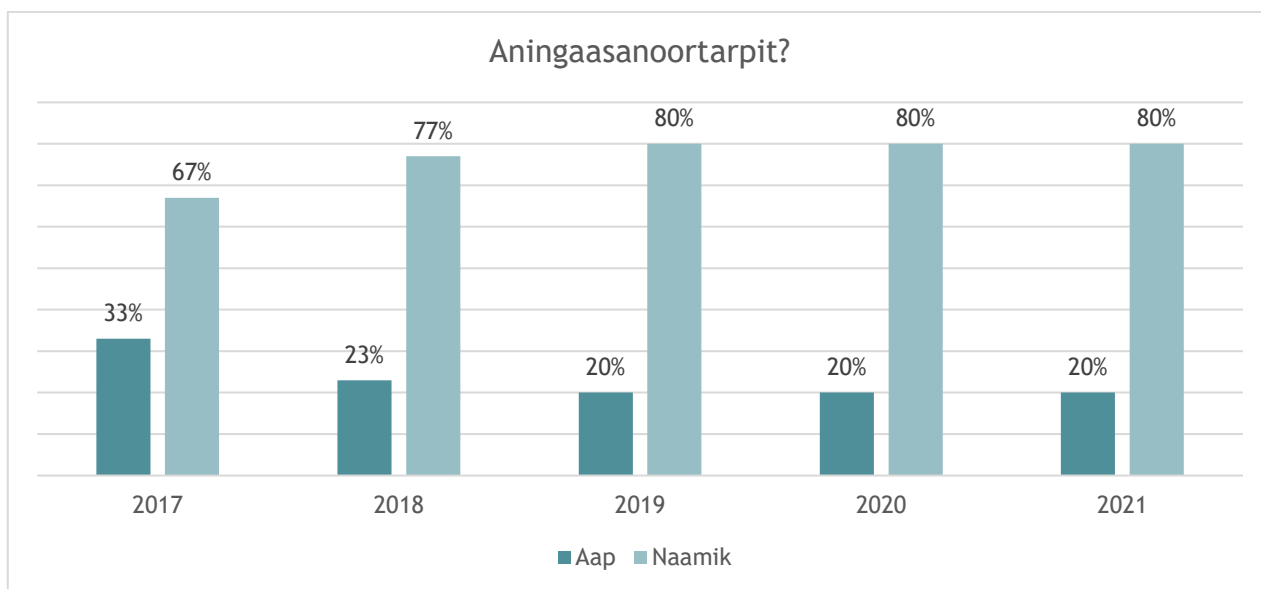
2020-mi 2021-milu DUDIT atorlugu naliliinermi suaassusaannut agguataarneqarnerat takussutissiani 3.11-miit 3.14-imut takuneqarsinnaavoq. DUDIT atorlugu naliliineq suaassutsinut assigiinngitsumik immikkoortitigaavoq. 2020-mi 2021-milu angutit arnanit amerlanerusut hashimik ajornartorsiuteqarput. 2021-mi katillugit angutini 67%-it arnanilu 78%-it ikiaroorartumik ajornartorsiuteqannginnerarput. Taakku imigassamik aningaasanoormilluunniit ajornartorsiuteqarsimasinnaapput imaluunniit misissuinerimi apeqqut ataaseq arlallilluunniit akinngitsoorsimasinnaallugit.

Eqikkaanikkut takussutissiani immikkoortuni taakkunani marlunni *innersuussinermi imigassamik ajornartorsiutip annertussusaa innersuussinermilu hashimik ajornartorsiutip annertussusaa*, 2021-mi hashimik ajornartorsiuteqarneq pissutigalugu saaffignittut imaluunniit

innersuussat ikinnerunerat, amerlanerilli imigassamik ajornartorsiuteqarlutik saaffiginninnerat innersuunneqarneralluunniit takuneqarsinnaavoq.

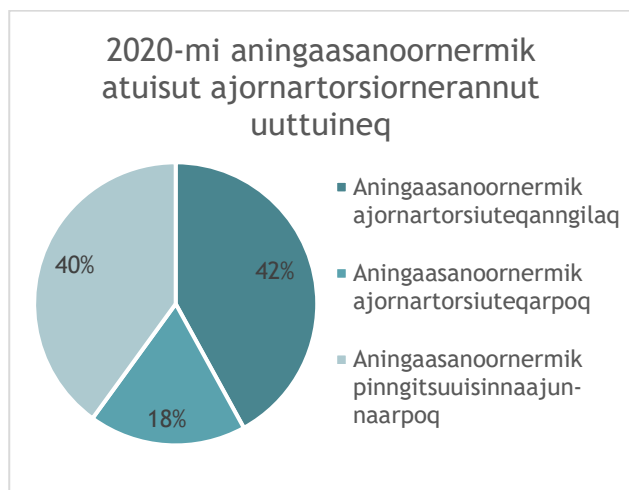
Innersuunneqarnermi aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarneq

Aningaasanoorneq tassaavoq pinngitsuuisinnaajunnaarneq katsorsartinniartunik ikinnerpaanik innersuussiviusartoq. Aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarneq apeqqutit qulit aningaasanoornermut tunngasut tunngavigalugit ataatsimut naliliivigineqartarpoq. Misisuineq nammineq imminut misilinnertut Allorfiup nittartagaani www.allorfik.gl pissarsiassaavoq.

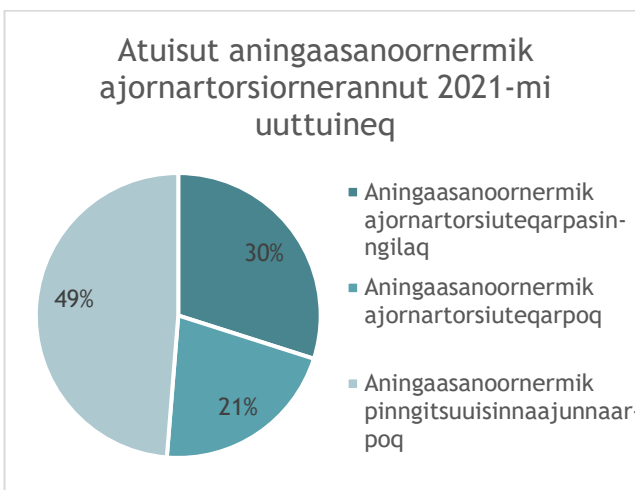

Takussutissiaq 3.15 naliliivigineqareerlutik innersuussat aningaasanooriaassasa ukiunut agguataarneqarnerat 2017-imi (N = 499), 2018-imi (N = 574), 2019-imi (N = 743), 2020-imi (N=785) 2021-milu (N=752).

Aningaasanooriaatsit ukiuni kingullerni tallimani ineriartornerat takussutissiami 3.15-imi takutinneqarpoq. Ukiut ingerlanerini ukiuni kingullerni pingasuni taamaallaat 20%-it missaanniittut aningaasanoortarnerartut takuneqarsinnaavoq.

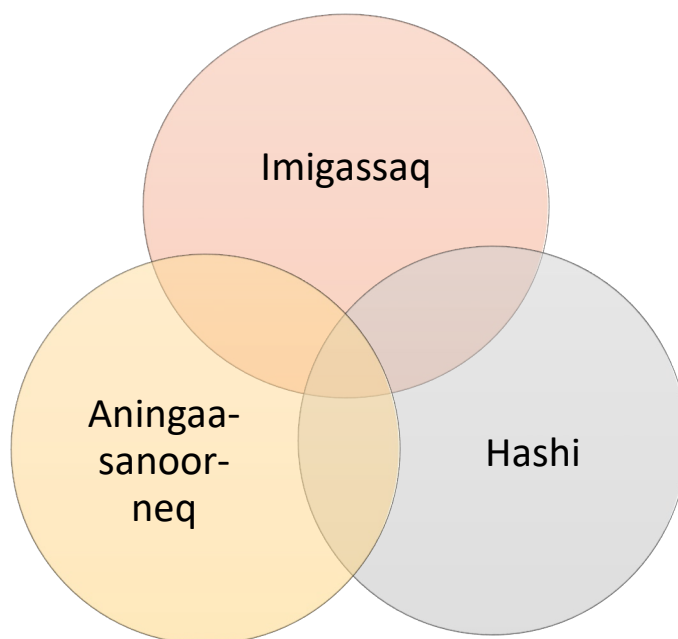
Takussutissiaq 3.16. 2020-mi aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarneratuni ajornartorsiuteqarnerup annertussusaa (N = 150).

Takussutissiaq 3.17. 2021-mi aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarnerartuni aningaasanoormillu naliliinermut tunngatillugu apeqqummut akissuteqartuni ajornartorsiutip annertussusaa (N = 117).

2020-mi 2021-milu aningaasanoornermik ajornartorsiutit aningaasanoornermik nalileeriaaseq tunngavigalugu procentinngorlugit agguataarneqarnerat takussutissiani 3.16-imi 3.17-imilu takutinneqarpoq. Taamaammat takussutissiani kisisit taamaallaat aningaasanoortarnerartunut tamatumalu kingorna apeqqtunut aningaasanoornermik naliliinermut attuumassuteqartunut akissuteqartunut tunngassuteqarput. 2020-mi aningaasanoortartut 40%-ii pinngitsuuisinnaangitsoorpasippat, 2021-milu 49%-iullutik. Taamaalillutik 2020-miit 2021-mut aningaasanoortartut akornanni aningaasanoornermik annertuumik ajornartorsiuteqartut amerlisimarpasippat, as-sersuutugaluguli coronap ajornartoortitsinerani pissutsinik immikkut ittunik imaluunniit taamaaginnasserannik nassuarneqarsinnaa-nersoq siunissap kisimi takutissinnaavaa.

Aanngajaarniutit arlalinnik ajornartorsiuteqarneq

Takussutissiaq 3.18 Aanngajaarniutit arlalinnik ajornartorsiuteqarneq, AUDIT, DUDIT apeqqtullu aningaasanoornermut tunngassutillit aallaavigalugit naliliivigisaq (innuttaasut ilaat arlalerilutik ilaasarmata takussutissiami innersuussanit amerlanerupput)

Naliliivigineqareerlutik katsorsartinnissamut innersuussat aanngajaarniummik ataasiinnarmik ajornartorsiuteqanngillat ataatsikkulli assigiinngitsunik ajornartorsiuteqarlutik. Naliliivigineqareerlutik innersuussat hashimik, imigassamik aningaasanoornermillu taakkulu arlaatigut akuleriissillugit assigiinngitsunik ajornartorsiuteqartut, takussutissiami 3.18-imi takuneqarsinnaapput.

Takussutissiami 3.18-imi makku takutinneqarput:

- 622-t imigassamik annertuumik atuinermik, ajoqusiinnaasumik atuinermik imaluunniit annertuumik pinngitsuuisinnaanginnermik ajornartorsiuteqarput. Taamaammat imigassaq tassaajuarsinnarpoq aanngajaarniummik - aningaasanoornermillu ajornartorsiummut katsorsartinnissamut noqqaassutaagajunnerpaaq.
- 234-t hashimik ajornartorsiutinngorsinnaasumik imaluunniit annertuumik pinngitsuuisinnaajunnaarnermik ajornartorsiuteqarput.
- 82-it aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarput aningaasanoornermilluunniit pinngitsuuisinnaanatik.
- Imigassamik hashimilluunniit ajornartorsiuteqartunit 622-nit 234-nillu 185-it taakku ataatsikkut ajornartorsiutiginerarpaat.
- Hashimik aningaasanoornermilluunniit ajornartorsiuteqartunit 234-nit 82-iniillu 15-init taakku ataatsikkut ajornartorsiutiginerarpaat.
- Imigassamik aningaasanoornermilluunniit ajornartorsiuteqartunit 622-nit 82-iniillu 49-t taakku ataatsikkut ajornartorsiutiginerarpaat.

- Innuttaasut aqqaneq marluk, taakku pingasut ataatsikkut tamaasa ajornartorsiutiginerarpaat.

2021-mi katsorsartittunit makku takussutissiamit ima inerniliivigineqarsinnaapput:

- Imigassap aangajaarniummik aningaasanoornermillu ajornartorsiummut katsorsartinnissamut noqqaassutaagajunnerpaajuarnera.
- Imigassamik ajornartorsiuteqarnerup saniatigut hashimik ajornartorsiuteqartut 30 %-iusut
- Hashimik ajornartorsiuteqartut imigassamittaaq ajornartorsiuteqartut 80 %-iusut
- Aningaasanoornermik ajornartorsiuteqartut hashimittaaq ajornartorsiuteqartut 18 %-iusut
- Aningaasanoornermik ajornartorsiuteqartut imigassamittaaq ajornartorsiuteqartut 60%-iusut

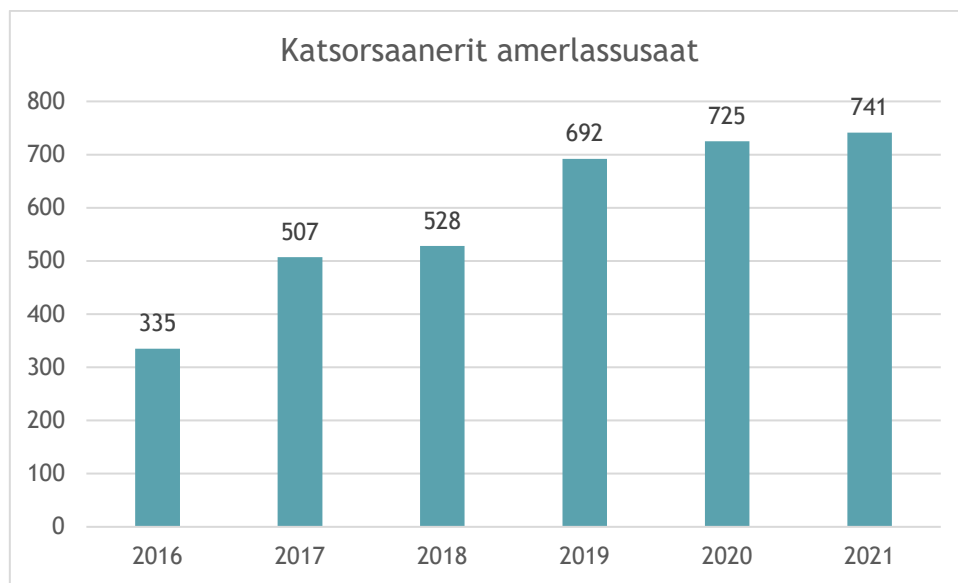
2021-mi aangajaarniutitik arlalinnik ajornartorsiuteqarnerup atugaajartornera 2020-misut ingajappoq. 2020-mut tunngatillugu takussutissiaq nalunaarusiami matumani ilaangilaq 2020-li pillugu ukiumoortumik nalunaarusiami takuneqarsinnaalluni.

4. 2021-mi katsorsaannerit tunngatillugu paasisutissat

Paasisutissiivimmuut nalunaaruteqartarnissaq allattuisussaataanerlu katsorsaasunut tamanut piumasaqaataammat, katsorsartittut pil-lugit paasisutissiivik, Allorfinni katsorsaannerit aqqisuussaannikkullu Allorfiup ataani neqeroortunit ataatsimoorunneqarpoq. Paasisu-tissiiviup 2017-imi pilersinneqarneraniit imarisai arlaleriarlugit annikitsunik allannguuteqarfigalugit nalimmassarneqarput.

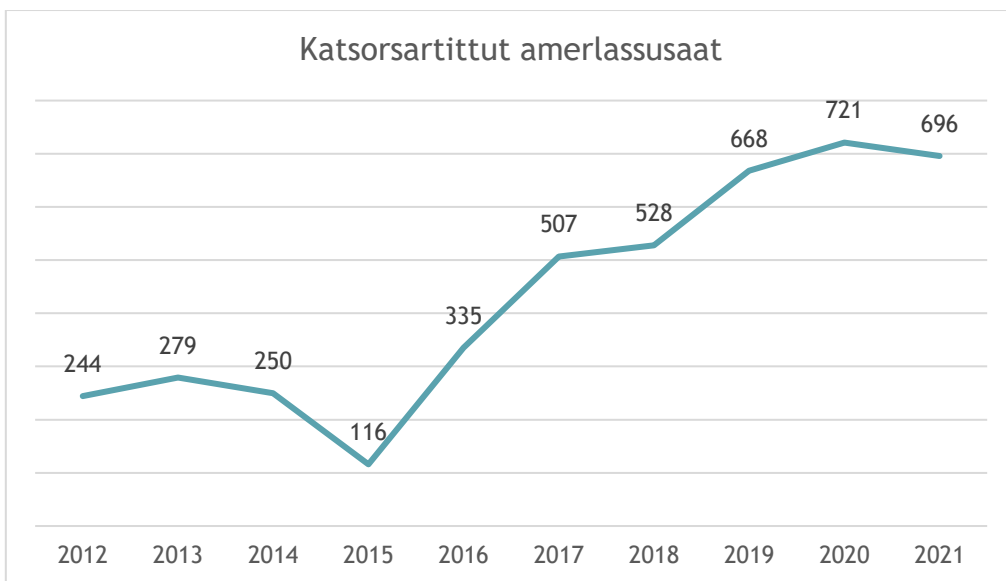
2016-imiit 2021-mut katsorsaannerit

Takussutissiaq 4.1 2016-imi, 2017-imi, 2018-imi 2019-imi, 2020-mi 2021-milu (N = 3528) katsorsartissimasut.

Allorfiup ataani nalunaaruteqartarneq 2016-imi aallartimmalli, katsorsartinnerit naammassisat amerlassusaasa ukiunut agguataarneqar-nerat, takussutissiami 4.1-imi takutinneqarpoq. Katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut katillugit 3528-t nalunaarsor-neqarput. Katsorsartinnerminnik naammassinnittut, siornatigutulli annertutiginngitsumik amerliartuinnarnerat, takussutissiami takutinneqarpoq.

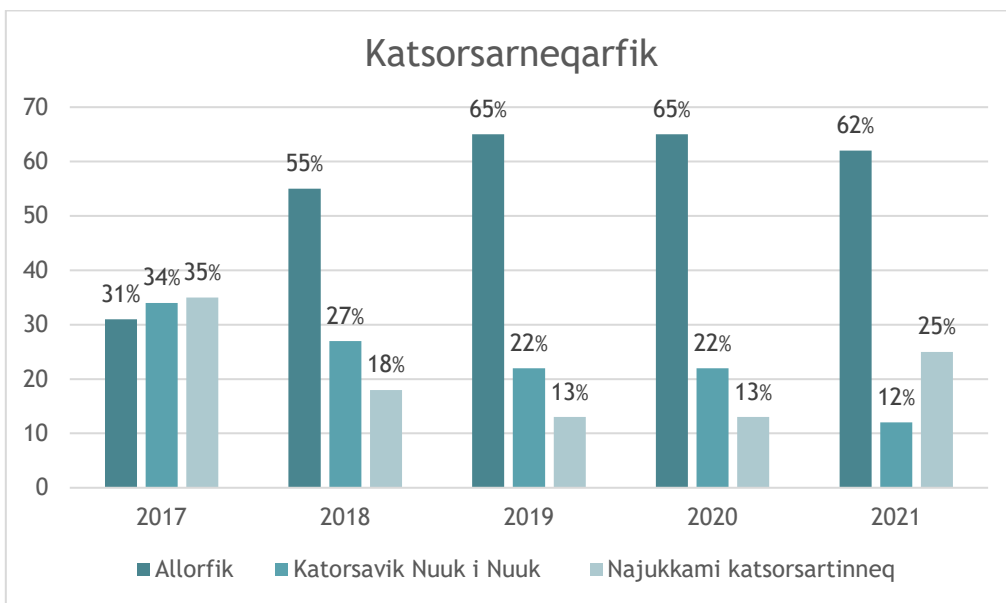
2012-imiit 2021-mut katsorsartittut

Takussutissiaq 4.2 2012-imiit 2021-imut (N = 4344) katsorsartissimasut amerlassusaat.

2012-imiit 2021-mut katsorsartissimasut amerlassusaat takussutissiami 4.2-mi takuneqarsinnaavoq. 2012-imiit 2015-imut tamatuma nalaani Peqqinnissaqarfimmuut isumaqatigiissut naapertorlugu katsorsartittut namminerlu akiliillutik katsorsartittut ilaapput. Innuttaasut 22-t 2021-mi marloriarlutik arlaleriarlutilluunniit katsorsartissimmata, katsorsaanerit katsorsartittullu amerlassusaat immikkoru-teqarput.

2021-mi katsorsartiffik

Takussutissiaq 4.3 2016-imi (N = 335), 2017-imi (N = 507), 2018-imi (N = 528) 2019-imi (N = 673) 2020-mi (N = 872) 2021-milu (N = 741) katsorsartissimasut katsorsartiffinnut agguataarneqarnerat.

Katsorsaanerit katsorsartiffinnut assigiinngitsunut agguataarneqarnerat 2017-imiit 2021-mut allannguuteqarpoq (Takussutissiaq 4.3). 2016-imi Allorfiit pilersinneqarneranniit Allorfimmi katsorsartissimasut amerlipput. Ataatsimut isigalugit 2021-mi 87 %-it najukkaminni

katsorsartipput (Allorfinmi najukkamilu katsorsartinneq), taakku 2019-imut 2020-mullu sanilliullugit procentpointinik qulaaluanik amerlanerupput.

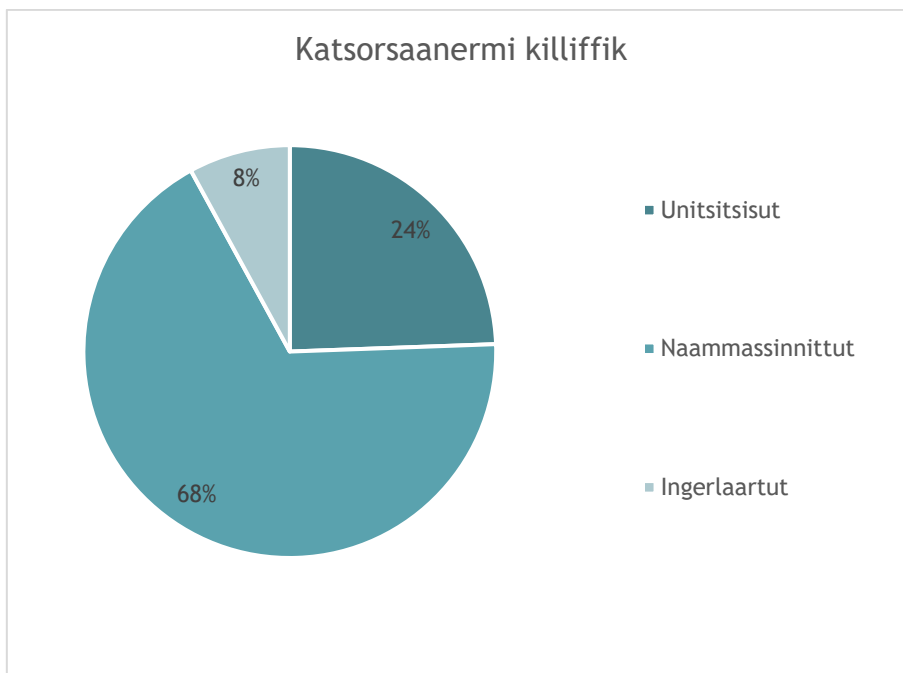
Taamaalillutik najukkami katsorsartittut 2021-mi amerlipput. Tamanna najukkami katsorsartinnerup 2020-miit neqeroorutaalersup, 2021-miillu sunniuteqalersup, Qaanaami Ittoqqortoormiinilu ukiumut ataasiarluni katsorsaanermik periarfississisup saniatigut, illoqarfinni najukkani allani tamani ukiumut marloriarluni katsorsaasoqarnissaanik periarfissisooq aqqutigalugu, nukittorsaanerup sunniutaatut isigineqarpoq. Tasiilaq immikkut aqqissuussivigineqarnikkut, ukiumut marloriarluni - pinerit tamaasa 22-t pallittunut- katsorsaaviasarpoq. Najukkani katsorsaansat pilersaarutaasut, ingerlanneqanngitsuukkalli, illoqarfinni nunaqarfinniluunniit allani atorniarneqar-tarput. Coronap nappaalatitsineranik tunngaveqartumik angalanissanik killilersuinerit, ukiunut siuliinut sanilliullugit Nuup avataaneer-sut Nuummi Katsorsaavimmi katsorsartittut ikilinerannut pequtaagunarput.

Inooriaatsimik aanngajaarniutitaqanngitsumik aamma /imaluunniit aningaasanoornertaqanngitsumik aalajangiusimanninniarnerup ajornakusoornera katsorsartinnermiinnani katsorsartereernermili ulluinnarnut uterermiippoq. Taamaalilluni najukkami katsorsartin-nissap kommuninit kissaatigineqarnera pitsaasumik isumaqarpoq. Innuttaasup najugaanut sapinngissamik qaninnerpaami katsorsaane-rup neqeroorutaanissaa, pinngitsuuisinnaajunnaarnermut katsorsartinneq pillugu inatsimmi, innersuussinermi toqqammavittut ilaavoq. Tamanna arlalinnik patsiseqarpoq. Innuttaasup katsorsartinnermini, ulluinnarni ilisimalikkaminik inooriaaserilikkaminillu misiliisin-naanissaa. Tamatuma peqatigisaanik innuttaasumut tunngatillugu iliuusissanik allanik nukittorsaanissamut periarfissivoq. Katsorsartit-tullu katsorsartinnerani qanigisaasut katsorsartinnaannutaaq pitsaanagerusumik periarfissiilluni.

Katsorsaanermi killiffik

Katsorsaanerit naammassisat katsorsaanertut innuttaasup minnerpaamik sap. ak arfinilinni katsorsartiffigisaatut nassuiarneqarput. Katsorsaanerit ilaat sap. ak. arfinillit inorlugit naammassineqarsinnaasarput. Taakkuttaaq naammassisanut ilanngunneqarput. Taakkuup-puttaaq katsorsartinnerit innuttaasup nammineq naammassisutut paasisai.

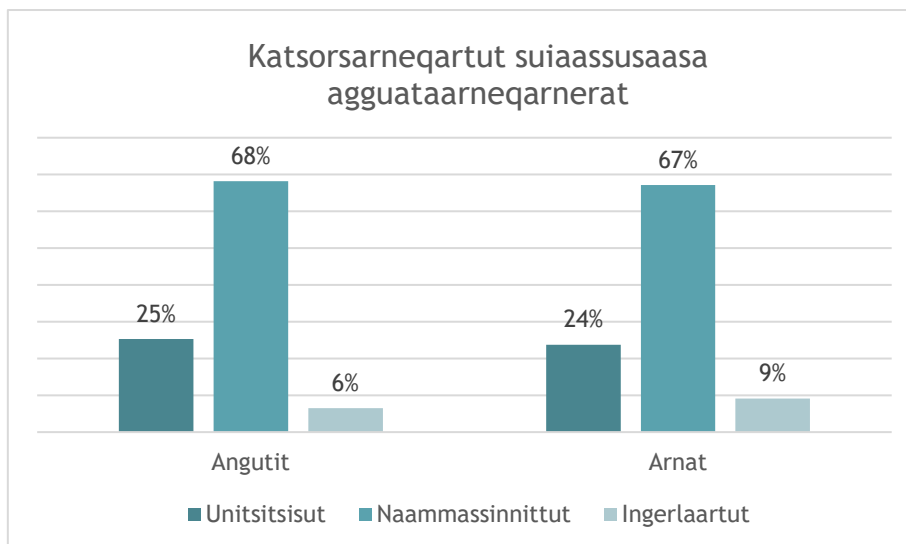
2021-mi katsorsartinnerminnik naammassinnittut 68 %-iupput (Takussutissiaq 4.4). 2020-mut sanilliullugit 2021-mi katsorsartinnermin-nik "ingerlatsisut" ukiumoortumik nalunaarusiami ilanngunneqarput. Tamatuma saniatigut katsorsaanerit amerlanerupput innut-taasunullu ikinnerusunut agguataarsimallutik. Taamaalillutik innuttaasut arlallit marloriarlutik arlaleriarlutilluunniit - ilaat taamaatittak-kanik - katsorsartissimapput. Tamatuma katsorsartinnerit naammassineqanngitsut amerlisippai. Coronap ajornartoortitsinera Allorfinni katsorsartittut arlallit piffissap ilaani oqarasuaatikkut imaluunniit qarasaasiakkut katsorsartissimanerannik kinguneqarpoq. Tamanna katsorsartinnernik taamaatiinnakkanik amerlisitseqataavoq.

Takussutissiaq 4.4 Katsorsaanermi killiffik (N = 741).

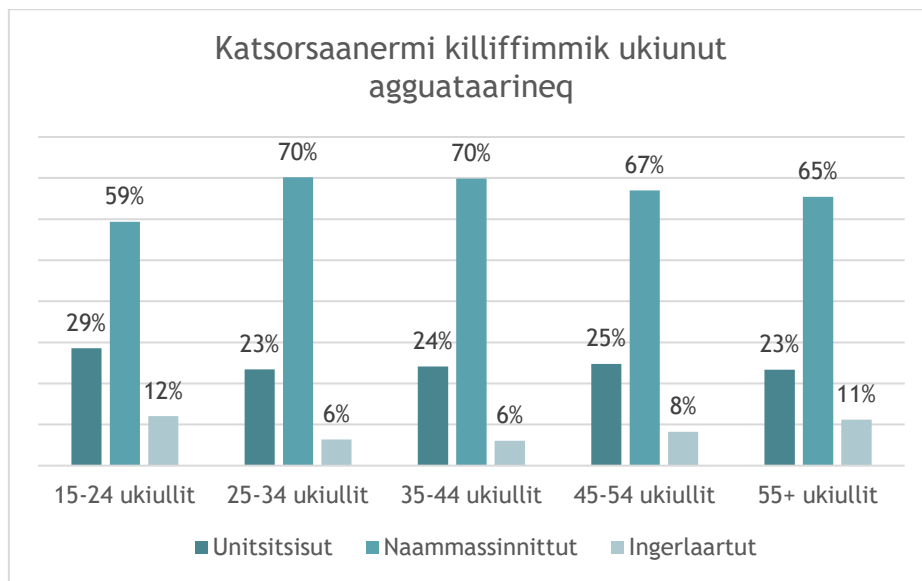
Katsorsaanermi killiffiup suaassutsinut agguataarneqarnera

Katsorsartinnermi killiffiup angutini arnanilu agguataarsimanera takussutissiami 4.5-imi takutinneqarpoq. 2021-mi angutit arnanut sannilliullugit amerlanerulaartut katsorsartinnerminnik naammassinnissimanerat, assigiinngissulli annikeqisoq, takuneqarsinnaavoq. 2019-imi 2020-milu arnat angutinit amerlanerulaartut katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut paasineqarpoq. Assigiinngissutaasoq imaaliallaannaq nassuiaatissaqanngilaq, coronamulli tunngatillugu iliuuserisat assigiinngitsumik sunniinerat nassuiaatit ilagisinnaavaat.

Takussutissiaq 4.5 Katsorsakkat suaassusaannut agguataarneqarnerat (N angutit = 324, N arnat = 417).

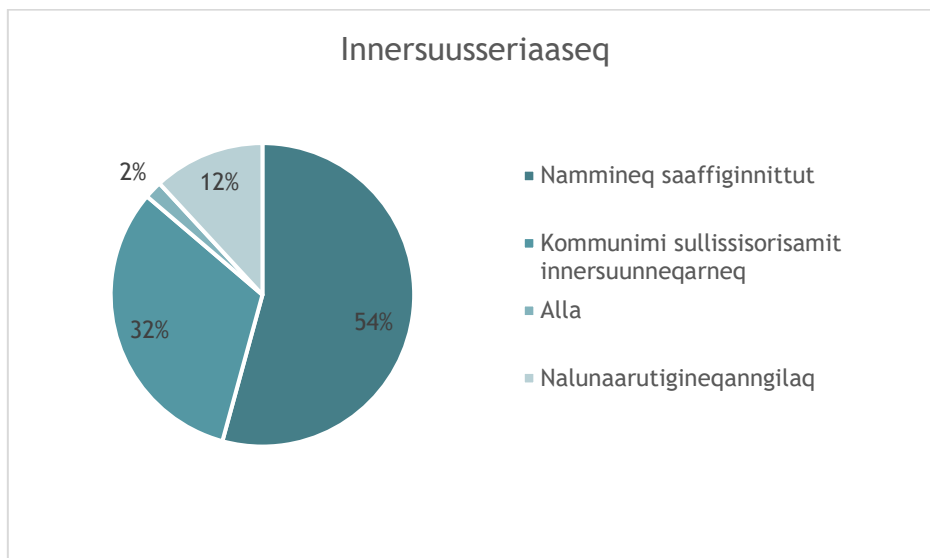
Katsorsaanneri killiffiup ukiunut agguataarneqarnera

Takussutissiaq 4.6 Katsorsaanneri killiffiup ukiunut agguataarneqarnera (N = 741).

2021-mi ukioqatigiiaani qassit katsorsartinnerminnik naammassinnissimanerat, taamaatitsisimanerat imaluunniit sulii ingerlatsinerat, takussutissiami 4.6-imi takutinneqarpoq. Katsorsartinnerminnik naammassinnittut ukioqatigiiaani tamani amerlaqatigiinnangajannerat, 25-34-nulli ukiulinni, taamatullu 35-44-nut ukiulinni, amerlanerulaarnerat takuneqarsinnaavoq. 2020-mi taamatoqqinnaangajak agguataarsimapput inuusuttuaqqanilu utoqqaaneruilu katsorsartinnermik naammassinnittartut ikinnerulaarlutitaaq.

Innersuusseriaaseq

Takussutissiaq 4.7 Innersuusseriaaseq (N = 741).

Takussutissiaq 4.7 naapertorlugu, 2021-mi Allorfiit arlaannut nammineq saaffiginninnikkut innuttaasut katsorsartilersut amerlanerupput (54%). Tulliupput kommunimi isumaginnittoqarfimmit innersuussat (32%). Amerlanerit kommunimi isumaginnittoqarfimmit innersuussaanerisigut, pingasuugaangatalu ataatsip Allorfimmut saaffiginnittuuneragut taanna 2020-miit allaaneruvoq.

5. Nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugit paasissutissiivik (KN-ASI) 2021

Nuna tamakkerlugu aanngajaarniutit pillugit paasissutissiivik (KN-ASI) aanngajaarniutit ajornartorsiuteqartunik katsorsaasunit tamanit ataatsimoorussaavoq. KN-ASI katsorsartinnerup sivisuumik sunniusimanageranik, kikkunnt iluaqutaaneruneranik, imaluunniit assersuutigalugu sunniutaa annertusiniarlugu neqeroorutit nalmassaasariaqarnermut tunngatillugu apeqqutit malittarinnissamut periarfissiivoq.

2017-imi paasissutissiiviup allannguiffineqalaarneragut kalaallisut danskisullu nalunaaruteqartoqarsinnaanngorpoq. 2017 sioqqullugu katsorsartinnerup aallartinnerani naammassineranilu nalunaarsuisoqartarpoq. Katsorsartiffimmi katsorsartinnerup naammassinerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni killiffimmik nalunaarsuineq 2017-imiit atuutilersinneqarpoq. Tamatuma saniatigut sap. ak. arfinilinni katsorsartereernerup kingorna killiffissuineq 2018-ip naalernerani atuutilersinneqarpoq. 2019-imi pingitsuisinnaajunnaarnek pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 10, 12. juni 2019-imeersoq naapertorlugu, kommuunitaaq qaammatit pingasut aqqaneq marlullu qaangiunneranni paasissutissiivimmuut nalunaaruteqartarnissaat piumasaqaataalerpoq. Ataatsimut paasissutissat innuttaasup katsorsartereernermini, katsorsartinnermini angusami attatiinnarsinnaanissaannut periarfissinneqarsimanageranik naliliinissamut periarfissiissapput.

2018-imi innersuussivinnik, tassalu Allorfiup kommunimik imaluunniit suliffinnik innersuussinnaatitaasunik, Allorfimmut isumaqatigiisut aqqutigalugu suleqateqarniarnek misilippaa. Taakku katsorsartinnerup naammassineraniit qaammatit pingasut aqqaneq marlullu qaangiunneranni nalunaaruteqartarnissaat kissaataavoq. Tamanna 2019-imi inatsisitigut piumasaqaataalerlualarpoq taama pisoqanngilaq, 2020-milu katsorsartereernermi qaammatit pingasut aqqaneq marlullu qaangiunneranni paasissutissiivimmuut nalunaaruteqartarnissamik qulakkeerisarnissaq Allorfimmit aallartinneqarpoq, katsorsartiffiullu nammineq pisarnertut qaammatit arfinillit qaangiunneranni nalunaarutiginnittarnissaq qulakkiigassarilerlugu.

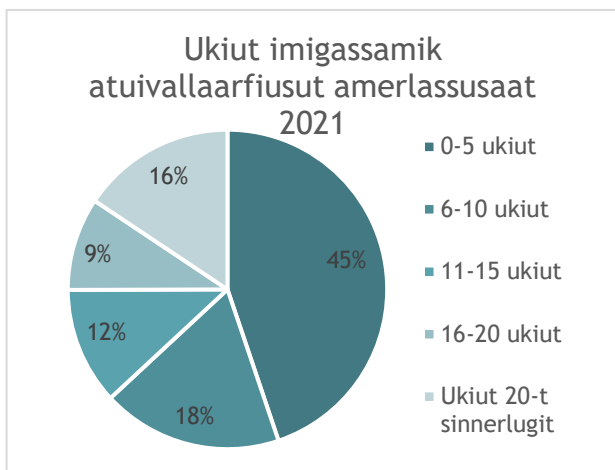
Nalunaarutiginnittarneq maanna katsorsartissimasunut - naammassinnissimasunuinnaanngitsoq- tamanulli atuutilerportaap.

2021-mi katsorsartissimasut 577-it aallartinnerminni nuna tamakkerlugu paasissutissiivimmuut atugassanik apersorneqarput, 2016-imi 2017-imi katillugit 545-it, 2018-imi 482-it, 2019-imi 353-it taamatut apersorneqarlutik. Apersuineq innuttaasup katsorsaasullu imminnut atassuteqarlunissaat piumasaqaataammat, Allorfinni katsorsartinneq aallatilaareersoq apersuineq ingerlanneqartarpoq. Paasissutissat tamakkiisuunissaannut piffissami eqqortumi apersuineq sapinngisamillu amerlanerpaanik apersuinissaq oqimaaqatigiissaa-gassaapput.

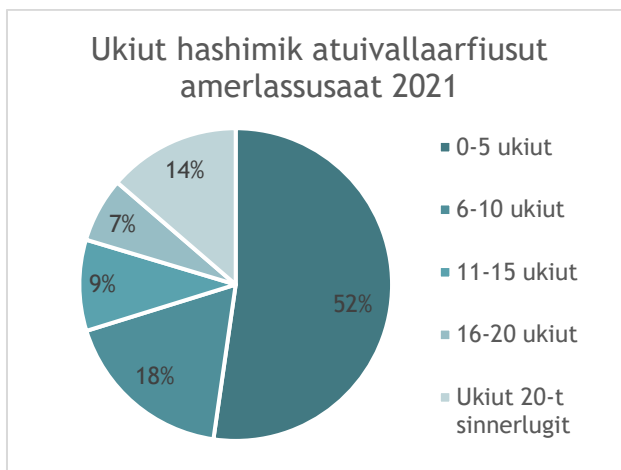
Imigassamik hashimillu ajornartorsiuteqarnerit sivissusaat katsorsarteqqinnissamillu pisariaqartitsineq

Innuttaasut aanngajaarniutit – aningaasanoornermillu ajornartorsiuteqartut, ajornartorsiuteqalernermit piaarnerpaamik katsorsartinnissaat kissaataavoq. Innuttaasup aangajaarniutit ajornartorsiuteqarnerata sivisoriartornera ilutigalugu ajornartorsiutit kingunerluutaasullu timimut, tarnimut inuttullu atukkanut sunniutaasa annertusiartortarnerat, tamatumani patsissavoq.

2021-mi katsorsartittut amerlanersaasa ukiut 0 - 5 akornanni imigassamik imaluunniit hashimik atuvallaarsimanagerat, takussutissiami 5.1-imi 5.2-milu takuneqarsinnaavoq. Imigassamik atuvallaarnermut katsorsartittuni 45 %-it, hashimillu atuvallaartuni 52 %-it, ajornartorsiutinngorneraniit ukiut tallimat inortut qaangiunneranni katsorsartilerput. Katsorsartittut 18 %-ii ukiut arfinillit quillu akornanni imigassamik, 18%-illu hashimik atuvallaarsimammata, ukiuni amerlasuuni ajornartorsiuteqartut sulii amerlapput. 2021-mi katsorsartittuni 7-12 %-it ukiut 11-15-it imaluunniit 16-20-llu akornanni aanngajaarniummik ajornartorsiuteqarsimapput, katsorsartissimasut 16 %-ii ukiut 20-t sinnerlugit imigassamik atuvallaarsimapput, 14 %-illu ukiut 20-t sinnerlugit hashimik atuvallaarsimallutik.

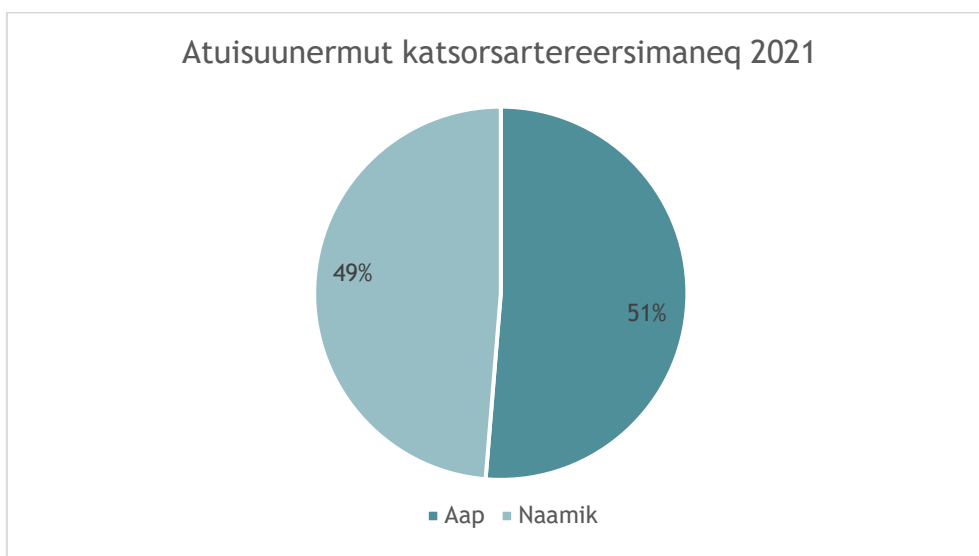

Takussutissiaq 5.1 Ukiut imigassamik atuivallaarfiusut amerlassusaat (N = 531).

Takussutissiaq 5.2 Ukiut hashimik atuivallaarfiusut (N = 329).

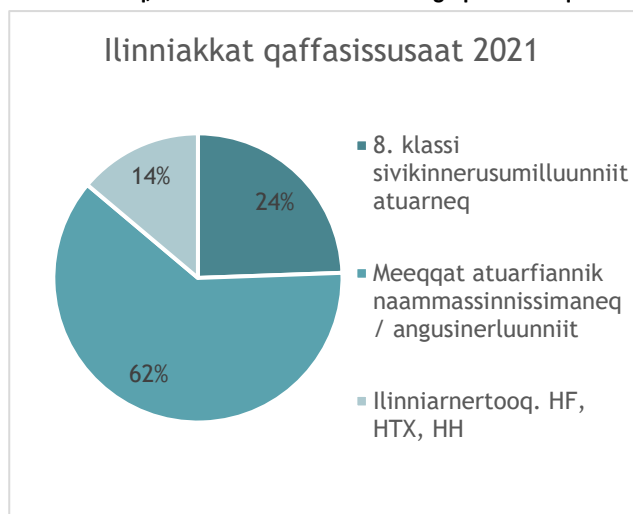
Katsorsartinneq iluaqutaavoq innuttaasulli amerlasuut aangajaarniutinin ajornartorsiuteqartut arlaleriarlutik katsorsartittariaqartarput. Katsorsartinnerup pingitsuisinnaajunnaarnermut sunniutaa, tunngaviusumik nappaatit allatut inooriaatsimut attuumasuteqartutuulli, assersuutigalugu tupatornermut pualavallaarnermullu sunniutaatut annertutigisutut naliliivigineqarpoq.

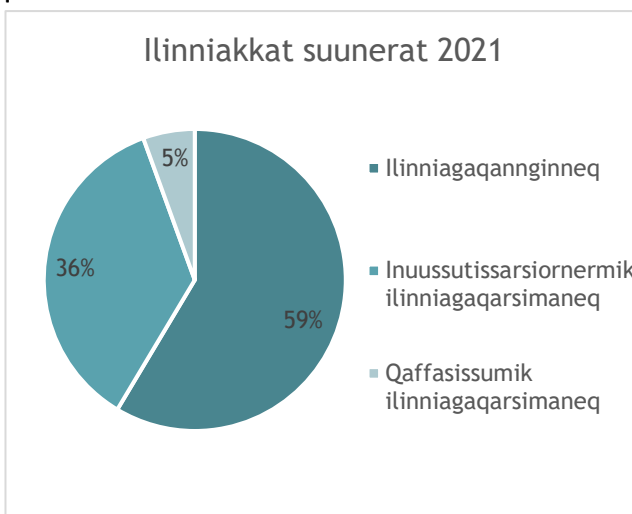
Takussutissiaq 5.3 Innuttaasut siornatigut aangajaarniutinin ajornartorsiuteqarnerminnut katsorsartereersimasut amerlassusaat (N = 577).

2021-mi katsorsartissimasuni 51 %-it siornatigut ajornartorsiutertik pillugu katsorsartereersimasut takussutissiami 5.3-mi takuneqarsinnaavoq. Matumani aangajaarniutinin ajornartorsiuteqarnermi imigassaq, hashi, aningaasanoorneq, naamaarneq allallu pineqarput.

Atuarsimaneq, inuussutissarsiummik ilinniagaqarsimaneq suliffeqarnerlu

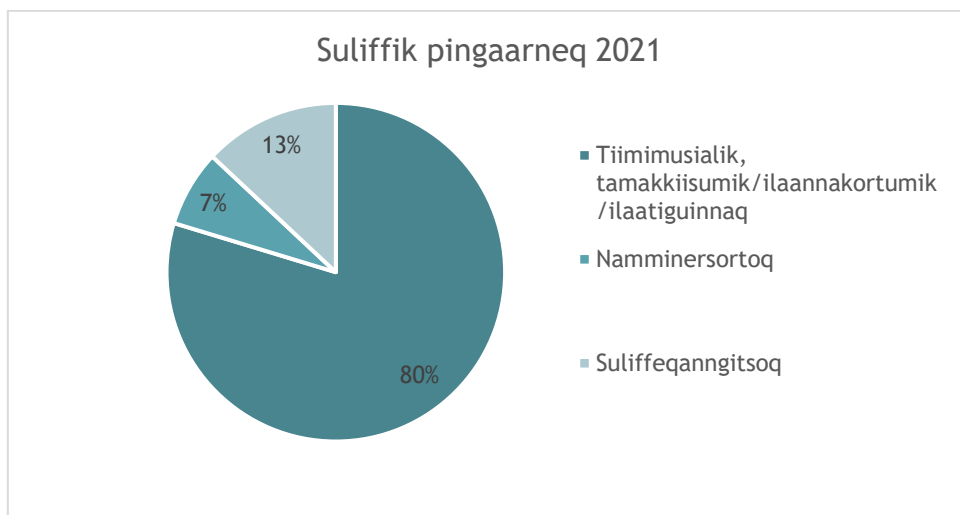

Takussutissiaq 5.4 Katsorsartittut akornanni ilinniakkat qaffasissusaat (N = 577).

Takussutissiaq 5.5 Katsorsartittut akornanni ingerlariaqqiffiusumik ilinniagaqarneq (N = 577) (inuussutissarsiummut sammititamik ilinniakkanut ilaapput ikiortitut, assistentitut imaluunniit inuussutissarsiatut sammivilimmik sivisuumik ilinniagaqarneq. Qaffasissumik ilinniakkanut ilaapput universitetimi bacheloritut kandidatitullu ilinniagaqarneq).

Katsorsartittut amerlasuut sivikitsumik atuarsimapput. Katsorsartissimasuni 62 %-it meeqqat atuarfianni inaarutaasumik misilitsinnertut nalilertarialimmik annikinnerusumilluunniit atuarsimasut, 14 %-it ilinniarnertuunngorsimasut qaffasinnerusumilluunniit ilinniarsimasut takussutissiami 5.4-mi takuneqarsinnaavoq. Takussutissiaq 5.5 naaportorlugu katsorsartissimasuni 59 %-it meeqqat atuarfiannit aninermit ingerlariaqqissimangillat, 36 %-it inuussutissarsiummut sammititamik ilinniagaqarsimapput 5 %-illu qaffasissumik ilinniagaqarsimallutik.

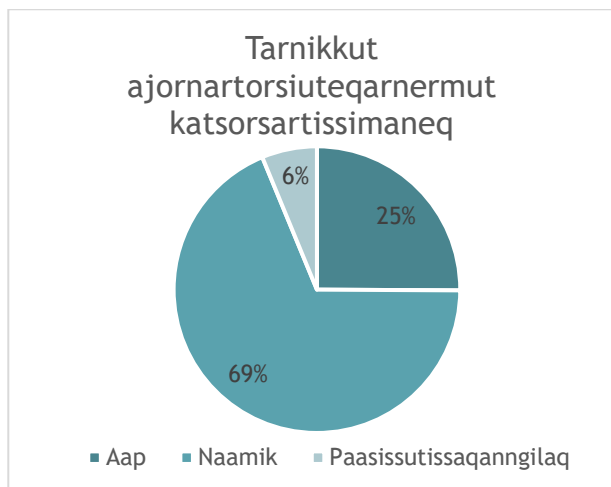

Takussutissiaq 5.6 Katsorsartittut akornanni ukiut kingullit pingasut iluanni suliffik pingaarneq (N = 576), *Piffissaq tamakkerlugu/piffissap ilaannaq/ilaannikuinnaq.

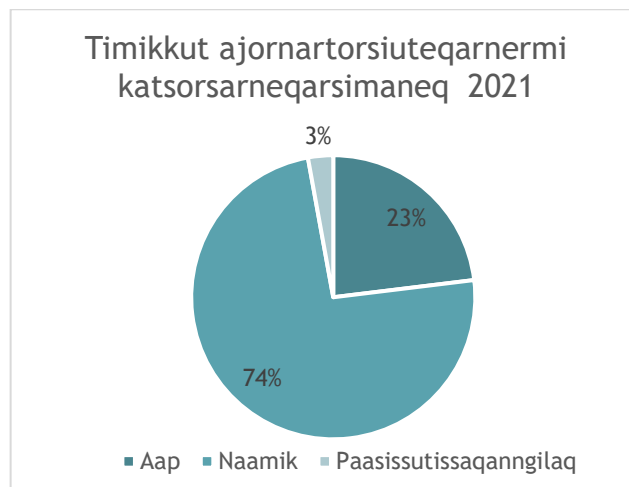
Katsorsartittut arlallit suliffeqanngillat. Takussutissiaq 5.6 naaportorlugu katsorsartissimasut katillugit 87%-it suliffeqarput-akissarsialittut (80 %) imaluunniit namminersortutut (7 %). Katsorsartissimasuni suliffeqanngitsut 13 %-iupput. Innuttaasut taakku angerlarsimaannartuupput, soraarnerupput, ilinniartuupput, suliffeqanngitsuullutik imaluunniit pisortanit ikorsiissutisarlutik.

Peqqissutsumut tunngasut

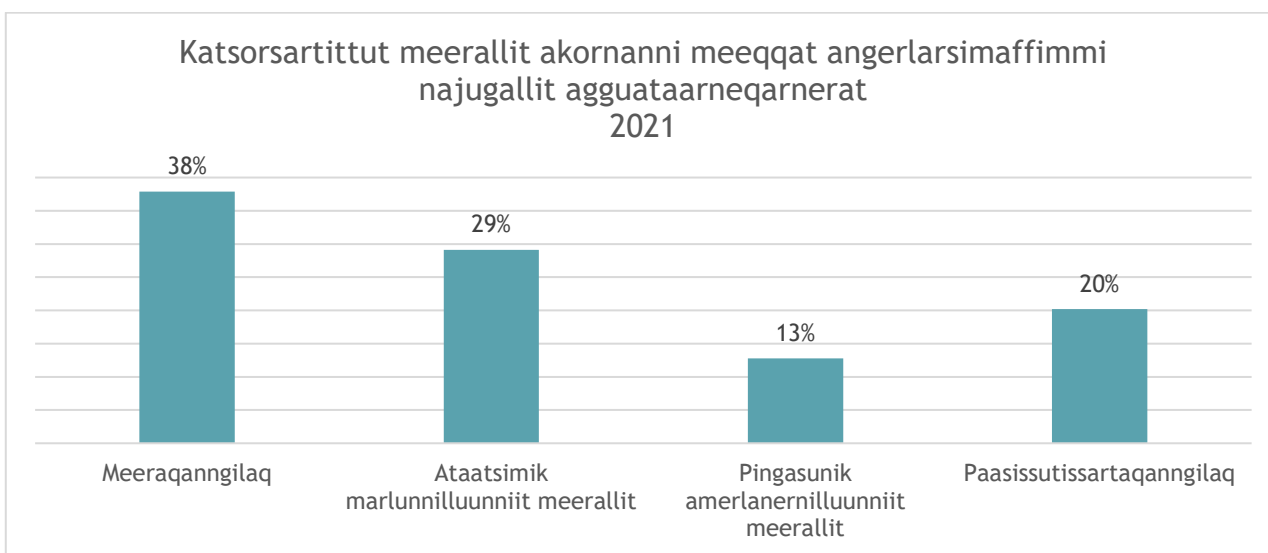
Takussutissiaq 5.7 Uninnganatik uninngallutilluunniit tarnimikkut ajornartorsiutiminnik katsorsartissimasut amerlassusaat (N = 594).

Takussutissiaq 5.8 Timikkut peqqissutsumikkut ajornartorsiutiminnut katsorsartissimasut amerlassusaat (N = 594).

Aanngajaarniutunik ajornartorsiuteqartut allanik arlalinnillu ataatsikkut ajornartorsiuteqarajupput. Katsorsartissimasuni 25%-it tarnikkut ajornartorsiuteqarneq pissutigalugu (uninnganatik uninngallutilluunniit) katsorsartissimaneqartut, takussutissiaq 5.7-imi takuneqarsinnaavoq. Apeqqut una tunngavigalugu: " Inuuninnut sunniuteqartunik anigugassaangitsunik timikkut ajoqusersimavit nappaateqarpilluunniit?" katsorsartissimasuni katillugit 23 %-it timikkut peqqissutsumikkut ajornartorsiuteqarlutik nakorsartissimaneqartut (Takussutissiaq 5.8).

Katsorsartittut 18-it inorlugit ukiulinnik meerallit

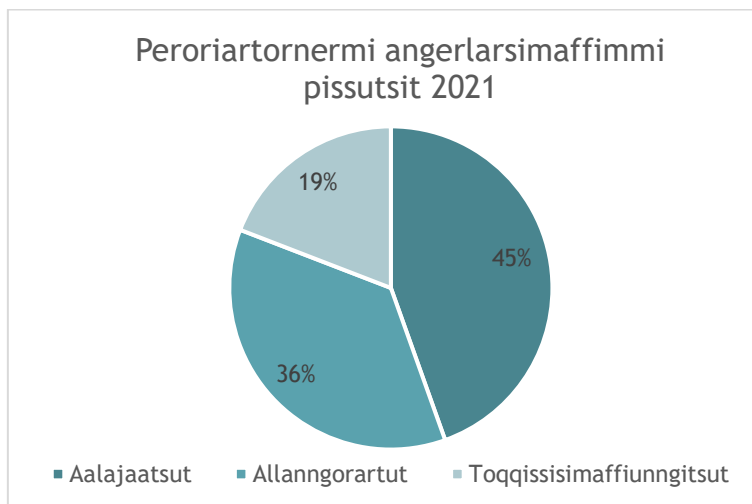

Takussutissiaq 5.9 Katsorsartittut meerallit akornanni meeqqat angerlarsimasut agguataarneqarnerat (N = 594).

Katsorsartittut amerlasuut angerlarsimaffimmi 18-it inorlugit ukiulinnik meeraqarput. Katsorsartittut akornanni 38 %-it angerlarsimaffimiittunik meeraqannginnerarput, 29 %-it ataatsimik marlunnilluunniit angerlarsimasunik meeraqarnerarput, 13 %-it

pingasunik amerlanerusunmilluunniit angerlarsimasunik meeraqarneraput, sinnerini 20%-ini meeqqanut tunngatillugu paasissutissaqanngilaq.

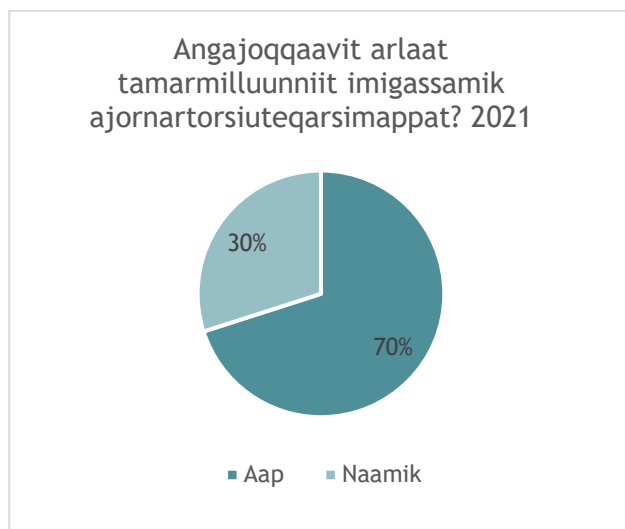
Meeraanermi angerlarsimaffimmi pissutsit

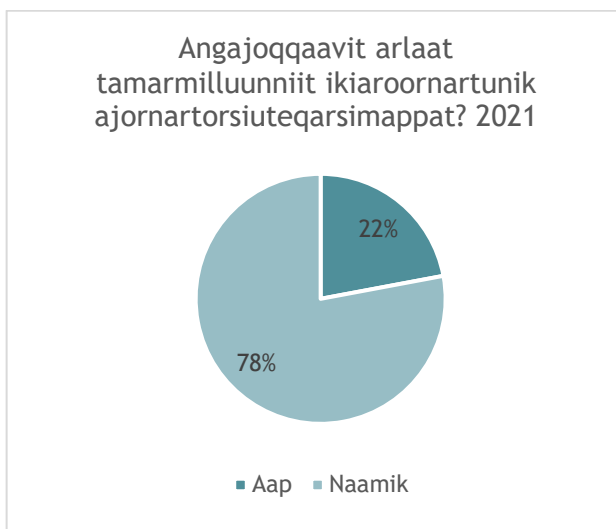
Takussutissiaq 5.11 Peroriartornermi angerlarsimaffimmi pissutsit (N = 559).

Aangajaarniutitut tunngatillugu "inuttut atukkat kingornunneqartarnerat" oqaluuserineqarajuppoq. Tassalu angajoqqaat pissusilersuutaat inuttut atukkanut ilinniagaqarnermullu tunngasut, meeqqallu kingorna pissusilersuutaasa atukkallu imminnut ataqtigiinnerat. Inuttut atukkanut kingornussanut patsisaasut amerlapput, ilaatigut pinngoqqaatit kingornuttakkat kiisalu pissutsit inunnut ataasiakkaanut inuiaqtigiinnullu tunngasut.

Katsorsartittuni 45 %-it peroriartornermini angerlarsimaffimmi pissutsit toqqissinarneraraat, 36 %-it toqqissinannginneraraat 19 %-illu paatsiveqannginneraraat, takussutissiami 5.11-imi takutinneqarpoq. Taamaalillutik katsorsartissimasut amerlaqisut meeraanermi angerlarsimaffimmi toqqissinanngitsumi peroriartorsimapput.

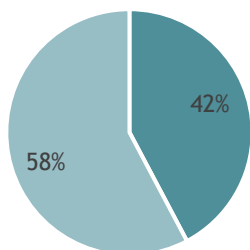

Takussutissiaq 5.12 N = 541.

Takussutissiaq 5.13 N = 539.

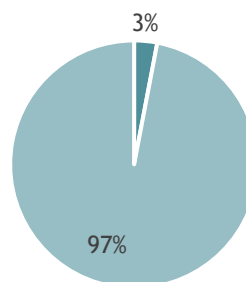
Aanakkut arlaat tamarmilluunniit imigassamik ajornartorsiuteqarsimappat? 2021

■ Aap ■ Naamik

Takussutissiaq 5.14 N = 558.

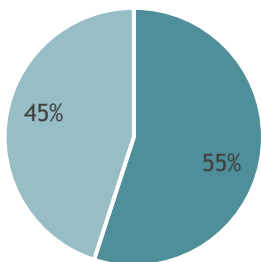
Aanakkut arlaat tamarmilluunniit ikiaroorartumik ajornartorsiuteqarsimappat? 2021

■ Aap ■ Naamik

Takussutissiaq 5.15 N = 558.

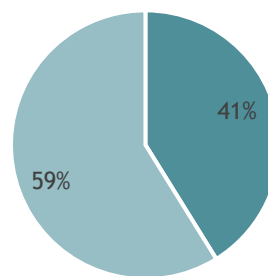
Qatanngutivit arlaat arlallilluunniit imigassamik ajornartorsiuteqarsimappat? 2021

■ Aap ■ Naamik

Takussutissiaq 5.16 N = 558.

Qatanngutivit arlaat arlallilluunniit ikiaroorartumik ajornartorsiuteqarsimappat? 2021

■ Aap ■ Naamik

Takussutissiaq 5.17 N = 558.

Katsorsartissimasut angajoqqaat, qatanngutit aanaakkullu akornanni aanngajaarniutitik ajornartorsiuteqarnermik naliliinerat, takussutissiani 5.12-imiit 5.17-imut takuneqarsinnaavoq. Aanngajaarniutitik ajornartorsiuteqarnerup ilaqtariinni ingerlaqqikkajunnera takussutissiani taakkunani ersarippoq.

Katsorsartissimasuni katillugit 70 %-it 2021-mi minnerpaamik angajoqqaamik arlaat imigassamik ajornartorsiuteqarsimanerappaat, 22 %-it minnerpaamik angajoqqaamik arlaat ikiaroorartumik ajornartorsiuteqarsimanerappaat (Takussutissiat 5.12 -5.13).

Aanaakkumik aanngajaarniutitik ajornartorsiuteqarsimanerannut tunngatillugu katsorsartittut 42%-iisa minnerpaamik aanaakkumik arlaat imigassamik ajornartorsiuteqarsimanerappaat, 3 %-it minnerpaamik aanaakkumik arlaat ikiaroorartumik ajornartorsiuteqarsimanerappaat (Takussutissiat 5.14 - 5.15).

Aanngajaarniutitik ajornartorsiuteqarsimasunissaq qatanngutilinni, peroriartornermut sunniutaa immikkut takuneqarsinnaavoq, tassani katsorsartittuni 55 %-it minnerpaamik qatanngutimik arlaat imigassamik ajornartorsiuteqarsimanerappaat, 41%-illu minnerpaamik qatanngutimik arlaat ikiaroorartumik ajornartorsiuteqarsimanerappaat (Takussutissiat 5.16 - 5.17).

6. Ukioq manna sammisaq: Katsorsartinnerup naammassinera qaammatillu arfinillit qaangiunneranni qanoq sunniuteqarnera

Kapitalimi siullermi allasimasutut innuttaasut, ajornangippat katsorsartereernermi qaammatit pingasut, arfinillit aqqaneq marlullu qaangiunneranni malittarineqartarput. Kapitalimi matumani innuttaasut katsorsartinnerminnik naammassininnerat katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni qanoq innerat, immikkut ukkanneqarput. Innuttaasut katsorsartinnerup sunniutaanik paasinninnerat aatsaat nalunaarusiareqarmat, misissueqqissaarnerit itisiliivigineqanngillat. Kingusinnerusukkut itisiliinerulluni misissueqqissaartoqartariaqassaaq.

Kapitalip matuma aallaqqaataani katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni innuttaasut katsorsartinnerminnik naammassinissimasut taamaatitsisimasullu akornanni killiffimmi assigiinngissutsit saqqummiunneqarput. Naammassininneq minnerpaamik sap. ak. arfinilinni katsorsartissimanertut nassuiarneqarpoq.

Kapitalip naggataani, katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni, immikkoortuni arlalinni katsorsartinnerup naammassisimaneranut taamaatitsisimanermulluunniit attuumassuserlugu, killiffik ukkanneqarpoq. Ilisimatusernani allaaserisani katsorsartinnermut pitsaasumik attuumassuteqartut paasineqartut nunalu tamakkerlugu katsorsartinnermut atatillugu paasissutissiivimmiit katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereernermilu uuttorneqartut misissorneqarput.

Patsisaasutut misissueqqissaarnermi ilaasut tassaaput ajornartorsiutinut makkununga tunngatillugu innuttaasup nammineq ernumernerup /aarlerinassutsip annertussusaanik naliliinera:

- pinerlunneq
- suliffeqarneq
- inuttut attavigisat
- imigassaq, hashi aningaasanoornerlu

kiisalu innuttaasut makkununga tunngatillugu allannguutinik namminneq naliliinerat:

- imminut toqunnissamik eqqarsarnek - imminullu toqoriarneq
- inuunerup naleqassusaa/nalerisimaarneq
- tarnikkut peqqissuseq

Killiffimmik imminut naliliivigineq, katsorsartinnerup naammassineqarnera taamaatitsinerluunniit apeqqutaatillugu, katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni, assersuunneqarpoq. Sunniutit ajornartorsiutitut misigisat ernumassutaanerat/aarlerinaateqarnerat annertusimanersoq annikillimanersulluunniit pingaarnertut aallaavigalugu naatsorsorneqarput.

Katsorsartinnerminnik naammassinittunik misissueqqissaarnermissaaq, katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni innuttaasut ajornartorsiummik annertusineranik annikillineranilluunniit misigisut, aannngajaarniutinik aningaasanoornermillu ajornartorsiutinut utersaarnersut utersaanginersulluunniit paasinarneqarpoq. *Utersaarnek ullut 30-it kingulliit ingerlanerini ullumi ataatsimi arlalinniluunniit imigassamik, hashimik, aannngajaarniutinik allanik aningaasanoornermilluunniit ajornartorsiuteqarsimanertut nassuiarneqarpoq.*

Kapitalimi paasissutissat aallarniutitut apersuinermi katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni apersuinermi 2017-imiit 2021-mut nuna tamakkerlugu aannngajarniutit pillugit paasissutissiivimmit KN-ASI-meersut atorineqarput. Paasissutissiivik katsorsartittut katillugit 3224-t pillugit paasissutissanik imaqqarpoq, ikittuunnaalli katsorsartinneq aallartimmat katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni apersorneqarput. Immikkoortut nalaanni qassit (N) immikkoortuni tamani apeqqutinut akissuteqarsimanerat oqaatigaat.

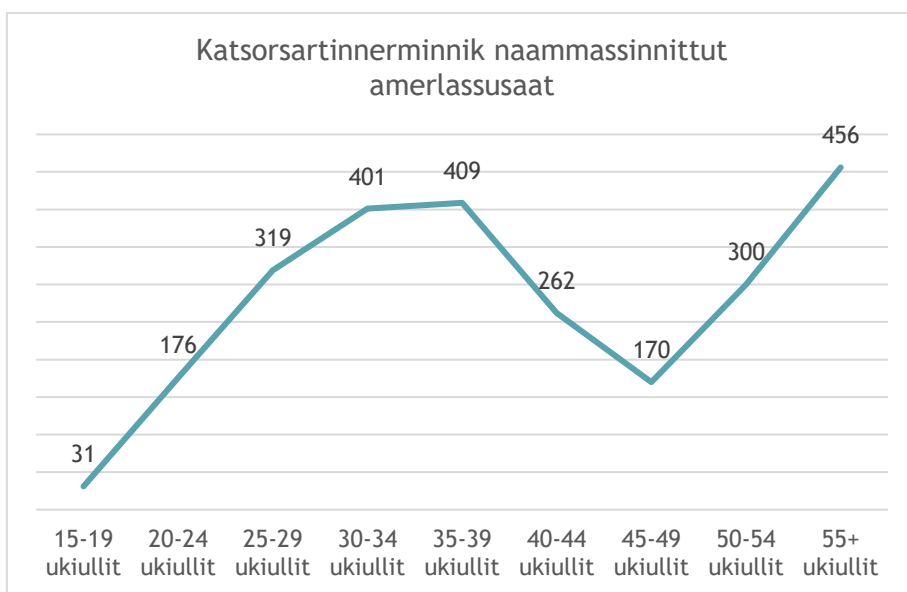
Katsorsaanerit naammassiat

Naammassiat ukiui suaassusaallu

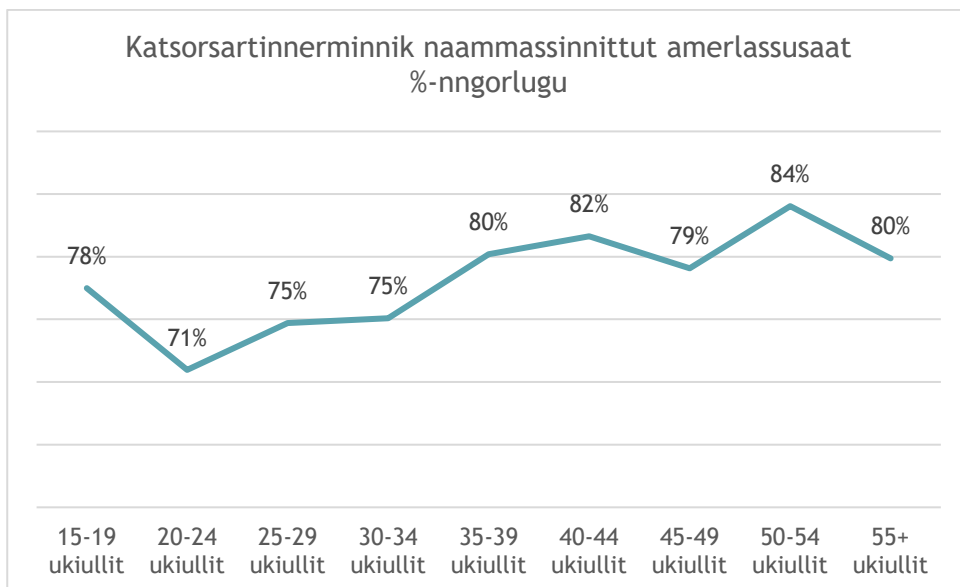
Takussutissiaq 6.1-imi innuttaasut katsorsartinnerminnik naammassinnittut ukioqatigiiaani 30-34-nut, 35-39-nut ukiulinni kiisalu 55-ileereersuni amerlanerunerat takutinneqarpoq. Katsorsartinnerminnik naammassinnittut ukioqatigiiaani 15-19-inut, 20-24-nut kiisalu 45-49-nut ukiulinni ikinnerpaapput.

Ukioqatigiiaani utoqqaanerusuni tallimani 80%-it, 82%-it, 79%-it, 84%-it kiisalu 80%-it katsorsartinnerminnik naammassinnittut amerlanerpaanerat takussutissiami 6.2-mi takutinneqarpoq. Katsorsartinnerminnik naammassinnittuni 20-niit 24-nut ukiullit 71%-iullutik ikinnerpaapput.

Katsorsartinnermik naammassinnittut ukioqatigiiaat assigiingissuteqarsinnaanerannik misissuinermi, naatsorsueqqissaarnermi assigiingissuteqarnera qulakkeerneqarpoq (p -værdi/tutsuiginassusaa = 0,001). Taamaalilluni katsorsartinnermik naammassinninnerup qasinillu ukioqarnerup imminnut ataqatigiinnerat qularnaatumik paasineqarpoq.

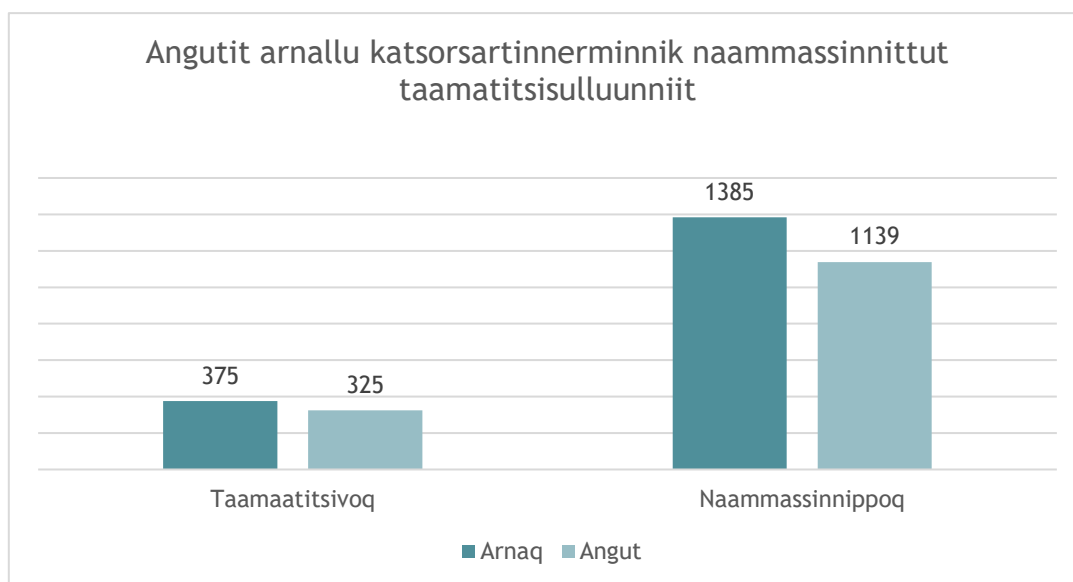

Takussutissiaq 6.1. 2017-imiit 2021-mut innuttaasut katsorsartinnerminnik naammassinnittut taamaatitsisulluunniit ukiut talimakkkaarlugit ukioqatigiiaanut agguataarneqarnerat (N = 3223). 15-iniit 19-inut ukiullit (N=40), 20-niit 24-nut ukiullit (N=248), 25-niit 29-nut ukiullit (N=427), 30-niit 34-nut ukiullit (N=534), 35-niit 39-nut ukiullit (N=510), 40-niit 44-nut ukiullit (N=321), 45-niit 49-nut ukiullit (215), 50-iniit 54-inut ukiullit (N=357), 55-ileereersut (N=571).

Takussutissiaq 6.2 2017-imiit 2021-mut innuttaasut katsorsartinnerminnik naammassinnittut taamaatitsisulluunniit ukiut tallimakkaarlugit ukioqatigiiaanut agguataarneqarnerat (N = 3223). 15-imiit 19-inut ukiullit (N=40), 20-niit 24-nut ukiullit (N=248), 25-niit 29-nut ukiullit (N=427), 30-niit 34-nut ukiullit (N=534), 35-niit 39-nut ukiullit (N=510), 40-niit 44-nut ukiullit (N=321), 45-niit 49-nut ukiullit (215), 50-imiit 54-inut ukiullit (N=357), 55-illeereersut (N=571).

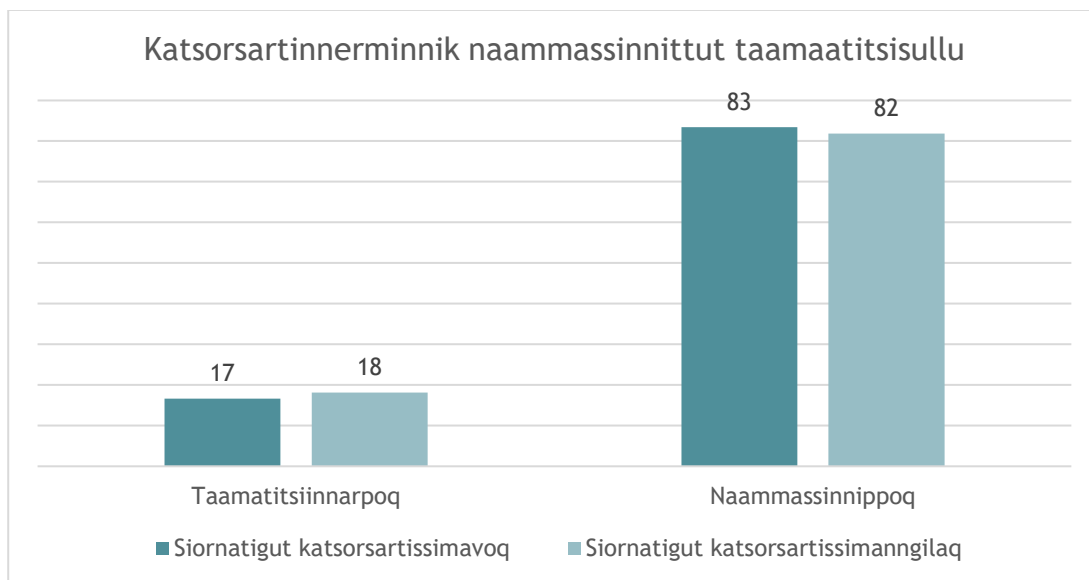
Kapitali 3-mi (takussutissiaq 3.3) arnat amerlanerusut innersuunneqartut takutinneqarpoq, ataanili takussutissiami 6.3-mi arnat angutitut sanilliullugit katsorsartinnerminnik unitsitsigajunnerullutillu naammassinnikajunnerusut takutinneqarpoq, naatsorsueqqissaarnik-kulli misissuinermi angutit arnallu katsorsartinnerminnik naammassinnittut amerlassutsimikkut assigiinngissuteqanngillat (p-værdi/tutsuiginassusaa = 0,54). Tamanna katsorsartinnermik naammassinninnerup suaassutsimut attuumassuteqannginneranik isumaqarpoq.

Takussutissiaq 6.3 2017-imiit 2021-mut angutit arnallu katsorsartinnerminnik naammassinnissimasunut taamaatitsisunullu agguataarneqarnerat (N = 3224).

Naamassinninnermut tunngatillugu siornatigut katsorsartissimasut

Innuttaasut katsorsartinnerminnik naamassinnittut, siornatigullu katsorsartissimasut katsorsartissimannigitsullu amerlaqatigiingajannerat takussutissiami 6.4 -mi takutinneqarpoq. Katsorsartinnermik naamassinninnerup siornatigullu katsorsartissimanerup imminnut atassuteqannginnerat naatsorsueqqissaarnikkut misissuinerup takutippaattaaq (p-værdi/tutsuiginassusaa = 0,4).

Takussutissiaq 6.4 2017-imiit 2021-mut (N=1757) innuttaasut siornatigut katsorsartereersimanerannut tunngatillugu katsorsartinnerit naamassineqartut taamatiinnarqartullu amerlassusaat.

Katsorsartereernermi sunniutaasutut misigisat

2017-imiilli innuttaasut aangajaarniutunik ajornartorsiuteqarnermut katsorsartissimasut katsorsartereernermi qaammatit arfinillit pallilugit malinnaavigineqarput. Taamaaliornikkut katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni killiffimmik assersuussisoqarsinnaanngorpoq. Katsorsartinneq piffissami tamatumani innuttaasup inuunerani allanittaaq pisoqarmat, assigiingissutaasinnaasut katsorsartinnerinnarmik patsiseqarsinnaanerannik inerniliisoqarsinnaanngilaq. Nalinginnaasumik katsorsartinnerunngitsoq, ullunarmili inuunerup uteqqinneq, tamatumani unammilligassaasinnaasut ajornartorsiutaanerat nalunngilarput.

Ilisimatusarnermi allaaserisani, katsorsartinnerup aangajaarniutunik atuinerup attuumassuteqarnerup saniatigut pitsaasumik, ilaatigut pinerlunnermut, inuttut attaveqarnermut, eqqarsartaatsikkut peqqissutsimut, immiinnut toqunnissamik eqqarsarnermut, immiinnut toqoriarnermut, nalerisimaarnermut suliffeqarnermullu atatillugu ajornartorsiuteqarnermut allannguutitut attuumassuteqarnerattaq paasineqarpoq. Immikkoortut taakku tamarmik katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni apequtigineqarput kapitalimilu matumani misissueqqissaarnernut tunngaviullutik.

Apeqqutit innuttaasup nammineq killiffimminik naliliineranut tunngaasuteqartut KN-ASI-mi immersukkami pasissutissat tunngavigalugit katsorsartinnerup aallartinneraniit katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni misissueqqissaartoqarpoq. Aangajaarniutunik atuinerup, pinerlunnermut suliffeqarnermullu kiisalu inuttut attaveqarnermut atatillugu innuttaasup qanoq ernumatiginnermik imaluunniit qanoq aarleritiginnermik, kisitsisit 0-imiit 4 uuttuusiullugit nammineq misigisaa naapertorlugu ajornartorsiutunik naliliisoqarpoq. Innuttaasut ajornartorsiummut tunngatillugu ernumassuteqanngikkunik aarleringikkunillu 0 akissutigissavaat, kisitsisinilu 1-imiit 4-imut ernumassuteqarnerup aarlerinerluunniit annertusiartorpoq 4-ilu tassaalluni innuttaasup assut erumaneramik imaluunniit ajornartorsiutit assut aarlerinaatillutit misiginneramik oqaatiginnittoq.

Sunniutai innuttaasup ernumanerata aarlerinerataluunniit annikillineranik/annertusineranik imaluunniit allannguuteqannginneranik paasinninnerasut naatsorsorneqarput. Annikillineq innuttaasup katsorsartilluni aallartinneranut sanilliullugu katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni ajornartorsiummi ernumanannginneruneranik aarlerinannginneruneranilluunniit misigineranik oqaatiginnippoq, katsorsartinnerullu pitsaasumik sunniuteqarnerasut paasineqarluni. Akerlianik annertusineq katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni ajornartorsiuqtip ernumanarnerusutut aarlerinarnerusutulluunniit naliliivigineqarneranik oqaatiginnippoq. Allannguuteqannginnera allatsinnermi katsorsartereermermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni ajornartorsiuqtip pillugu ernumanerata aarlerinerataluunniit allannguuteqannginneranik innuttaasup naliliineranik oqaatiginnippoq.

Takussutissiani tamani innuttaasut immikkoortuni tamani apeqqutitut akissuteqarsimasut amerlassusaat (N) takutinneqarpoq. Kisitsit N tassavoq innuttaasut tamakkerlutik amerlassusaat, tassalu katsorsartinnerminnik naammassinnittut, naammassinninngitsut kiisalu utersaartut utersaanngitsullu. Katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut kiisalu innuttaasut utersaarsimannngitsut pillugit kisitsit kisimik takussutissiani takutinneqarput. Naatsorsueqqissaarnikkut misissuinerit katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereermermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni allannguutit katsorsartinnerinillu naammassinninnerit taamaatitsinerillu, kiisalu utersaarnit utersaannginnerillu assigiinngissuteqarnerannik misissuinerupput.

Imigassaq

Innuttaasut naliliinerat naapertorlugu ullut kingullit 30-t ingerlanerini agguaqatigiissillugit ullut tallimat imigassartorfiupput (takussutissiaq 6.1). Kapitali 3-mi tamatuma assinga qaammammut marloriarluni sisamariarluniluunniit (28 %) imaluunniit sap. ak. marloriarluni pingasoriarluniluunniit (24 %) imigassartortarneq nalinginnaanersaasoq, 13 %-illu imigassartunngisaannartut takuneqarsinnaavoq (takussutissiaq 3.6). Aalakoorniutigalugu imigassartortarneq; amerlanerit imigassartornermi ataatsimi annertuumik imigassartortarneq ikinnerillu ullut tamaasa imigassartortarneq, atuinertut nalunaarutigisap ersersippaa. Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni ullut kingullit 30-t ingerlanerini agguaqatigiissillugit ulluni 2,5-ini imigassartorsimallutik innuttaasut naliliipput. Taamaalillutik katsorsartinnerup aallartinneraniit katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni agguaqatigiissillugit ullut imigassartorfusut affaanngorput (takussutissiaq 6.1).

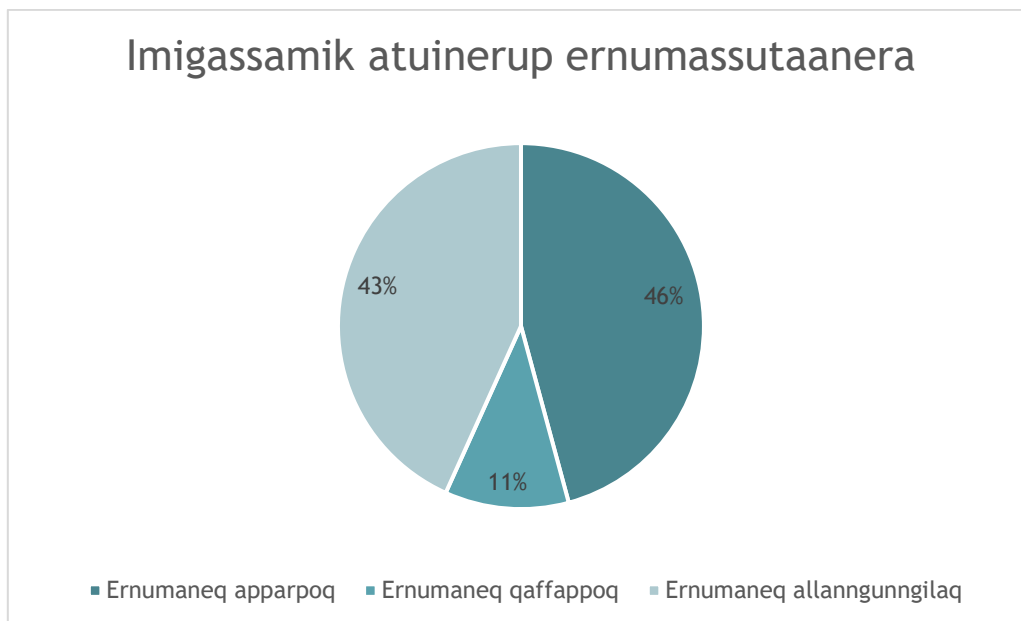
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni katsorsartinnerminnik naammassinnittuni agguaqatigiissillugit ullut 2,3 imigassartorfiupput, taamaatitsisunili agguaqatigiissillugit ullut 2,9 imigassartorfiullutik. Katsorsartinnerminnik naammassinninngitsunut sanilliullugit naammassinnittuni imigassamik atuneq suli annikinnerulerpasippoq, kisiannili katsorsartinneq naammassineqanngikkaluaq atuinermut sunniuteqarpassilluni (takussutissiaq 6.1).

Imigassamik atuneq, ulluni kingullerni 30-ni ullut amerlassusaat	<i>Ullut imigassartorfusut agguaqatigiissillugit</i>
Katsorsartinnerup aallartinnerani	<i>Ullut tallimat</i>
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunnata, tamani	<i>Ullut 2,5</i>
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunnata, naammassinnittuni	<i>Ullut 2,3</i>
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunnata, naammassinninngitsuni	<i>Ullut 2,9</i>

Takussutissiaq 6.1 2017-imiit 2021-imit tamani katsorsartinneq aallartimmat katsorsartereermermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni agguaqatigiissillugit ullut imigassartorfusut amerlassusaat katsorsartinnernullu naammassisanut taamaatinnakkanullu agguataarneqarnerat.

Innuttaasut imigassamik ajornartorsiuqarnermut atatillugu ernumassuteqarnerisa annikillisutut, annertusisutut taamaaginnartutullu naatsorsorneqarnerat, takussutissiami 6.5-imi takutinneqarpoq. Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni 46%-it imigassamik ajornartorsiuqarnermut tunngatillugu ernumanerat annikillivoq, 43% -it ernumanerat taamaaginnarluni 11%-illu ernumanerulerlutik.

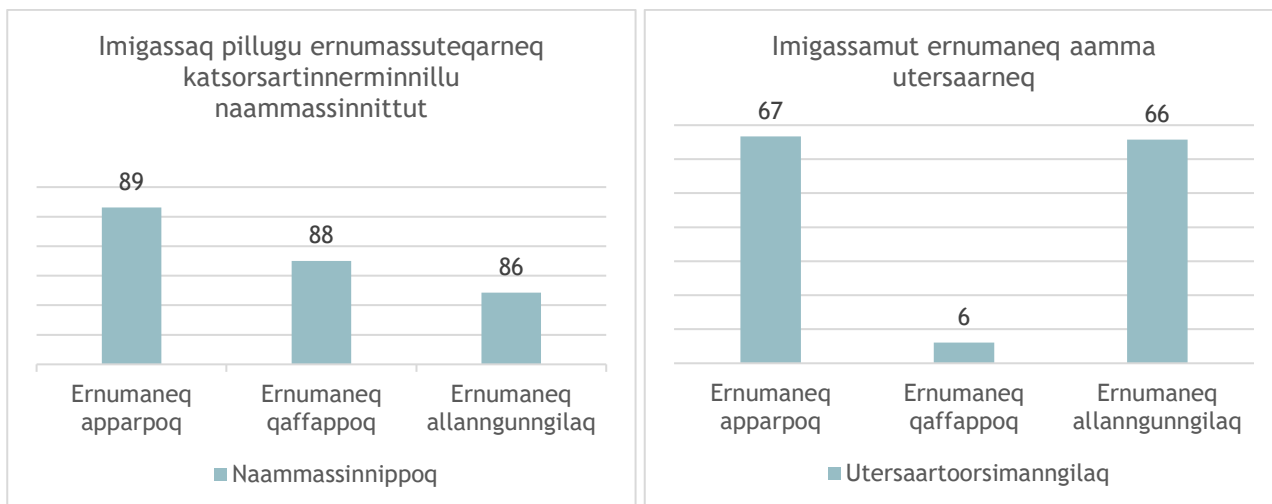

Takussutissiaq 6.5. 2017-imiit 2021-mut innuttaasut imigassamik ajornartorsiuteqarnerup nammineq naliliivigisap katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni annikillineranik annertuisineranillu imaluunniit allanngunnginneranik misigisaqarsimasut amerlassusaat (N= 511).

Innuttaasunut katsorsartinnerminnik naammassinnissimasunut taamaatitsisimasunulluunniit agguataarlugit, imigassamik ajornartorsiuteqarnermut atatillugu ernumassuteqarnerup allannguuteqarnera, takussutissiami 6.6-imi takutinneqarpoq. Innuttaasuni imigassamik ajornartorsiuteqarnerup pillugu ernumannginnerulersuni 89 %-it katsorsartinnerminnik naammassinnissimapput, ernumanerulersuni 88 %-it katsorsartinnerminnik naammassinnissimapput ernumanerallu allannguuteqanngitsuni 86 %-it katsorsartinnerminnik naammassinnissimapput. Taakku akornanni assigiinngissutsimik misissuinermi naatsorsueqqissaarnermi qularnaatsumik assigiinngissuteqanngilaq (p-værdi/tutsuiginassusaa = 0,6). Katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni imigassamik ajornartorsiuteqarnermut atatillugu ernumanermik immiinnut naliliivigineq katsorsartinnerup naammassineqarsimanera naammassineqarsimannnginneraluunniit tunngavigalugu nassuiarneqarsinnaanngilaq.

Katsorsartinnerminnik naammassinnissimasuni, katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni ernumanerup allannguuteqarnera aannngajaarniutinillu aningaasanoornermillu ajornartorsiuteqarnermut utersaarnissap immiinnut ataqatigiinnerat isigissa-gaanni (takussutissiaq 6.7), ernumannginnerulersuni 67 %-it, ernumanerulersunili 6%-iinnaat utersaarsimannnginnerat takuneqarsinnaavoq. Ernumanerallu allannguuteqanngitsuni 66 %-it utersaarsimannngillat. Imigassamik atuinerup ernumassutaanera utersaarnullu immiinnut ataqatigiinnerannik misissuinerup naatsorsueqqissaarnermi assigiinngissut ersarissaq takutippaa (p-værdi/tutsuiginassusaa = <0,001). Tamanna katsorsartinnerminnik naammassinnissimasuni katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni imigassamik ajornartorsiuteqarnerup annertussusaata atuinerup utersaarnermut naatsorsueqqissaanikkut annertuumik atasuteqarneranik isumaqarpoq.

Takussutissiaq 6.6. 2017-imiit 2021-mut (N= 511) innuttaasut imigassamik ajornartorsiteqarnerup nammineq naliliivigisap katsorsartinnermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni annikillineranik, annertusineranik taamaaginnarneranilluunniit misigisaqarsimasut katsorsartinnermik naamassinnissimasunut taamaatsisimasunullu agguataarneqarnerat.

Takussutissiaq 6.7. 2017-imiit 2021-mut (N= 446) innuttaasut imigassamik ajornartorsiteqarnerup nammineq naliliivigisap katsorsartinnermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni annikillineranik, annertusineranik taamaaginnarneranilluunniit misigisaqarsimasut utersaartunut agguataarneqarnerat.

Hashi

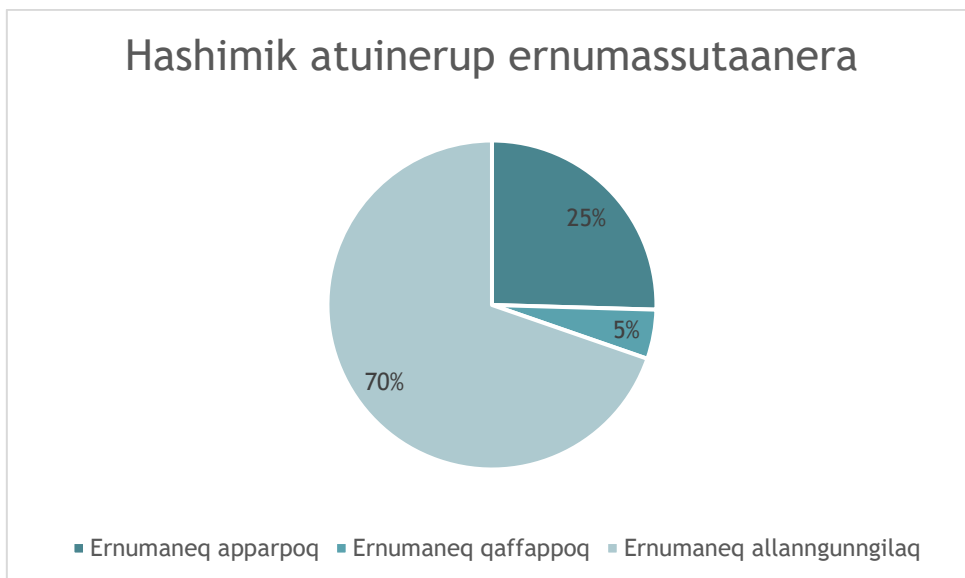
Katsorsartinnerup aallartinnerani qaammatip kingullup ingerlanerani agguaqatigiissillugit ullut 6,1 hashimik atuiffiusutut innuttaasunit naliliivigineqarput. Ukiup affaata qaangiunnerani agguaqatigiissillugit ullut 1,9 hashimik atuiffiusutut innuttaasut naliliivigaat. Katsorsartinnerup naammassineraniit qaammatit arfinillit qaangiunneranni agguaqatigiissillugit innuttaasut hashimik atuinerat ullunik 4,2-nik sivikillivoq.

Innuttaasunut katsorsartinnerminnik naamassinnittunut katsorsartinnermiit qaammatit arfinillit qaangiunneranni agguaqatigiissillugit ullut 1,7 hashimik atuiffiupput, innuttaasunullu katsorsartinnerminnik naamassinninngitsunut ullut 2,2 hashimik atuiffiullutik. Hashimik atuineq imigassamik atuineruulli katsorsartinnerminnik naamassinninngitsunut sanilliullugit naamassinnittuni annikillinerusarpasippoq.

Hashimik atuineq, ulluni kingullerni 30-ni ullut amerlassusaat	Ullut hashimik atuiffiusut agguaqatigiissilluit amerlassusaat
Katsorsartinnerup aallartinnerani	Ullut 6,1
Katsorsartinnermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni, tamani	Ullut 1,9
Katsorsartinnermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni, naamassinnittuni	Ullut 1,7
Katsorsartinnermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni, naamassinninngitsuni	Ullut 2,2

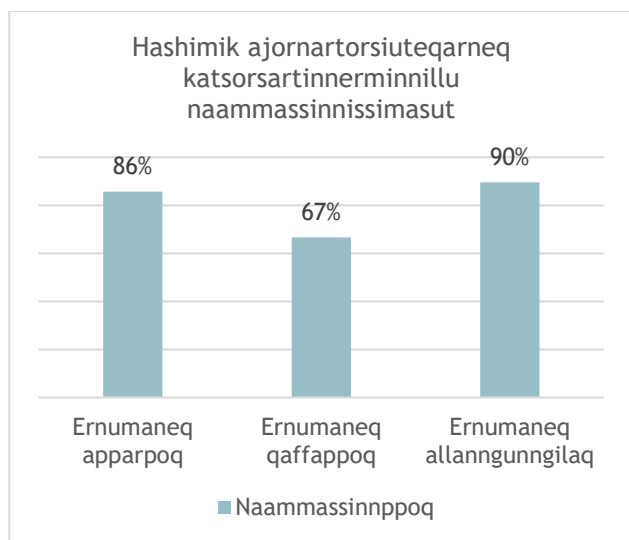
Takussutissiaq 6.2 2017-imiit 2021-mut tamani katsorsartinnerup aallartinnerani, katsorsartinnermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni ullut agguaqatigiissillugit hashimik atuiffiusut katsorsartinnerminnullu naamassisanut taamaatiinnakkanullu agguataarneqarnerat.

Takussutissiami 6.8-mi katsorsartinnermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni katsorsartinnerup aallartinnerani ernumanermut naleqqiullugu, innuttaasut 25%-iisa hashimik ajornartorsiteqarnermut tunngatillugu ernumannginnerunerat 70 % -it ernumanerisa allannguteqannginnera 5 %-illu ernumanerulernerat takutinneqarpoq.

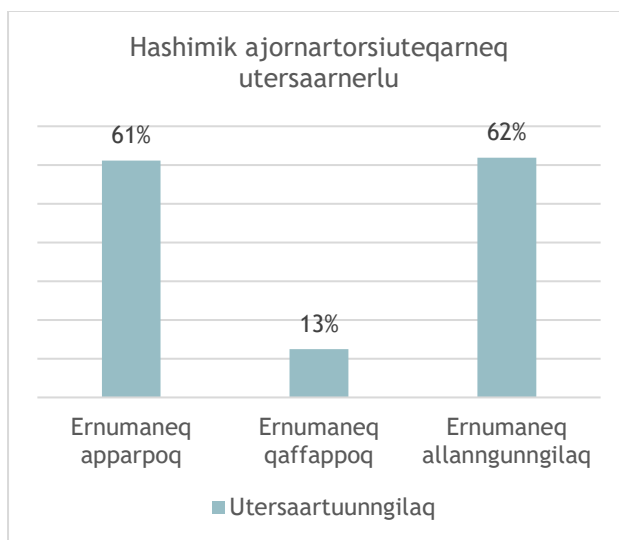

Takussutissiaq 6.8. Innuttaasut 2017-imiit 2021-mut (N= 495) hashimik ajornartorsiuteqarnerup nammineq naliliivigisap katsorsartereernerimi qaammatit arfinillit qaangiunneranni annikillineranik annertusineranillu imaluunniit taamaaginnarneranik misigisaqartut.

Innuttaasuni ernumannginnerulersutut misigisuni 86 %-it katsorsartinnerminnik naammassinnissimapput, 67 %-it ernumanerat anner-tusisimavoq 90 %-illu ernumanerat allannguuteqarsimanani (takussutissiaq 6.9). Ernumanerup katsorsartinnerullu naammassineqarsi-manerata imminnut ataqatigiinnerannik misissuinerimi naatsorsueqqissaarnermi tutsuiginarlunnartumik assigiingissuteqartoq paasi-neqarpoq (p-værdi/tutsuiginassusaa = 0,004). *Taamaalilluni katsorsartereernerimi qaammatit arfinillit qaangiunneranni hashimik atu-nermik ajornartorsiuteqarnermut atatillugu ernumanerup allannguuteqarnera, innuttaasup katsorsartinnerminik naammassinnissima-neranut naammassinnissimanginneranulluunniit attuumassuteqarpoq.*

Takussutissiaq 6.9. 2017-imiit 2021-mut (N=459) hashimik ajornartorsiuteqar-nerup nammineq naliliivigisap katsorsartereernerimi qaammatit arfinillit qaangiunneranni annikillineranik annertusineranillu imaluunniit taamaagin-narneranik misigisaqartut katsorsartinnerminnik naammassinnittunut taama-titsisunullu agguataarneqarnerat.

Takussutissiaq 6.10. 2017-imiit 2021-mut (N=431) hashimik ajornartorsiuteqar-nerup nammineq naliliivigisap katsorsartereernerimi qaammatit arfinillit qaangiunneranni annikillineranik annertusineranillu imaluunniit taamaagin-narneranik misigisaqartut utersaartunut agguataarneqarnerat.

Takussutissiami 6.10-mi katsorsartinnerminnik naammassinnikkaluit hashimik ajornartorsiuteqarnerminnut atatillugu ernumanerulersartut 88 %-ii aangajaarniutininik ajornartorsiuteqarnermut aningaasanoornermulluunniit utersaarsimanagerat takuneqarsinnaavoq. Ernumavallaarunnaartut 61 %-iinnaat ernumanerallu taamaaginnartut 63 %-ii utersaarsimapput. Hashimik ajornartorsiuteqarneq pillugu ernumanerup utersaarsimanagerullu qularnaatsumik assigiinngissuteqarnerat (p -værdi/tutsuiginassusaa = $<0,001$) naatsorsueqqissaarnermi misissuinerup takutippaa. Tamannalu innuttasuni katsorsartinnerminnik naammassinnisimasuni, hashimik atuineq pillugu ajornartorsiuteqarnerup ernumassutaanerata qanoq allannguuteqarneranut, utersaarsimanagerup utersaarsimanningerluunniit apeqqutaaneraniq isumaqarpoq.

Aningaasanoorneq

Maannamut katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarnermut tunngatillugu innuttaasut ikittuinnaat katsorsartinnerartarmata, apeqqutinut akissuteqarsimasuni naammattunik paasissutissaqanngilaq. Taamaammat tamatumunnga tunngatillugu misissueqqissaarnissamut periarfissaqarsimannngilaq.

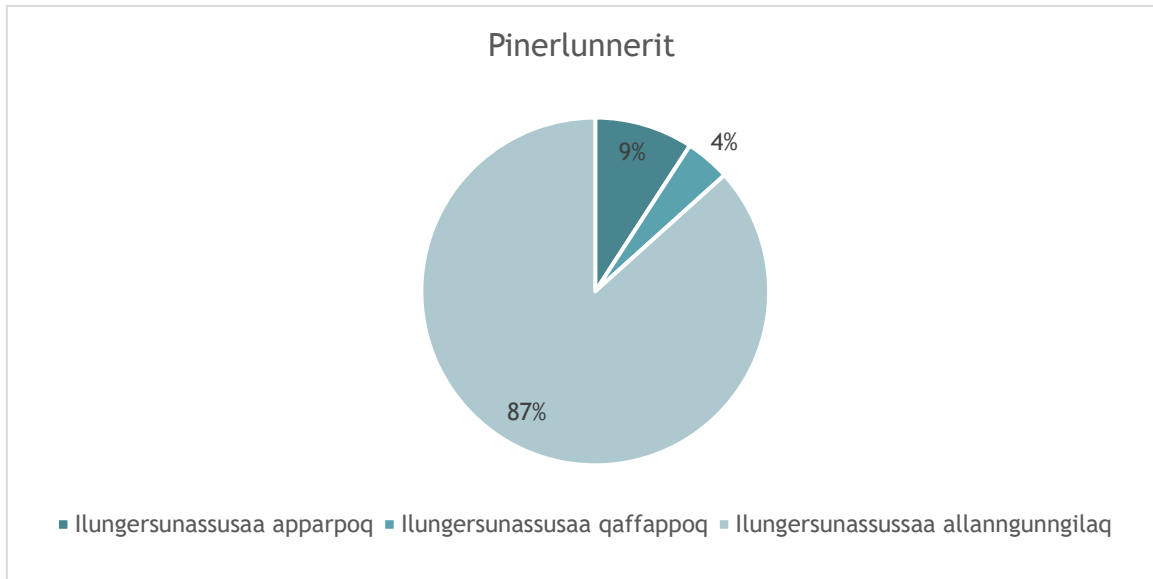
Pinerluuteqarneq

Katsorsartinnerup aallartinnerani innuttaasut 25%-ii inuunerminni eqqartuussasimapput. Katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni, pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqarnerannik, tamannalu qanoq sakkortutigisutut nalilernerat aperiineqarput. Katsorsartinnerup aallartinnerani innuttaasut 11,8 %-iisa pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqarsimaneq misigaat, katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni taakku 5 %-iinnanngorput. Ataatsimut isigalugu katsorsartinnerup innuttaasut pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqartut amerlassusaannut pitsaasumik sunniuteqarnera takussutissiami takutinneqarpoq.

Innutaasut katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut isigissagaanni, katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni pinerluuteqarnermik ajornartorsiuteqartut 3,5 %-iupput, akerlianillu innuttaasuni katsorsartinnerminnik naammassinnissimannngitsuni 6,9 %-iullutik. Taamaammat katsorsartinnermik naammassinninnginnermut sanilliullugu katsorsartinnermik naammassinninneq innuttaasuni pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqartuni immikkut iluaqutaasutut isikkoqarpoq.

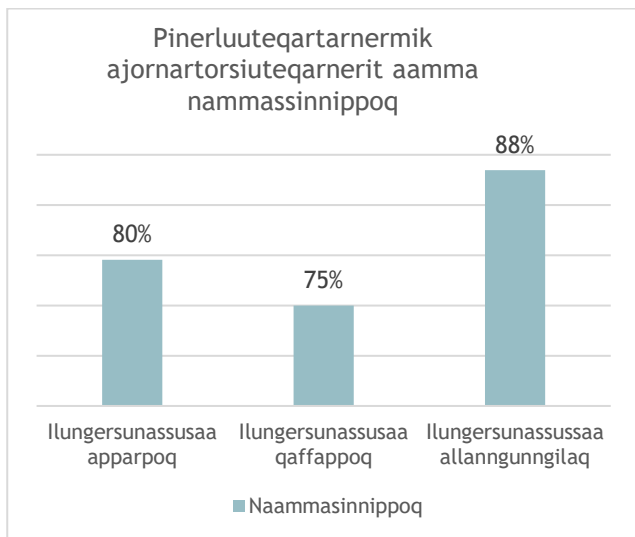
Pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqarneq	<i>Pinerluuteqarsimanagerminnik ajornartorsiuteqartut</i>
Katsorsartinnerup aallartinnerani	11,8 %
Katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni, tamani	5,0 %
Katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni, naammassinnittuni	3,5 %
Katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni, naammassinninngitsuni	6,9 %

Takussutissiaq 6.3 2017-imiit 2021-mut katsorsartinnerup aallartinnerani, katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni pinerluuteqarsimanagerminnik ajornartorsiuteqartut, katsorsartinnernut naammassisanut naammassinnngisanullu agguataarneqarnerat.

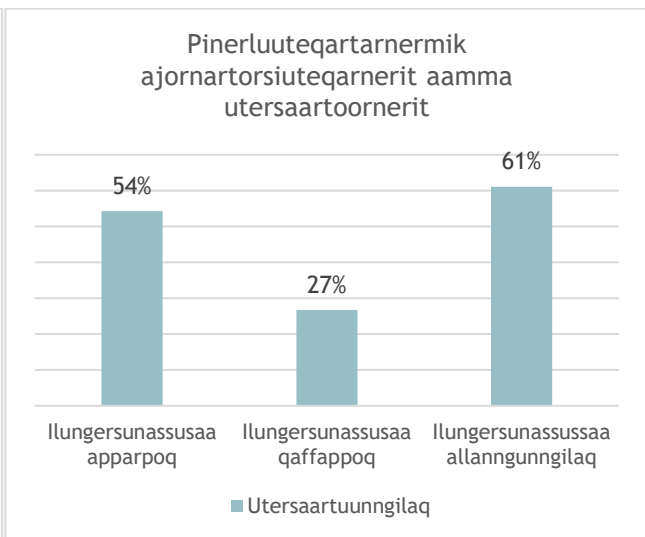

Takussutissiaq 6.11. 2017-imiit 2021-mut (N= 408) innuttaasut katsorsartereerermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni pinerluuteqarsimanermut atatillugu ajornartorsiutitut nammineq naliliivigisat annikillinerannik annertusinerannillu imaluunniit taamaaginnarannik misigisaqarsimasut amerlassusaat.

Katsorsartereerermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni innuttaasut 9%-ii (44-it) pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqarneq sakkortu-allaanngitsutut misigigaat 4 %-illi (20 -t) pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqarnertik sakkortunerusutut naliliivigigaat takussutissiami 6.11-imi takutinneqarpoq. Sinnerisa 87 %-it (416-it) katsorsartereerermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni, katsorsartinnerup aallartinneranisulli pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqarnertik sakkortussutsimigut taamaaginnartutut misigaat. Eqqartuussivinni sulianik ingerlatsineq sivisusarmat pinerlunniarnermut atatillugu ajornartorsiutaasinnaasut katsorsartereerermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni pinerluuteqaqqinnermik imaluunniit sioratigut pinerluutigisimasat eqqartuussisutigut allatigulluunniit kinguneqarnerannik patsiseqarsinnaavoq.

Takussutissiaq 6.12. 2017-imiit 2021-mut (N=480) innuttaasut katsorsartereerermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni pinerluuteqarsimanermut atatillugu ajornartorsiutitut nammineq naliliivigisat annikillinerannik, annertusinerannik taamaaginnarannilluunniit misigisaqarsimasut, katsorsartinnermut naammassisanut taamaatinakkanullu agguataarneqarnerat.

Takussutissiaq 6.13. 2017-imiit 2021-mut (N=417) innuttaasut katsorsartereerermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni pinerluuteqarsimanermut atatillugu ajornartorsiutitut nammineq naliliivigisat annikillinerannik, annertusinerannik taamaaginnarannilluunniit misigisaqarsimasut utersaartunut agguataarneqarnerat.

Innuttaasuni pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqarnerminnik annikillisimasutut naliliisuni 80 % -it katsorsartinnermik naammassisimavaat, 75 %-it ajornartorsiutit annertusinerat misigaat 89 %-illu ajornartorsiutit allannguuteqanngitsutut misigalugit (takussutissiaq 6.12). Naatsorsueqqissaarluni misissuineri pinerluuteqarnermik ajornartorsiuteqarnerup nammineq naliliivigisap annertussusaata, katsorsartinnerup naammasineqarsimaneranut taamaatiinnarneqarsimanerannulluunniit tunngatillugu annikillisutut, annertusisutut taamaaginnartutulluunniit misigineq assigiinngissuteqanngilaq (p-værdi/tutsuiginassusaa = 0,7). *Taamaamat katsorsartinnerup naammassisimanerata taamaatiinnarsimanerataluunniit pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqarnermut sunniuteqarnera naatsorsueqqissaar-nikkut uppersineqanngilaq* siulianili oqaatigineqartutut pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqarnerup – pinerloqqinnerun-ngitsumik - al-lamilli patsiseqarsinnaavoq.

Takussutissiami 6.13-imi takutinneqartutut innuttaasut katsorsartinnerminnik naammassinnikkaluarlutik 27%-iinnaat katsorsartereer-nermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni pinerlunniarnermik ajornartorsiutimik annertusinerannik naliliisut aangaarniutinik atui-nermut aningaasanoormulluunniit utersaarsimangillat, ajornartorsiutimik annikillinerannik naliliisuni 54%-iullutik, allanngu-uteqannginnerannillu naliliisuni 61%-iullutik. Utersaarnep pinerlunniarnermullu atatillugu ajornartorsiutit allannguuteqarnerisa ata-qatigiinnerat pillugu misissuinerup assigiinngissuteqarnera naatsorsueqqissaarnermi misissuinerup qularnaarppaa (p-værdi/tutsuiginas-susaa = 0,02), tamannalu pinerlunniarnermut tunngatillugu ajornartorsiutit nammineq naliliivigisat allannguuteqarnerisa, innuttaasut utersaarnep misigisaqarsimanerannut atassuteqarneranik isumaqarpoq (p-værdi/tutsuiginassusaa = 0,02).

Ajornartorsiutimik suliffeqarnermut tunngasunik naliliineq

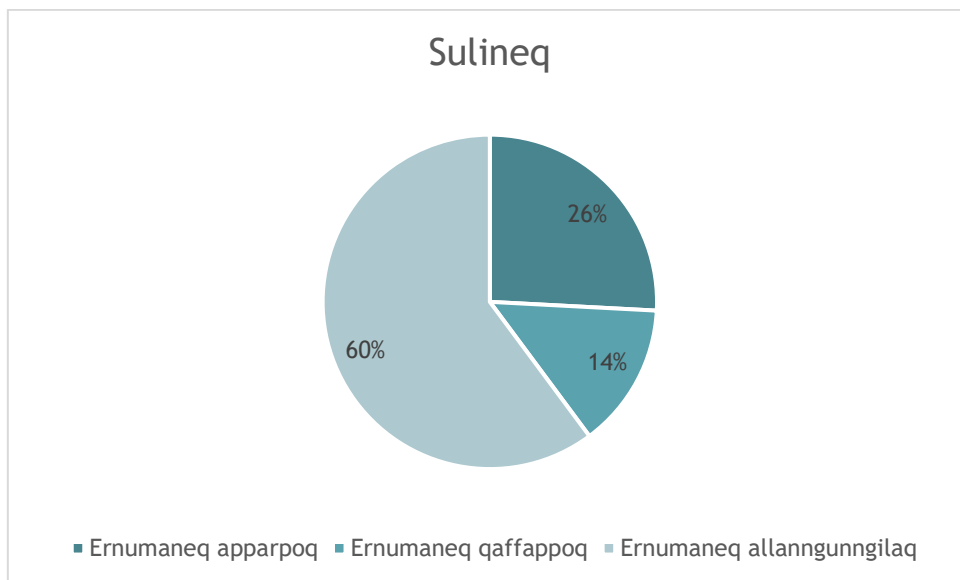
Katsorsartinnerup aallartinnerat 84%-it piffissaq suliffiusartoq tamakkerlugu, ilaannakorlugu ilaannikkuinnarluunniit suliffeqarput. Taak-kunanga katsorsartinnerup aallartinnerani 28,9 %-it ullut kingullit 30-it ingerlanerini suliffimmut tunngatillugu ajornartorsiuteqarner-mik ilungersuuteqarsimaneq imaluunniit ernumassuteqarsimaneq misigaat. Katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiummata ullut 30-it kingullit ingerlanerini suliffimmut tunngatillugu ajornartorsiuteqarnerup 20%-iinnaat misigaat. Innuttaasoq suliffimmut tunng-atillugu ajornartorsiutit suliffissaaleqinerup tunngasinnaasut suliffimmi ajornartorsiutaasut pillugit nammineq naliliini tunngavi-galugu akissuteqarpoq (Tabeli 6.4).

Innuttaasut katsorsartinnerminnik naammassinnittut isigissagaanni, katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni suliffim-mut tunngatillugu ajornartorsiutit 17,7 %-iupput, katsorsartinnerminnillik naammassinnissimangitsut 25 %-iullutik (takussutissiaq 6.4). Pinerlunniarnermik ajornartorsiuteqarnerutulli katsorsartinnermik naammassinnineq - innuttaasunut katsorsartinnerminnik taamaatitsisunut sanilliullugu - suliffeqarnermut tunngatillugu ajornartorsiuteqarnerup immikkut iluaqutaarpassippoq.

Suliffimmut tunngatillugu ajornartorsiutit	<i>Ullut 30-t kingullit iluanni suliffimmut tunngatillugu ajornartorsiuteqartut amerlassusaat</i>
Katsorsartinnerup aallartinnerani	28,9 %
Katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiummata, tamani	20,0 %
Katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiummata, naammassinnittuni	17,7 %
Katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiummata, naammassinninngitsuni	25,0 %

Takussutissiaq 6.4 2017-imiit 2021-mut tamani katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni suliffeqarnermut tunngatillugu ajornartorsiutit taakkulu katsorsartinnerminnik naammassinnittut taamaatitsisunullu agguataarnerat

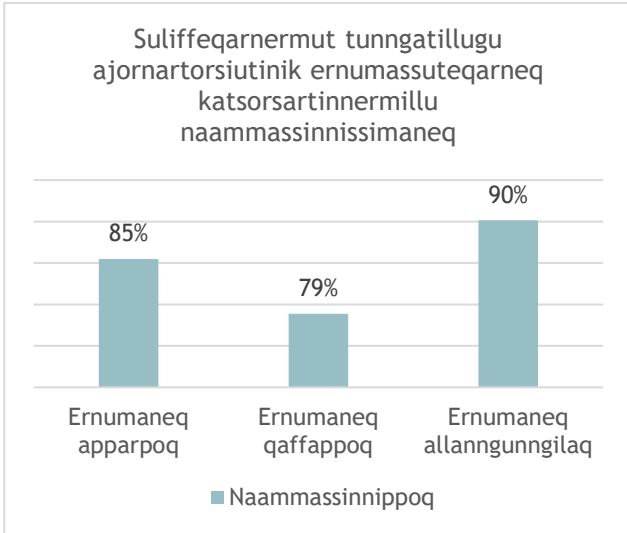
Takussutissiami 6.14-imi 60 %-it (305-it) katsorsartinnerup aallartinneranisut, katsorsartinnerup naammassineraniit qaammatit arfinillit qaangiunneranni, suliffeqarnermut tunngatillugu ajornartorsiutit taamatulli annertutiginerannik misiginerat, 26 %-it (131-it) suliffeqarnermut tunngatillugu ajornartorsiutit nammineq naliliivigisat annikillinerannik misiginerat 14 %-illu (71-it) suliffeqarnermut tunngatillugu ajornartorsiutit nammineq naliliivigisamik annertusinerannik misiginerat takutinneqarpoq.

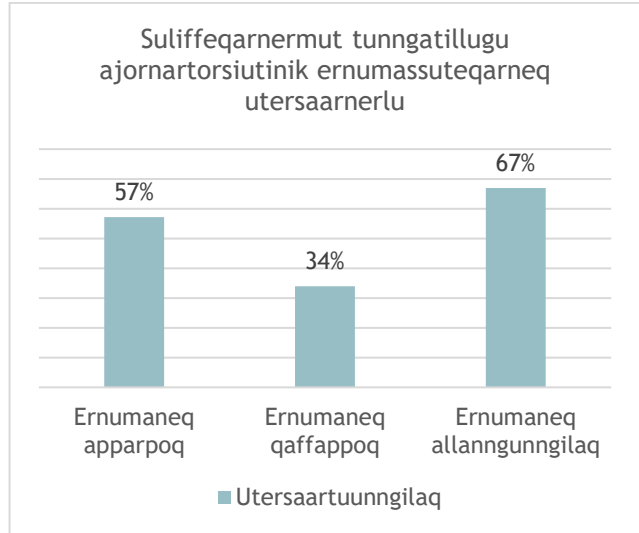
Takussutissiaq 6.14 2017-imiit 2021-mut (N= 507) tamani- katsorsartinnermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni suliffeqarnermut tunngatillugu ajornartorsiutit annikillinerannik annertusinerannillu taamaaginnarannilluunniit misigisut.

Katillugit 25%-init, taakkunannga ullut kingulliit 30-t ingerlanerini suliffimmut tunngatillugu ajornartorsiutinik ernumassuteqannginnerulersutut misigisunit, 86 %-it katsorsartinnertik naammassisimavaat, ernumanerulersunili 79 %-it, ernumanerallu taamaaginnartuni 90 %-it katsorsartinnertik naammassisimallugu (takussutissiaq 6.15). Katsorsartinnermik naammassinnissimanagerup suliffeqarnermullu tunngatillugu ernumanerup annertussusaata ataqatigiinnerat paasiniallugu misissuinermi imminnut atassuteqarnerat naatsorsueqqissaarnermi qularnaatumik paasineqarpoq (p-værdi/tutsuiginassusaa = 0,03). *Taamaalilluni katsorsartinnermik naammassinnissimanagerup suliffeqarnermullu tunngatillugu ajornartorsiutit ernumassutaanerisa imminnut atassuteqarnerat qularnaarneqarpoq.*

Katsorsartinnermikkil naammassinnissimasuni suliffeqarnermullu tunngatillugu ernumanerulerartuni 34 %-it utersaarsimangillat, ernumanninnerulersuni 57%-iullutik ernumanerallu taamaaginnartuni 67 %-iullutik (takussutissiaq 6.16). Utersaarerup suliffeqarnermullu tunngatillugu ajornartorsiutinik ernumassuteqarnerup allannguuteqarnerata imminnut ataqatigiinnerat naatsorsueqqissaarnermik misissuinerup qularnaarpaa (p-værdi/tutsuiginassusaa = 0,001). *Taamaalilluni ullut kingulliit 30-t ingerlanerini suliffeqarnermut tunngatillugu ajornartorsiuteqarnerup allannguuteqarnera aangaarnumik ajornartorsiuteqarnermut utersaarsimanagerup atassuteqarpoq.*

Takussutissiaq 6.15. 2017-imiit 2021-mut (N= 507) tamani- katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni suliffeqarnermut tunngatillugu ajornartorsiutit annikillinerannik annertusinerannillu taamaaginnarannilluunniit misigisut, katsorsartinnerminnik naammassinnittunut taamaatitsisunullu agguataarneqarnerat.

Takussutissiaq 6.16. 2017-imiit 2021-mut (N= 440) Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni suliffeqarnermut tunngatillugu ajornartorsiutit nammeneq naliliivigisat annikillinerannik annertusinerannillu taamaaginnarannilluunniit misigisut utersaartunut agguataarneqarnerat.

Inuttut attavigisat

Aanngajaarniutinik ajornartorsiuteqarnerup ilaqtutanut qanigisanullu attaveqarneq nungullarsartarpaa, katsorsaanerlu ilisimatusarnikut paasineqartumik, innuttaasuni aanngajaarniutinik ajornartorsiuteqarnermut katsorsartittuni immikkut atuulluni. Taamaammat aanngajaarniutinik ajornartorsiuteqarnermut katsorsartinneq ilaqtutanut innuttaasullu inuuneranut pingaarutilinnut allanut allannguisinnaanersoq, neriutiginartumillu pitsaanerumik attaveqarnermut atassuteqarneranik misissuinissaq naapertuuppoq. Misissuinermi ilaqtutanut inunnullu allanut tunngatillugu, soorlu suleqatinut sanilinnullu ajornartorsiutinik aqqiagiinnginnernilluunniit misigisaqarneq apeqqutigineqarpoq.

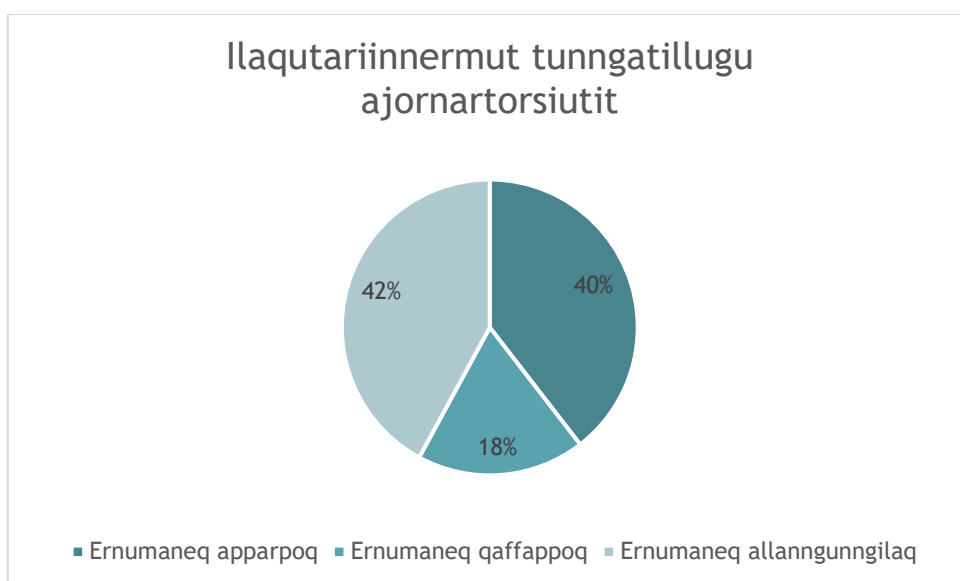
Ilaqtutatut attavigisat

Katsorsartinnerup aallartinnerani 45,8 %-it ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutit ullut kingulliit 30-t ingerlanerini ernumassutigaat, katsorsartinnerulli naammassineraniit qaammatit arfinillit qaangiunneranni 29%-innaat ullut kingulliit 30-t ingerlanerini ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiuteqarneq ernumassutigaat. Katsorsartinnerminnik naammassinnittut isigissagaanni, ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiuteqartut 25 %-iupput, innuttaasunili katsorsartinnerminnik naammassinnissimangitsuni 34%-iullutik. Ataatsimut isigalugu katsorsartinnerup nammeneq ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutillit amerlassusaannut pitsaasumik suniuteqarnera, takussutissiami takutinneqarpoq.

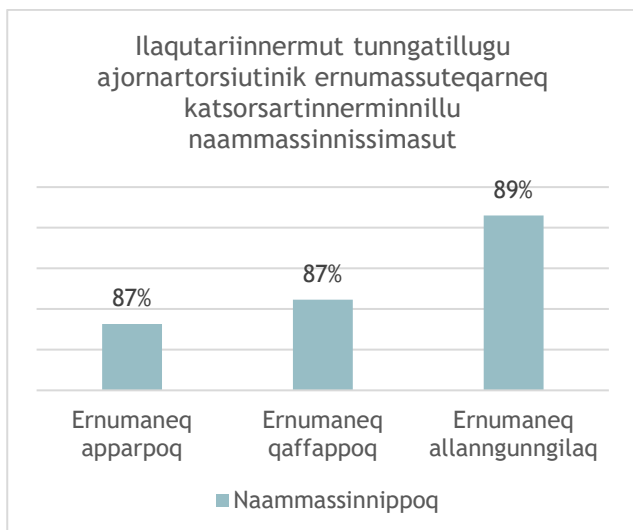
Ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutit	Ullut 30-t kingulliit iluanni ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutillit
Katsorsartinnerup aallartinnerani	45,8 %
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiummata - tamani	29,0 %
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiummata - naammassinnittuni	25,0 %
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiummata - naammassinningsuni	34,0 %

Takussutissiaq 6.5. 2017-imiit 2021-mut tamani katsorsartinneq aallartimmat katsorsartereermerilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiuteqartut katsorsartinnernullu naammassisanut taamaatiinnakkanullu agguataarneqarnerat.

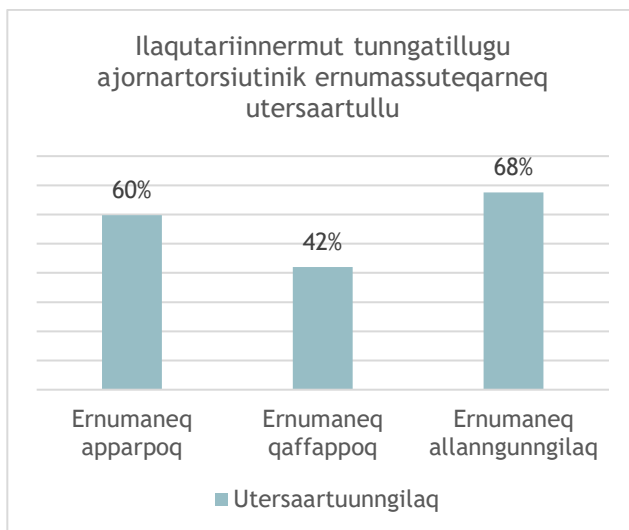

Takussutissiaq 6.17. 2017-imiit 2021-mut (N= 511) katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiuteqarnerup annikillineranik annertusineranillu taamaaginnarneranillu misigisut.

Takussutissiami 6.17-imi ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutit, katsorsartinnerup aallartinneraniit katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni allannguteqarnerisa amerlasuunit misigineqartarnera takutinneqarpoq. Taamaallit 42% -it (215-it) ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutit allannguteqannginnerat misigaat. Katillugit 40 %-it (202-t) katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutit annikillinerat misigaat, 18 %-illu (94-it) ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutit annertusinerat misigalugu.

Takussutissiaq 6.18. 2017-imiit 2021-mut (N= 511) katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiuteqarnerup nammineq naliliivigisap annikillineranik annertusineranillu taamaaginnarneranilluunniit misigisut, katsorsartinnermik naammassinninnerut taamaatitsinnerullu agguataarneqarnerat.

Takussutissiaq 6.19. 2017-imiit 2021-mut (N= 443) katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiuteqarnerup nammineq naliliivigisap annikillineranik annertusineranillu taamaaginnarneranilluunniit misigisut, utersaartunut agguataarneqarnerat.

Takussutissiami 6.18-imi ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutit annikillinerannik misigisut 87%-it (175-it) katsorsartinnermik naammassimagaat takutinneqarpoq, ajornartorsiutit annertusinerannik misigisut 87%-ii ajornartorsiutillu taamaaginnarnerannik misigisut 89%-ii katsorsartinnerminnullu naammassinnissimapput. Ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutit allannguteqarnerannik misigineq katsorsartinnermillu naammassinninnerup taamaatitsinnarnerulluunniit ataqatigiinnerat naatsorsueqqissaarnikkut misissuinnermi assigiinngissuteqanngillat (p-værdi/tutsuiginassusaa= 0,69). *Ilaqutariinnermut tunngatillugu ataveqatigiinnerup pitsaaneruleranik misigisut amerlagaluaqisut, tamanna katsorsartinnerup naammassisimaneranut taamaatinnarsimaneranulluunniit attuumassuteqanngilaq.*

Katsorsartinnerminnullu naammassinnittut ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutit ernumassutaanerannik annertusinerasut ilaatigut tassaapput aanngajaarniutinik atuinnermut utersaartut. Taamaalillutik ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutit pillugit ernumannginneruleranertut 60%-ii utersaarsimanngillat, ernumanerulersut 42%-ii ernumanerminnullu taamaaginnarnerasut 68 %-ii utersaarsimanatik. Ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutinik ernumassuteqarnerup allannguteqarnerata utersaarnullu imminnut ataqatigiinnerat naatsorsueqqissaarnikkut misissuinnerup qularnaarpaa (p-værdi/tutsuiginassusaa < 0,001), tamannalu *katsorsartinnerminnullu naammassinnissimasut ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutaasa allannguteqarnerisa, utersaarsimaneranunut utersaarsimannginneranulluunniit attuumassuteqarneranik isumaqarpoq.*

Inoqatinut tunngatillugu ajornartorsiuteqarneq

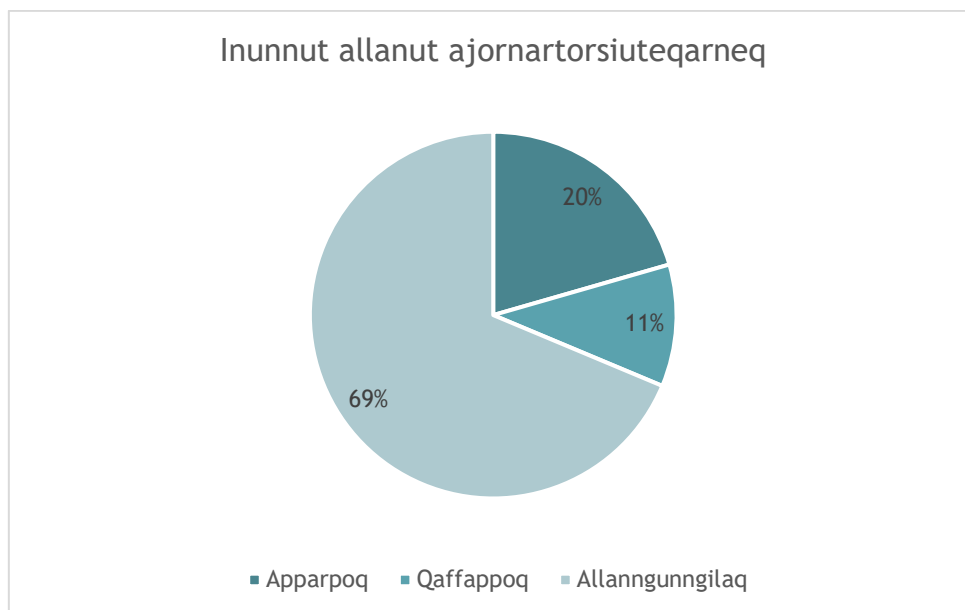
Katsorsartinnerup aallartinnerani inoqamminnut, ilaatigut suleqatinut, ikinngutinut il.il. tunngatillugu 23,5 %-it ajornartorsiuteqarneraput, katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni 14,2 %-it inoqatinut tunngatillugu ajornartorsiuteqartutut misigineraput.

Ataatsimut isigalugu katsorsartinnerup nammineq innuttaasunut inoqatiminnut tunngatillugu ajornartorsiuteqartutut misigisunut pitsaasumik sunniuteqarnera, takussutissiami takutinneqarpoq. Katsorsartinnerminnullu naammassinnittut isigissagaanni, inoqatiminnut tunngatillugu ajornartorsiuteqartut 13,1 %-iupput, katsorsartinnerminnullu naammassinninngitsuni 15,6 %-iullutik.

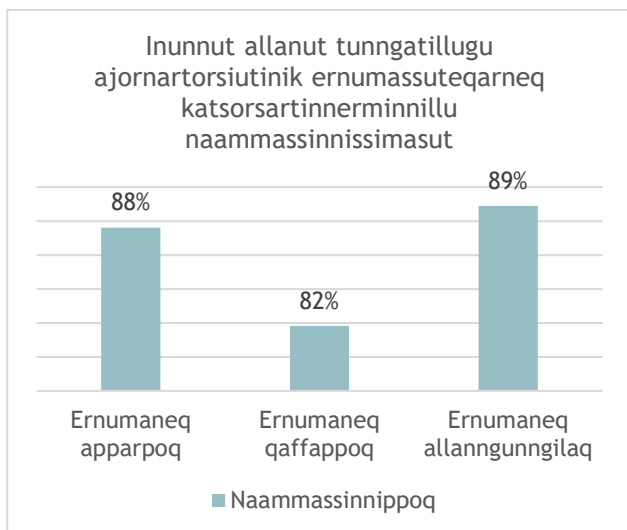
Inunnut allanut ajornartorsiuteqarnermut tunngatillugu erumassuteqarneq	Ullut kingulliit 30-t iluanni inunnut allanut tunngatillugu ajornartorsiuteqartut
Katsorsartinnerup aallartinnerani	23,5 %
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiummata, tamani	14,2 %
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiummata, naammassinnittuni	13,1 %
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiummata, naammassinninngitsuni	15,6 %

Takusutissiaq 6.6 2017-imiit 2021-mut, Tamani- katsorsartinneq aallartimmat, katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni inunnut allanut tunngatillugu ajornartorsiuteqartut, katsorsartinnerup aallartinneraniit allannguuteqanngitsoq oqaatigaat, 20 % (105-it) erumanginnerulerneq misigaat 11 %-it (55-it) inoqatinut tunngatillugu ajornartorsiutinik erumassuteqarnerup annertusinera misigalugu (takusutissiaq 6.20).

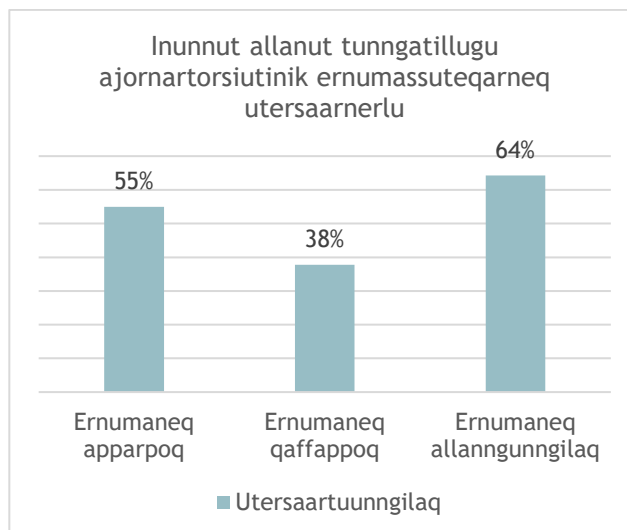
Marlunnik pingajorarterutaat sinneqartut (69 %, 351-it) katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni inoqatinut tunngatillugu ajornartorsiutinik erumassuteqarnerup annertusinera misigalugu (takusutissiaq 6.20).

Takusutissiaq 6.20. 2017-imiit 2021-mut (N= 511) katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni inunnut allanut tunngatillugu ajornartorsiutinik annikillinerannik annertusinerannillu taamaaginnarnerannillu misigisut.

Takussutissiaq 6.21. 2017-imiit 2021-mut (N= 511) katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni inunnut allanut tunngatillugu ajornartorsiutitut nammeneq naliliivigisat annikillinerannik annertusinerannillu taamaaginnarannilluunniit misigisut, katsorsartinnerminnik naammassinnissimasunut taamaatitsisunullu agguataarneqarnerat.

Takussutissiaq 6.22. 2017-imiit 2021-mut (N=444) katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni inunnut allanut tunngatillugu ajornartorsiutitut nammeneq naliliivigisat annikillinerannik annertusinerannillu taamaaginnarannilluunniit misigisut, utersaartunut agguataarneqarnerat

Inoqatinut tunngatillugu ajornartorsiutit annikillinerannik misigisuni 88 %-it katsorsartinnerminnik naammassinnissimapput, annertusinerannik misigisut 82 %-iullutik 89 %-illu allannguuteqannginnerannik naliliillutik (takussutissiaq 6.21). Katsorsartinnerup naammassineqarsimaneranut naammassineqarsimanninnerannulluunniit tunngatillugu, ilaqutariinnermut tunngatillugu ajornartorsiutituulli ajornartorsiutitut nammeneq naliliivigisat allannguuteqarnerisa, katsorsartinnerup aallartinneraniit katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni naatsorsueqqissaarnermi misissuinnikkut imminnut atassuteqannginnerat paasineqarpoq (p -værdi/tutsuiginassusaa = 0,3).

Katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut inunnulli allanut tunngatillugu ajornartorsiuteqarnerminnik ernumassuteqarnerulerne-rartut tassaanerupput aannagaarniutininik atuinnermut utersaartut – 38 %-iinnaat utersaarsimannngimmata, ernumanninnerulersunili 55%-iusut, ernumanerallu taamaaginnartuni 64 %-iusut takussutissiami 6.22-mi takutinneqarpoq. Ernumassuteqarnerup allannguuteqarnerata utersaarerullu imminnut ataqatigiinnerannik (p -værdi/tutsuiginassusaa = 0,002) naatsorsueqqissaarnermi misissuinerup qularnaatsumik takutitsinera, innuttaasuni katsorsartinnerminnik naammassinnissimasuni, ulluni kingullerni 30-ni inoqatinut tunngatillugu ajornartorsiutit allannguuteqarnerisa utersaarsimanerullu utersaarsimannnginnerannulluunniit imminnut atassuteqarnerannik isumaqarpoq.

Tarnikkut peqqissuseq nalerisimaarnerlu

Nalerisimaarneq

WHO-5 tassaavoq immersugassaq nunani tamalaani atorneqartartoq tallimanik apeqquitalik innuttaasut inuunerisa naleqassusaannik nalerisimaarnerannillu naliliinissami ilisimatusarnermi atussallugu piukkunnartutut naliliivigisaq. Apeqquitiit taakku tallimat 0-pointimiit (inuunerup naleqassusaata/nalerisimaarnerup ajornerpaaffigisinnaasaanut) 100 pointinut (inuunerup naleqassusaata/ nalerisimaarnerup pitsaanerpaaffigisinnaasaanut) naliligaapput. WHO-5-ip KN-ASI -mi 2019-imi immersugassami apeqquitinut ilanngunneqarneragut, apeqquitinut akissuteqarsimasut amerlavallaanngillat.

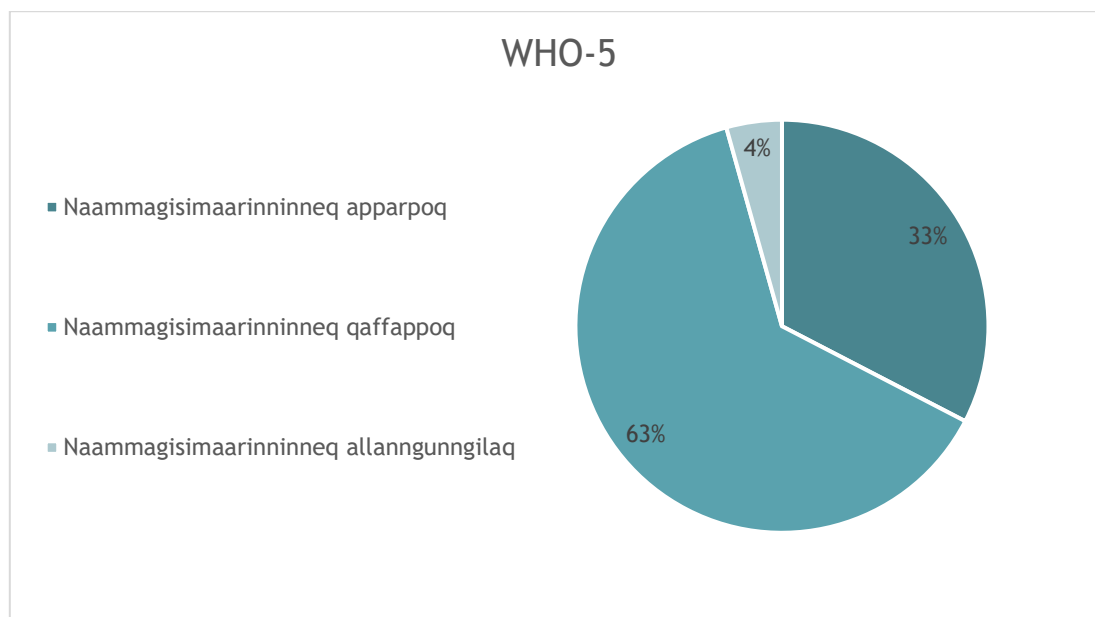
Katsorsartinnerup aallartinnerani WHO-5 naapertorlugu innuttaasut agguaqatigiissillugit 55-inik pointinnattarput. Katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni agguaqatigiissillugit 66,8-nik pointinnattarput. Taamaalillutik katsorsartittut katsorsarte-reernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni WHO-5 naapertorlugu inuunermik naleqassusaa/nalerisimaarneq agguaqatigiissillugu 11,8 pointinik pitsaanerulersittarpaat.

Ataatsimut isigalugu agguaqatigiissillugit pointit 11,8-inik qaffannerisigut, katsorsartinnerup nammineq innuttaasut nalerisimaarneranut pitsaasumik sunniuteqarnera, takussutissiami takutinneqarpoq. Innuttaasut katsorsartinnerminnik naammassinnittut isigissagaanni WHO-5 naapertorlugu agguaqatigiissillugit 70,5-pointinnapput, katsorsartinnerminnilli naammassinnissimangitsut 63,6-inik pointinnalutik.

WHO-5 naapertorlugu naliliinermi agguaqatigiissitsineq	WHO-5 naapertorlugu naliliinermi agguaqatigiissitsineq
Katsorsartinnerup aallartinnerani	55,0
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiummata, tamani	66,8
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiummata, naammassinnittuni	70,5
Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiummata, naammassinninngitsuni	63,6

Takussutissiaq 6.7 2017-imiit 2021-mut tamani katsorsartinnerup aallartinnerani, katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni agguaqatigiissitilluni WHO-5 naapertorlugu naliliinerup katsorsartinnerminnik naammassinnissimasunut naammassinnissimangitsunullu tamanut agguataarneqarnerat.

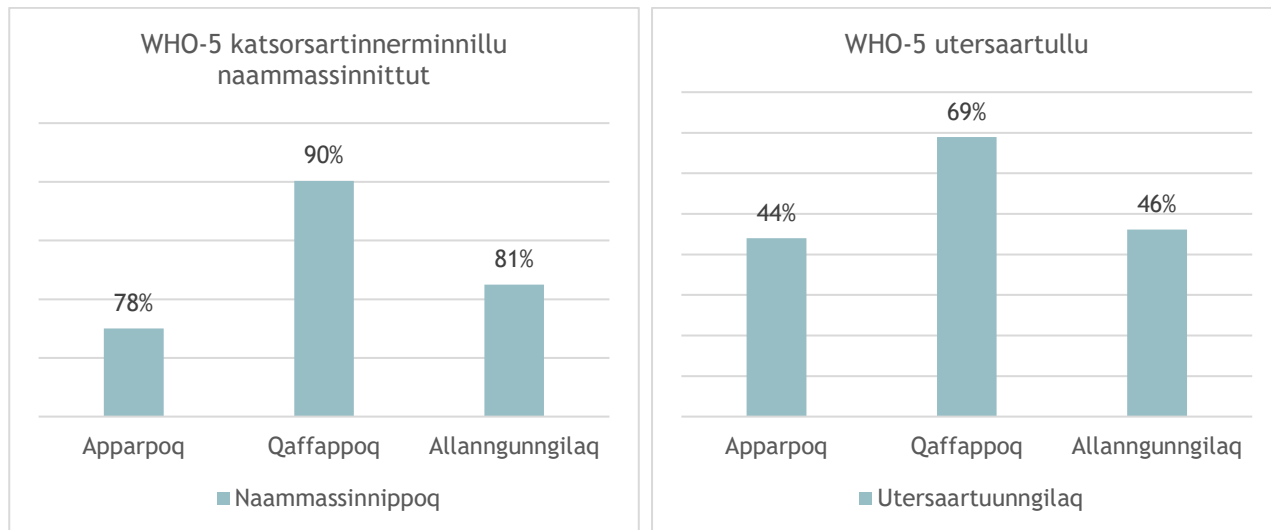
Katsorsartittut akornanni 96 %-it katsorsartinnerup aallartinneranut sanilliullugu, katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni inuunerup naleqassusaata/nalerisimaarnerup nammineq naliliivigisap allannguuteqarnera misigaat (takussutissiaq 6.23). Taak-kunanga 63 %-it inuunerup naleqassusaata/nalerisimaarnerup annertusinera misigaat, 33 %-it inuunerup naleqassusaata annikillinera nalunaarutigaa 4 %-illu allanngorsimanginnerarlugu.

Takussutissiaq 6.23. 2017-imiit 2021-mut (N=368) katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni inuunerup naleqassusaanun/ nalerisimaarnermut uuttuutip (WHO-5) qaffanneranik, apparneranik allanngunnginneranilluunniit misigisut.

Katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut katsorsartinnerup aallartinneranut sanilliullugu katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni inuunerup naleqassusaata/nalerisimaarnerup annertusinera misigigajunneruaat (takussutissiaq 6.24). Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni inuunerup naleqassusaata annertusineranik misigisuni 90 %-it katsorsartinnerminnik naammassinnissimapput, inuunerullu naleqassusaata annikillineranik misigisut 78%-iullutik allannguuteqannginneraasullu 81 %-iullutik. Katsorsartereermermiit qaammatit arfinillit qaangiunneranni, innuttaasuni inuunerup naleqassusaata/nalerisimaarnerup allanngu-

uteqarnerata katsorsartinnermillu naammassinnissimanerup, naatsorsueqqissaarnikkut misissuinermi imminnut qularnaatsumik atasuteqarnerat takuneqarsinnaavoq (p -værdi/tutsuiginassusaa = 0,005). *Taamaalilluni katsorsartinnermik naammassinnissimaneq, katsorsartinnerup aallartinneranut sanilliullugu, katsorsartereerneermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni – immaqalu sulivivisuneru-sumik - inuunerup naleqassusaata annertusineranut attuumassuteqarpoq.*

Takussutissiaq 6.24. 2017-imiit 2021-mut (N=368) katsorsartereerneermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni inuunerup naleqassusaata/ nalerisimaarnerup annertunerulerneranik, annikillineranik taamaginnarneranilluunniit misigisut, katsorsartinnernut naammassisanut naammassinngisanullu agguataarneqarnerat.

Takussutissiaq 6.25. 2017-imiit 2021-mut (N=310) Katsorsartereerneermi kingorna qaammatit arfinillit qaangiunneranni inuunerup naleqassusaata/ nalerisimaarnerup annertunerulerneranik, annikillineranik taamaginnarneranilluunniit misigisut utersaartunut agguataarneqarnerat.

Innuttaasuni katsorsartinnermimmik naammassinnissimasuni, tamatumali peqatigisaanik inuunerup naleqassusaata/nalerisimaarnerup annikillineranik misigisuni, 44 %-iinnaat aanngajaarniutinik atuinerup utersaarsimangillat, inuunerullu naleqassusaa annertusisuni 69 %-iullutik, inuunerullu naleqassusaa allannguuteqanngitsuni 54 %-iullutik. Assigiinngissutaannik misissuinerup inuunerup naleqassusaata allanngornerata utersaarnerrullu natsorsueqqissaarnikkut qularnaatsumik assigiinngissuteqarnerat takutippaa (p -værdi/tutsuiginassusaa = <0,001), tamanna *innuttaasuni katsorsartinnermimmik naammassinnissimasuni inuunerup naleqassusaata allannguuteqarnerata/nalerisimaarnerup inuttaata utersaarsimaneranut utersaarsimanginneranulluunniit annertuumik attuumassuteqarneranik isumaqarpoq.*

Tarnikkut peqqissutsikkut ajornartorsiuteqarneq

Aanngajaarniutinik ajornartorsiuteqarnerup tarnikkullu peqqiillornerup, tarnikkullu nappaateqarnerup ersarissumik imminnut attuumassuteqarnerat ilisimatusarnikkut paasineqarpoq. Nappaatit pineqartut tassaasinnaapput annilaanganeq, nikallunganeq, aammali tarnikkut nappaatit sakkortunerit, soorlu piviusunik piviusuunngitsunillu immikkoortisisinnaannginneq (psykose). Taamaamat KN-ASIMI apersuinermi, katsorsartinnerup aallartinnerani naammassereerneranilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni ullut kingullit 30-it ingerlanerini sakkortuumik nikallunganeq, sakkortuumik annilaanganeq/uiverneq, paasinninniarnermi ukkassiniarnermiluunniit ajornartorsiuteqarneq, tusaasuusineq/takorruuineq, makitaneq/nakuuserniarneq, imminut toqunnissamik eqqarsaatit aarlerinartut, imminullu toqoriarneq ersarissumik misigisimaneraat apeqqutigineqarpoq.

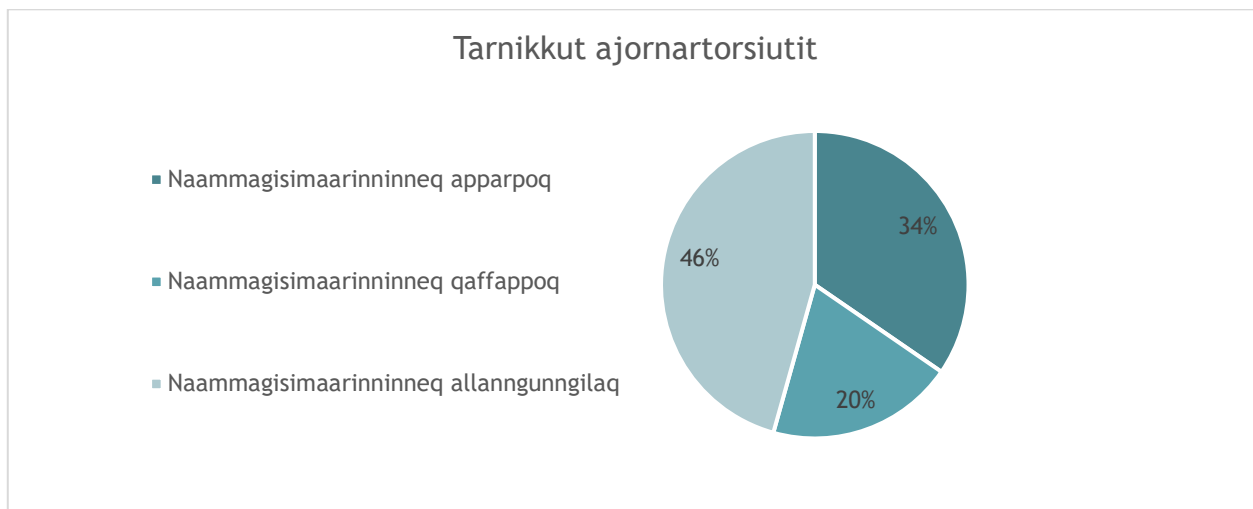
Katsorsartereerneermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni katsorsartinnerup tarnikkut peqqissutsimut, pingaartumik sakkortuumik annilaanganermut/uivernerup, paasinnissinnaanikkut ukkassinnaasutsikkulluunniit ajornartorsiuteqarnermut, makitanermut/nakuuserniartuunerup, imminut toqunnissamik eqqarsarnermut aarlerinaatilimmut, imminullu toqoriarnermut pitsaasumik sunniuteqartut isikkoqarnera, ataani takussutissiami takutinneqarpoq. Innuttaasut katsorsartereerneermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni sakkortuumik nikallunganermik nappaateqartut takorruusullu/tusaasuusisullu allannguutinik annertuumik misigisaqartan-

ngitsut, takussutissiami takutinneqarportaaq. Nikallunganeq nappaatillu takorruinertallit/tusaasuusinertallit sivilisugajunnerat, imaluunniit nappaatit ilaanni anigugassaassannginnerat, katsorsartinnerup ulluni kingullerni 30-ini ullut ajornartorsiuteqarfiusut amerlassusaanut pitsaasumik sunniteqannginneranut nassuaataaqataasinnaavoq.

Ullut kingullit 30-t ingerlanerini piffissap ilaani ajornartorsiummik misigisaqarsimasut		
	<u>Katsorsartinnerup aallartinnerani</u>	<u>Katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni</u>
Sakkortuumik nikallunganeq	29,3 %	29,7 %
Sakkortuumik annilaanganeq/uiverneq	31 %	26,4 %
Paasinnisinnaanikkut ukkassisinnaanikkullu ajornartorsiuteqarneq	20,8 %	15,4 %
Takorruuineq/tusaasuusineq	6,7 %	6,5 %
Qininganeq/nakuuserniartuuneq	16,7 %	8,2 %
Imminut toqunnissamik eqqarsaatit aarlerinaatillit	23,1 %	13,4 %
Imminut toqoriarneq	7,7 %	4,8 %

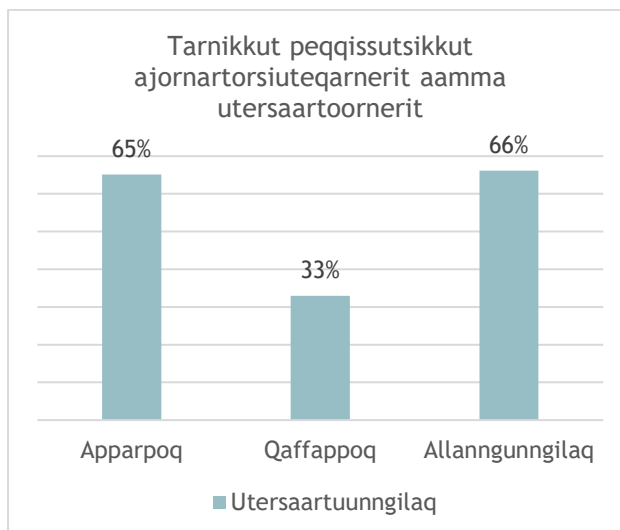
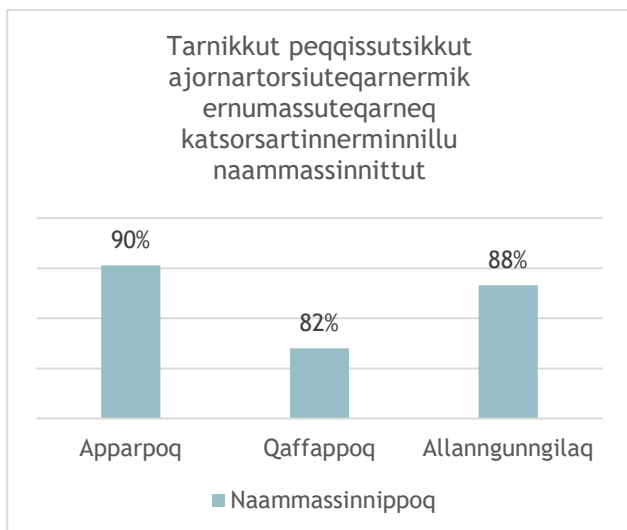
Takussutissiaq 6.8. 2017-imiit 2021-mut tamani katsorsartinnerup aallartinnerani, katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni sakkortuumik nikallunganeq, sakkortuumik annilaanganeq/uivertut, paasinnisinnaanermik ukkassisinnaanermillu ajornartorsiuteqartut, takorruuisut/tusaasuusut, qininganeq/nakuuserniartut, imminut toqunnissamik aarlerinaatillimik eqqarsaatit aarlerinaatillit, katsorsartinnermikkut naammassinnittunut taamaatitsisunullu agguataarneqarnerat.

Ataani apeqqummut katsorsartinnerup aallartinnerani katsorsartereernermilu qaammatit arfinillit qaangiunneranni "tarnikkut misigissutsikkulluunniit ajornartorsiutit pillugit ulluni kingullerni 30-ni qanoq ernumasimatigivit imaluunniit ilungersuuteqarsimatigivit?" innuttaasut akissutaanni, tarnikkut peqqissutsimut tunngatillugu ajornartorsiutit annikillinerat, annertusinerat taamaginnarneralluunniit pineqarpoq. Apeqqut qulaani tarnikkut peqqilliutinut innersuussivoq.

Takussutissiaq 6.26. 2017-imiit 2021-mut (N= 506) katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni tarnikkut peqqissutsimut atatillugu ajornartorsiutit annikillinerannik annertusinerannillu imaluunniit taamaaginnarnerannik misigisut.

Katsorsartinnerup aallartinneranut sanilliullugit, katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni katsorsartittut akornanni 34%-it tarnikkut peqqissutsimut tunngatillugu ajornartorsiutit pillugit ernumanerup annikillinerannik misigisut, 20%-it ernumanerup annertusinerannik misigisut 46%-illu ernumanerup taamaaginnarnerannik misigisut, takussutissiami 6.26-mi takutinneqarpoq.

Takussutissiaq 6.27. 2017-imiit 2021-mut (N=506) Katsorsartereerermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni tarnikkut peqqissutsimut atatillugu ajornartorsiutit annikillinerannik annertusinerannillu imaluunniit taamaaginnarnerannik misigisut, katsorsartinnerminnik naammassinnittunut taamaatitsisunullu agguataar-neqarnerat.

Takussutissiaq 6.28. 2017-miit 2021-imut (N=438) katsorsartinnerminnik naammassinnittut katsorsartereerermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni tarnikkut peqqissutsimut atatillugu ajornartorsiutit annikillinerannik annertusinerannillu imaluunniit taamaaginnarnerannik misigisut, utersaartunut agguataar-neqarnerat.

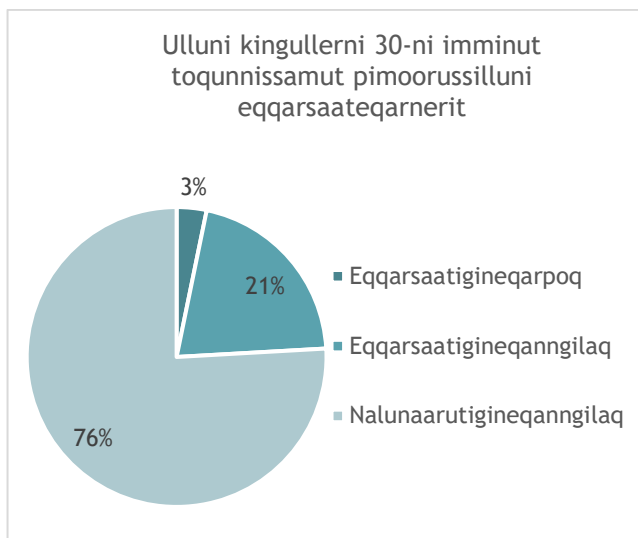
Tarnikkut peqqissutsimut atatillugu ajornartorsiutit pillugit ernumanerup annikillinerannik misigisuni 90 %-it, ajornartorsiutit annertusinerannik misigisut 82 %-it, taamaaginnarneraasullu 88%-it katsorsartinnermik naammassimavaat (takussutissiaq 6.27). Ulluni kingullerni 30-ni tarnikkut ajornartorsiuteqarnerup ersarissup katsorsartinnermillu naammassinninnerup – tarnikkut peqqissutsimut atatillugu nammineq naliliivigisamik ajornartorsiuteqarnerup, katsorsartinnerup aallartinneraniit katsorsartereerermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni, katsorsartinnerup naammassineqarneranut naammassineqannginneranulluunniit tunngatillugu allannguuteqarnerata imminnut atassuteqarsinnaanerannik misissuineremi, naatsorsueqqissaarnikkut qularnaakkamik assigiinngissuteqanngilaq (p-værði/tutsuiginassusaa= 0,12).

Innuttaasuni katsorsartinnerminnik naammassinnissimasuni, peqatigisaanilli tarnikkut peqqissutsimut tunngatillugu ajornartorsiutit pillugit ernumanerulernerartuni, aannngajaarniutinik atuinnermut utersaarsimangitsut 33 %-iusut, ernumannginnerulersuni 67 %-iusut ernumanerallu taamaaginnartuni 66 %-iusut takussutissiami 6.28-imi takuneqarsinnaavoq. Assigiinngissutaannik misissuinerup naatsorsueqqissaarnikkut qularnaakkamik assigiinngissuteqarnera takutipaa (p-værði/tutsuiginassusaa <0,001), tamannalu qaammatip kingullup ingerlanerani katsorsartinnerminnik naammassinnissimasuni, tarnikkut peqqissutsikkut ajornartorsiuteqarnerup nammineq naliliivigisap allannguuteqarnerata, utersaarsimanerumut utersaarsimanginnermulluunniit annertuumik atassuteqarnerannik isumaqarpoq.

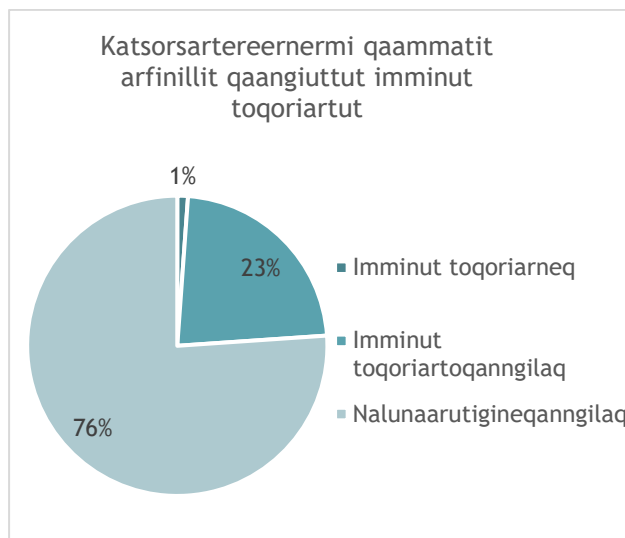
Imminut toqunnissamik eqqarsarneq

Innuttaasunit 3224-nit katillugit 771-it (24 %) imminut toqoriarneq pillugu akissuteqarnissartik toqqarpaat aperineqarlutilluunniit 777-illu (24 %) imminut toqunnissamik eqqarsarneq pillugu, katsorsartinnerup aallartinnerani naammassereerannilu qaammatit qarfinillit qaangiunneranni akissuteqarput, sinnerinili ilisimatitsissutaanatik. Katsorsartereerermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni ulluni kingullerni 30-ine aarlerinaatilimmik imminut toqunnissamik eqqarsarsimasut imminulluunniit toqoriarsimasut ataani takussutissiami takutinneqarput.

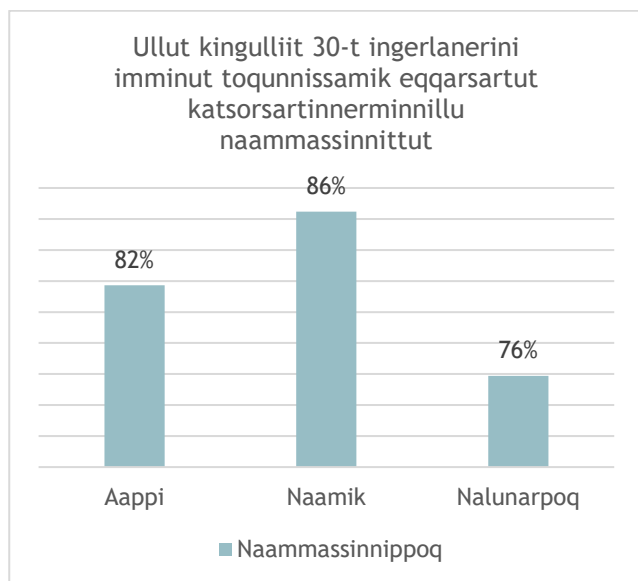

Takussutissiaq 6.29. 2017-imiit 2021-mut (N = 777) Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni imminut toqunnissamik eqqarsartut.

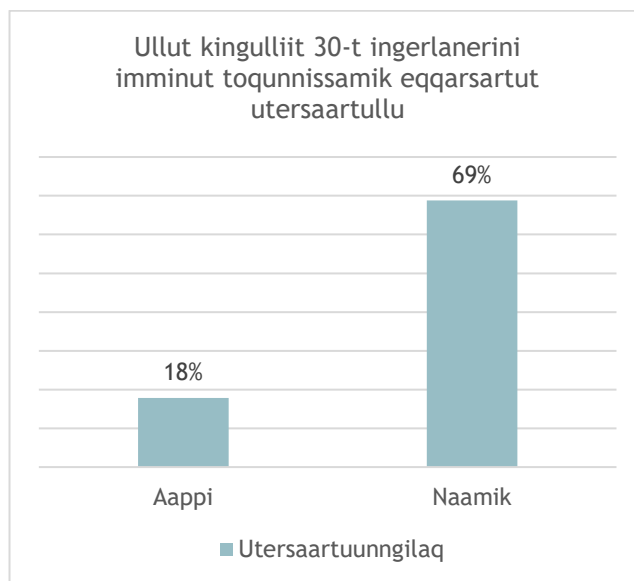

Takussutissiaq 6.30. 2017-imiit 2021-mut (N = 771) Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni imminut toqoriartut.

Katsorsartissimasut 3%-it (104-it) imminut toqunnissamik eqqarsarsimasut 1%-illu (37-it) imminut toqoriarimasut takussutissiani 6.29-mi 6.30-milu takutinneqarput.

Takussutissiaq 6.31. 2017-imiit 2021-mut (N=777) Katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni imminut toqunnissamik eqqarsartut, katsorsartinnerminnik naamassinnissimasunut taamaatitsisunullu agguataarneqarnerat.

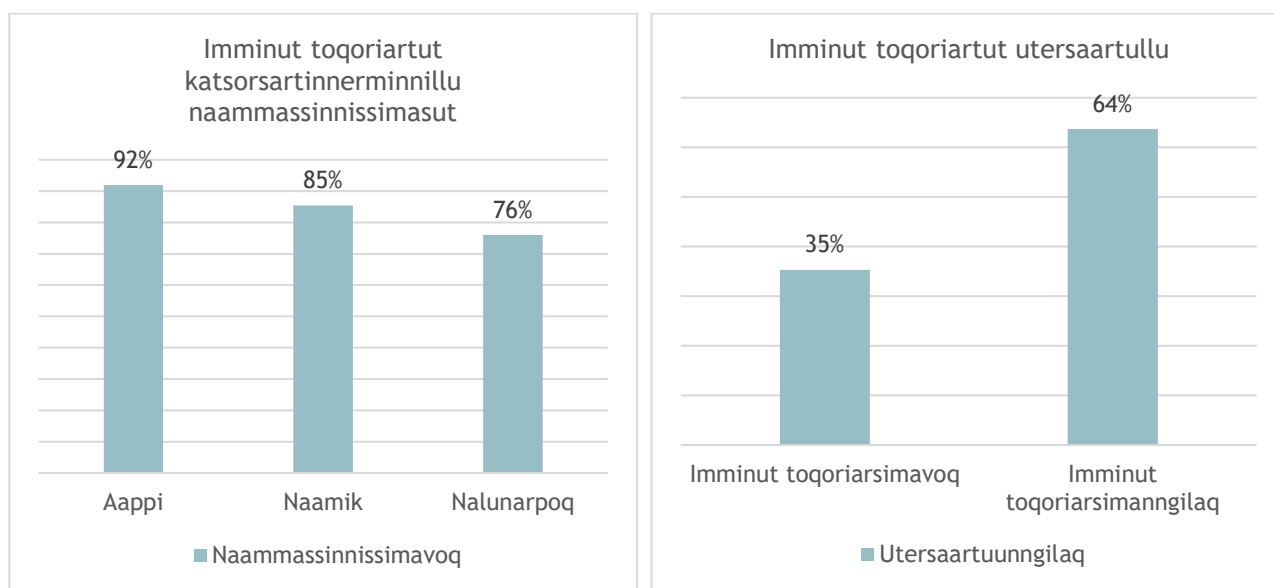

Takussutissiaq 6.32. 2017-imiit 2021-mut (N=655) katsorsartinnerminnik naamassinnissimasut imminullu toqunnissamik eqqarsarsimanerartut, katsorsartereermermiit qaammatit arfinillit qaangiunneranni utersaartunut agguataarneqarnerat.

Innuttaasuni katsorsartereermermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni imminut toqunnissamik eqqarsartuni 82%-it, imminullu toqunnissamik eqqarsarsimanngitsuni 87%-it katsorsartinnermik naamassinsimavaat (takussutissiaq 6.31). *Taaakku assigiinngissutaannik naatsorsueqqissaarnikkut misissuinermi, katsorsartinnermik naamassinninneq imminullu toqunnissamik eqqarsarneq imminnut atasuteqanngillat (p-værdi/tutsuiginassusaa = 0,2).*

Akerlianilli katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut isigissagaanni, takussutissiami 6.32-mi takutinneqartut 18 %-it imminut toqunnissamik eqqarsartut, katsorsartereernerup kingorna qaammatit arfinillit pallillugit utersaarsimangitsut, 69 %-illu aangajaarniutitik atuinermut aningaasanoormulluunniit utersaarsimangitsut ullut kingulliit 30-t ingerlanerini aarlerinaatilimmik imminut toqunnissamik eqqarsarsimapput. Naatsorsueqqissaarnikkut misissuinerup taakku akornanni assigiinngissuteqarnera qularnaarpaa (p -værdi/tutsuiginassusaa $<0,001$). *Tamanna katsorsartinnerminnik naammassinnissimasuni, katsorsartereernerup kingorna qaammatit arfinillit qaangiunneranni imminut toqunnissamik eqqarsarnerup aangajaarniutitik atuinermut utersarnermut annertuumik attuumassuteqarneranik isumaqarpoq.*

Imminut toqoriartut

Takussutissiaq 6.33. 2017-imiit 2021-mut (N=771) katsorsartinnerup aallartinneraniit katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunnerannut imminut toqoriartut, katsorsartinnerminnik naammassinnissimasunut taamaatitsisunullu agguataarneqarnerat.

Takussutissiaq 6.34. 2017-imiit 2021-mut (N=651) katsorsartinnerminnik naammassinnissimasut imminullu toqoriartut, katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunneranni utersaartunut agguataarneqarnerat.

Katsorsartereernerup kingorna qaammatit arfinillit qaangiunneranni imminut toqoriartuni katillugit 92 %-it katsorsartinnerminnik naammassinnissimapput 85 %-illu imminut toqoriarsimanatik (Takussutissiaq 6.33). *Katsorsartinnerup aallartinneraniit katsorsartereernermi qaammatit arfinillit qaangiunnerannut imminut toqoriartut amerlassusaasa, katsorsartinnerup naammassineqarsimaneranut tunngatillugu assigiinngissuteqannginnerat naatsorsueqqissaarnikkut misissuinerup qularnaatsumik takutippaa (p -værdi/tutsuiginassusaa = 0,3).*

Katsorsartereernerup kingorna qaammatit arfinillit qaangiunneranni katsorsartinnerminnik naammassinnissimasuni imminut toqoriarnerup, aangajaarniutinillu atuinermut utersarnerup ataqatigiinnerat takussutissiami 6.34-imi takutinneqarpoq. Innuttaasuni imminut toqoriartuni 35%-it utersaarsimangillat. Imminullu toqoriarsimangitsuni taamaangilaq, taakkunani 64%-it utersaarsimangillat. Imminut toqoriarnerup utersarnerullu imminut atassuteqarnerannik naatsorsueqqissaarnikkut misissuinermi assigiinngissuteqarnerat qularnaarneqarpoq (p -værdi/tutsuiginassusaa $=<0,001$). *Taamaammat katsorsartereernerup kingorna qaammatit arfinillit qaangiunneranni imminut toqoriarneq katsorsartinnerminnullu naammassinnissimasuni utersaarsinnaaneq imminut ataqatigiilluinnarput.*

7. Allorfinni 2022-mi iliuusissatut pilersaarutit

2022-mi iliuusissat pingaarnertit makkununga tunngapput:

- Inuusuttunut katsorsartinnissamik neqeroorummik atuutilersitsiniarnerup nanginneqarnissaa
- Inersimasunut katsorsartinnissamik neqeroorummik inerisaaqqinnissaq
- Katsorsartereernerimi ikorfartoqatigiinnissamik neqeroorutip allangortinnissaa
- Pilersaarutaasutut illoqarfinni tamani ukiumut marloriarluni katsorsaasarnissat, Qaanaami Ittoqqortoormiinilu katsorsaansissat ingerlanneqarsinnaanngorlugit innuttaasullu amerlanerusut kajungilersinneqarsinnaanngorlugit, katsorsartinnissamik neqeroorutip atuutilersinneqarnerata najukkani nukittorsarneqarnissaa
- Ulloq unnuarlu paaqqinniffinni aangajaarniutini ajornartorsiuteqartuni, meeqqanik inuusuttunillu katsorsaansissamut najukkani oqaloqatigiinnissat paaseqatigiissitsinissarluni qulakkeerniarlugit, ulloq unnuarlu paaqqinniffinnut ilinniartitaanermik immikkut ittumik neqeroornissaq (Corona pissutaalluni 2021-miit kinguartitaq).
- Innersuussinnermut atatillugu paasissutissiivimmi, katsorsaannermut atatillugu paasissutissiivimmi KN-ASI-milu paasissutissat pitsaassusaannik nukittorsajuarnissaq, tamatumunnga atatillugu katsorsartinnerup naammassineraniit qaammatit pingasut, arfinillit aqqaneq marlullu qaangiunneranni paasissutissanik nalunaaruteqartarnerup pitsaanerulersinnissaanik qulak-keerinnissaq.
- Ajornartorsiutillit pingaarnertut attaviisa katsorsaasullu ilinniartitaanerisa nangeqqinneqarnissaat nunatsinnilu katsorsaasutut ilinniartitaanerup akuersissutigineqarnissaa.
- Angajoqqaanut aangajaarniutini ajornartorsiutillit meeralinnut Allorfinni neqerooruteqalernissaq (Corona pissutaalluni 2021-miit kinguartitaq)
- Inuusuttunut peroriatornerminni aangajaarniutini ajornartorsiuteqartunut Allorfinni neqerooruteqalernissaq (Corona pissutaalluni 2021-miit kinguartitaq)
- Aappariinnik ilaqutariinnillu katsorsorsaannerik nukittorsaanissaq.
- Ukiup affakkaartumik atuisut iluarisimaarinninnerannik misissuinerik ingerlatsineq (Corona pissutaalluni 2021-miit kinguartitaq)

Suliniutit/iliuuserisat 2022-mi nanginneqartussat:

- Oqaatsit illugiit atorlugit meeqqat atuarianni atuartunut angajullernut ilinniarfinnullu allanut pitsaaliuinerimi suliniummik PAS / IKA-mik neqeroorneq.
- Oqaatsit illugiit atorlugit paaqqinniffinni sulisunut kommuninilu ajornartorsiutillit pingaarnertut attavissaattut ilinniartitaanermik ullunik pingasunik sivissussilimmik neqeroorneq.
- Katsorsartinnissamut neqeroorut katsorsartinnerullu aningaasaqarnikkut, inuttut atukkatigit, timikkut tarnikkullu innuttaasunut ataasiakkaanut imminut akilersinnaanera pillugu, innuttaasut ilisimasaannik annertusaanissaq siunertaralugu paasititsiniaaneq.
- Suliffeqarfinni paaqqinniffinnilu ilinniatitsinikkut katsorsartinnissamut neqeroorutit pillugit ilisimasanik annertusaaneq.
- Aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarneq pillugu oqaloqatigiinnermik ilinniartitsinnermut tunngatillugu, nunatsinni aningaaserivinni aningaasaqarnermut siunnersortinik suleqateqarnermik nangitsineq, aningaaserivillu aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarnermut katsorsartittunut aningaasaqarnermut siunnersuinissaat.
- Imigassamik ajornartorsiuteqarnermi nakorsaattit atorlugit nakorsaannermik nutaanagerusumik annertusaaneq.